

Verkenkend onderzoek naar de strafbaarstelling en uitgangspunten van bestrafing van antisemitische gedragingen in Frankrijk, België en Duitsland

mr. dr. Bas de Wilde

9 december 2024

De strafzaak

Strafrechtelijk onderzoek en
onderwijs

Inhoudsopgave

Verklaring van gebruikte afkortingen | 5

1 Inleiding | 7

- 1.1 Strafbaarheid, vervolging en bestraffing van antisemitische gedragingen in Nederland | 7
- 1.2 Aanleiding voor het onderzoek | 8
- 1.3 Onderzoeksvraag | 9
- 1.4 Antisemitische gedragingen | 9
- 1.5 Onderzoeksmethode | 10
- 1.6 Uitleg van enkele juridische begrippen | 11
- 1.7 Leeswijzer | 11

2 Frankrijk | 13

- 2.1 Inleiding | 13
- 2.2 Geldend recht | 13
 - 2.2.1 Discriminatie | 13
 - 2.2.2 Belediging en smaad | 16
 - 2.2.3 Vergoelijken, ontkennen of bagatelliseren van de Holocaust | 17
 - 2.2.4 Antisemitisme als strafverzwarende omstandigheid | 18
 - 2.2.5 Antisemitisme als straftoematingsfactor | 20
- 2.3 Toekomstig recht: wetsvoorstel | 23
 - 2.3.1 Wetsvoorstel | 21
 - 2.3.2 Discriminatiedelicten | 21
 - 2.3.3 Vergoelijken, ontkennen of bagatelliseren van de Holocaust | 22
 - 2.3.4 Uitbreiding sanctie-arsenaal | 23

3 België | 25

- 3.1 Inleiding | 25
- 3.2 Geldend recht | 25
 - 3.2.1 Antiracismewet | 25
 - 3.2.2 Antidiscriminatiewet 2007 | 26
 - 3.2.3 Belediging | 28
 - 3.2.4 Vergoelijken, ontkennen of bagatelliseren van de Holocaust | 28
 - 3.2.5 Antisemitisme als strafverzwarende omstandigheid | 28
 - 3.2.6 Antisemitisme als straftoematingsfactor | 30
- 3.3 Toekomstig recht: nieuw Strafwetboek | 32

4 Duitsland | 33

- 4.1 Inleiding | 33
- 4.2 Geldend recht | 34
 - 4.2.1 Aanzetten tot haat jegens bepaalde bevolkingsgroepen | 34
 - 4.2.2 Belediging | 39
 - 4.2.3 Vergoelijken, ontkennen of bagatelliseren van de Holocaust | 40
 - 4.2.4 Antisemitisme als straftoematingsfactor | 41
- 4.3 Toekomstig recht | 43

5 Conclusies | 45

- 5.1 Bevindingen met betrekking tot Frankrijk, België en Duitsland | 45
- 5.2 Vergelijking met het Nederlandse strafrecht | 46

Verkort aangehaalde literatuur | 49

Bijlagen | 51

- Bijlage 1: Geldend Nederlands recht | 52
- Bijlage 2: Nederlands wetsvoorstel tot invoering van het discriminatoir oogmerk als algemene strafverzwarende omstandigheid | 54
- Bijlage 3: Geldend Frans recht | 55
- Bijlage 4: Frans wetsvoorstel tot aanpassing van de strafbaarstelling van antisemitische gedragingen | 64
- Bijlage 5: Geldend Belgisch recht | 69
- Bijlage 6: Toekomstig Belgisch recht | 76
- Bijlage 7: Geldend Duits recht | 80

Verklaring van gebruikte afkortingen

Abs.	Absatz (lid van een Duits wetsartikel)
BGH	Bundesgerichtshof (Duitse hoogrechtshof)
BVG	Bundesverfassungsgericht (Duits constitutioneel hof)
CP	Code Pénal (Frans wetboek van strafrecht)
HR	Hoge Raad
IHRA	International Holocaust Remembrance Alliance
Rb.	rechtbank
r.o.	rechtsoverweging (genummerd onderdeel van een rechterlijke uitspraak)
Sr	Wetboek van Strafrecht
StGB	Strafgesetzbuch (Duits wetboek van strafrecht)
Sw	Strafwetboek (Belgisch wetboek van strafrecht)

1 Inleiding

1.1 Strafbaarheid, vervolging en bestraffing van antisemitische gedragingen in Nederland

Geldend recht

Nederland kent geen wetgeving waarin specifiek antisemitische gedragingen strafbaar zijn gesteld. Gedragingen die met een antisemitisch motief worden begaan, kunnen wel strafbaar zijn wanneer daarmee een meer algemeen geformuleerde delictsomschrijving wordt vervuld. Het kan daarbij gaan om uiteenlopende soorten delicten. Alleen bij de zogenoemde discriminatiedelicten worden in delictsomschrijvingen specifieke kenmerken genoemd: ras, godsdienst of levensovertuiging, geslacht, hetero- of homoseksuele gerichtheid en lichamelijke, psychische of verstandelijke handicap.¹ In geval van antisemitische gedragingen is sprake van discriminatie op grond van ras of godsdienst. Strafbaar gesteld zijn onder meer het beledigen van een groep mensen, het aanzetten tot haat, geweld of discriminatie van mensen en het steun verlenen aan activiteiten die gericht zijn op discriminatie (art. 137c-137g en 429quater Sr). Het gaat hierbij steeds om discriminatie op grond van één of meer van de genoemde kenmerken. In artikel 137c lid 2 is het vergoelijken, ontkennen en verregaand bagatelliseren van onder andere de Holocaust strafbaar gesteld.

Wetsvoorstel

Bij de Tweede Kamer is een momenteel door de leden Timmermans (GroenLinks-PvdA) en Bikker (CU) verdedigd initiatiefwetsvoorstel aanhangig, waarin wordt voorgesteld om in het Wetboek van Strafrecht een algemene strafverzwaringsgrond in te voeren voor gevallen waarin strafbare feiten zijn begaan met een discriminerend oogmerk:²

Artikel 90quater

1. (...)
2. Onder discriminatoir oogmerk wordt verstaan het oogmerk om haat tegen of discriminatie van een groep mensen wegens hun ras, hun godsdienst of levensovertuiging, hun geslacht, hun seksuele gerichtheid of hun handicap tot uitdrukking te brengen.

Artikel 44bis

Indien een strafbaar feit wordt begaan met een discriminatoir oogmerk dan wel bestaat uit, wordt voorafgegaan door, vergezeld van of gevolgd door gedragingen die haat tegen of discriminatie van een groep mensen wegens hun ras, hun godsdienst of levensovertuiging, hun geslacht, hun seksuele gerichtheid of hun handicap tot uitdrukking brengen, kan de op dat feit gestelde tijdelijke gevangenisstraf of hechtenis met een derde worden verhoogd.

Wanneer de voorgestelde wetsartikelen worden ingevoerd, zal onder meer in geval van strafbare feiten die met een antisemitisch motief zijn begaan, een hogere strafbedreiging van toepassing zijn. Uit de MvT blijkt dat artikel 44bis Sr niet van toepassing zal zijn wanneer het discriminerende oogmerk is opgenomen in de delictsomschrijving, zoals bijvoorbeeld bij artikel 137c Sr het geval

¹ Het verschilt per strafbepaling welke kenmerken worden genoemd.

² Voorstel van wet van de leden Timmermans en Bikker tot wijziging van het Wetboek van Strafrecht in verband met de invoering van het discriminatoir oogmerk als strafverzwaringsgrond, *Kamerstukken II* 2021/22, 35507, nr. 6.

is.³ Ten tijde van het voltooien van dit rapport had de eerste plenaire behandeling van het wetsvoorstel plaatsgevonden en was de volgende behandeling gepland voor eind december 2024.

OM-beleid

Op grond van de Aanwijzing discriminatie heeft de opsporing en vervolging van strafbare feiten met een discriminatie-aspect waarvan aangifte is gedaan, prioriteit. Dit is het geval ten aanzien van zowel delicten waarbij discriminatie als zodanig strafbaar is gesteld (art. 137c-137g en 429quater Sr) als bij andersoortige delicten met discriminatoire aspecten. Volgens deze aanwijzing dient de maatschappelijke afwijzing van discriminatie duidelijk naar voren te komen in de strafmaat en de toonzetting van het requisitoir. Wanneer sprake is van een niet-discriminatiedelict moet worden aangegeven dat het discriminatie-aspect strafverzwarend werkt.⁴ In de Richtlijn voor strafvordering discriminatie wordt aangegeven welke straffen als vertrekpunt voor de bepaling van een strafeis gelden ingeval van discriminatiedelicten.⁵ Ter zake van niet-discriminatiedelicten is in de Aanwijzing kader voor strafvordering meerderjarigen aangegeven dat in beginsel een 100% hogere straf wordt gevorderd wanneer het delict gepaard is gegaan met discriminatie en het een 'ingrijpend feit' betreft.⁶

Straftoemeting

Het staat Nederlandse rechters vrij om alle omstandigheden die van belang worden geacht, bij de straftoemeting te betrekken.⁷ Wanneer de rechter vaststelt dat een strafbaar feit met een antisemitisch oogmerk is begaan, kan dit derhalve in strafverzwarende zin worden betrokken bij de straftoemeting.⁸ De opgelegde straf mag echter nooit hoger zijn dan de bij wet op het delict gestelde maximumstraf. In de, overigens niet bindende, LOVS-oriëntatiepunten voor de straftoemeting is ten aanzien van de artikelen 137c en 137d Sr alleen met betrekking tot jeugdige verdachten aangegeven welke straffen als vertrekpunt voor de straftoemeting passend worden geacht.⁹

1.2 Aanleiding voor het onderzoek

Een brief van 23 april 2024 van acht bewindslieden aan de Tweede Kamer heeft betrekking op de aanpak van antisemitisme in Nederland. In dit kader wordt onder andere het voornemen tot versterking van de strafrechtelijke aanpak van discriminatie genoemd. In de brief wordt ingegaan op de strafbaarheid van antisemitische gedragingen en op de feitelijke aanpak ervan. Zoals in 1.1 werd opgemerkt, zijn antisemitische gedragingen in Nederland strafbaar op grond van strafbaarstellingen die niet specifiek op antisemitisme zijn toegesneden. In de brief wordt aangegeven dat er geen signalen bekend zijn dat het ontbreken van een specifieke strafbaarstelling van antisemitische gedragingen in de praktijk leidt tot knelpunten bij de opsporing, vervolging en bestraffing. In andere landen zijn andere keuzes gemaakt ten aanzien

³ Kamerstukken II 2021/22, 35507, nr. 7.

⁴ Te raadplegen via: <https://wetten.overheid.nl/BWBR0041649/2019-01-01>.

⁵ Te raadplegen via: <https://www.om.nl/onderwerpen/beleidsregels/richtlijnen-voor-strafvordering-resultaten/richtlijn-discriminatie-2015r001>.

⁶ Te raadplegen via: <https://www.om.nl/onderwerpen/beleidsregels/richtlijnen-voor-strafvordering-resultaten/aanwijzing-kader-voor-strafvordering>.

⁷ HR 21 november 2006, ECLI:NL:HR:2006:AY7805.

⁸ Zie bijvoorbeeld Rb. Amsterdam 26 augustus 2020, ECLI:NL:RBAMS:2020:4165.

⁹ <https://www.rechtspraak.nl/sitecollectiondocuments/orientatiepunten-en-afspraken-lovs.pdf>.

van de strafbaarstelling. In de brief wordt de toezegging gedaan dat het Ministerie van Justitie en Veiligheid een verkenning zal uitvoeren van de wijze waarop antisemitisme in een aantal ons omringende landen strafbaar is gesteld.¹⁰ Het ministerie van Justitie en Veiligheid heeft aan De strafzaak opdracht gegeven om deze verkenning uit te voeren.

1.3 Onderzoeksvraag

Het onderzoek heeft als doel om een beeld te krijgen van de keuzes die in een aantal ons omringende landen zijn gemaakt ten aanzien van de strafbaarstelling van antisemitische gedragingen en ten aanzien van de rol die antisemitische motieven kunnen hebben bij de straftoemeting. Dit leidt tot de volgende onderzoeksvraag:

Op welke manier zijn antisemitische gedragingen strafbaar gesteld in België, Frankrijk en Duitsland en welke rol spelen antisemitische motieven in deze landen bij de uitgangspunten van de straftoemeting?

Het onderzoek heeft een verkennend karakter. Concreet houdt dit in dat de achtergrond, inhoud en betekenis van de strafbepalingen is onderzocht. Het onderzoek heeft betrekking op zowel het geldende recht als toekomstige wetgeving (het nieuwe Strafwetboek in België) en voorgenomen legislatieve ontwikkelingen (Frans wetsvoorstel). Ten aanzien van Duitsland is ook onderzocht of relevante wetgeving op deelstaatsniveau bestaat.

1.4 Antisemitische gedragingen

Van antisemitisme zijn verschillende definities in omloop. Dit rapport heeft niet als doel om te bepalen wat onder antisemitisme dient te worden verstaan. Omdat het onderzoek betrekking heeft op antisemitische gedragingen, is het wel van belang om tot op zekere hoogte duidelijk te hebben wat onder antisemitisme wordt verstaan. Een vaak aangehaalde werkdefinitie van antisemitisme is opgesteld door de International Holocaust Remembrance Alliance (IHRA) en luidt:

‘Antisemitisme is een bepaalde perceptie van Joden die tot uiting kan komen als een gevoel van haat jegens Joden. Retorische en fysieke uitingen van antisemitisme zijn gericht tegen Joodse of niet-Joodse personen en/of hun eigendom en tegen instellingen en religieuze voorzieningen van de Joodse gemeenschap.’¹¹

De werkdefinitie kan niet los worden gezien van de 11 voorbeelden van antisemitisme die erbij worden genoemd. De werkdefinitie en de voorbeelden zijn bedoeld als hulpmiddel om antisemitisme te herkennen en als zodanig te kunnen registreren. De IHRA-werkdefinitie wordt door sommigen bekritiseerd,¹² onder andere omdat kritiek op de staat Israël onder de definitie

¹⁰ *Kamerstukken II 2023/24*, 30950, nr. 367. In een notaoverleg van 12 juli 2024 heeft de minister van Justitie en Veiligheid deze toezegging herhaald. Zie *Kamerstukken II 2023/24*, 36272, nr. 18.

¹¹ <https://holocaustremembrance.com/resources/de-werkdefinitie-van-antisemitisme-van-de-ihra>. Een andere werkdefinitie is de Jerusalem Declaration on Antisemitism: ‘Antisemitism is discrimination, prejudice, hostility or violence against Jews as Jews (or Jewish institutions as Jewish).’ Zie <https://jerusalemdeclaration.org/>.

¹² Opmerkelijk is dat ook de opsteller van de definitie inmiddels waarschuwt voor het gebruik ervan. Zie <https://rightsforum.org/opsteller-ihra-definitie-antisemitisme-waarschuwt-invoering-ervan/>.

zou kunnen vallen, en critici menen dat de definitie daardoor te ruim is.¹³ In de toelichting bij de definitie is daarover vermeld:

‘Er is bijvoorbeeld sprake van een uiting van antisemitisme wanneer de Staat Israël, opgevat als een Joods collectief gegeven, in het vizier wordt genomen. Let wel: een kritische houding tegenover Israël die vergelijkbaar is met de kritiek die wordt geuit tegen gelijk welke andere staat, is niet als antisemitisch te bestempelen.’

Eén van de bij de werkdefinitie genoemde voorbeelden van antisemitisme is:

‘Met twee maten meten, in die zin dat van de Staat Israël een bepaald gedrag wordt geëist dat niet van andere democratische naties wordt verwacht of verlangd.’

Op 1 juni 2017 nam het Europees Parlement een resolutie aan waarin aan de lidstaten en de EU-instellingen en -agentschappen werd gevraagd de IHRA-werkdefinitie aan te nemen.¹⁴ De IHRA-werkdefinitie is in de Europese Unie en inmiddels in tal van Europese landen omarmd. In 2018 stond een meerderheid van de Nederlandse Tweede Kamer achter het gebruik van de IHRA-werkdefinitie. Een motie van het Kamerlid Van der Staaij (SGP) werd aangenomen. Van der Staaij verzocht de regering ‘steun te verlenen aan het hanteren van de internationale IHRA-werkdefinitie van antisemitisme’.¹⁵ De Nederlandse regering erkent dat de werkdefinitie behulpzaam kan zijn, maar overheidsinstellingen zijn niet verplicht om deze te hanteren.¹⁶ Op 20 september 2017 besloot de Duitse regering dat de IHRA-werkdefinitie door de overheid zou worden toegepast.¹⁷ De Franse Assemblée Nationale nam de IHRA-werkdefinitie op 3 december 2019 aan.¹⁸ Bij de Belgische Senaat is in 2023 een resolutie ingediend waarin de regering wordt opgeroepen de IHRA-werkdefinitie te gaan hanteren.¹⁹ Deze resolutie is nog in behandeling bij een parlementaire commissie.²⁰

1.5 Onderzoeksmethode

Het onderzoek is uitgevoerd aan de hand van desk research. Er is kennisgenomen van buitenlandse wetteksten, wetsvoorstellen, andere parlementaire stukken, literatuur en jurisprudentie.

¹³ Zie bijvoorbeeld de brief van Een ander Joods Geluid aan de Tweede Kamer (<https://www.eajg.nl/ihra-definitie-waarom-nederland-hem-niet-moet-overnemen/>) en de motie van Kamerlid El Abassi (DENK) (Kamerstukken II 2023/24, 36272, nr. 13). Zie uitgebreid en met bronvermeldingen over de IHRA-definitie: https://en.wikipedia.org/wiki/Working_definition_of_antisemitism.

¹⁴ https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-8-2017-0243_NL.html.

¹⁵ Kamerstukken II 2018/19, 35 000 VI, nr. 68.

¹⁶ Zie bijvoorbeeld de antwoorden van de minister van Justitie en Veiligheid op vragen van het Kamerlid Kuzu (DENK): <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/ah-tk-20192020-3921.html>.

¹⁷ <https://www.bundestag.de/resource/blob/644710/d67e39af202ecc33821da685bb28e2fd/WD-1-003-19-pdf-data.pdf>.

¹⁸ https://www.assemblee-nationale.fr/dyn/15/textes/l15t0361_texte-adoptee-seance#.

¹⁹

<https://www.senate.be/www/?MltabObj=pdf&MlcolObj=pdf&MlnamObj=pdfid&MltypeObj=application/pdf&MlvalObj=117441293>.

²⁰ <https://www.senate.be/www/?Mlval=dossier&LEG=7&NR=457&LANG=nl>.

1.6 Uitleg van enkele juridische begrippen

Een *strafbepaling* is een wetsartikel waarin verboden gedrag wordt omschreven (*delictsomschrijving*) en wordt aangegeven welke straf voor dat gedrag kan worden opgelegd (*strafbedreiging*). In Nederland staat de strafbedreiging gelijk aan de hoogste straf die kan worden opgelegd voor dat feit. Dit wordt de *maximumstraf* genoemd. Andere landen kennen daarnaast soms bij wet bepaalde *minimumstraffen* per delict. De rechter moet dan in beginsel een straf van minimaal de aangegeven hoogte opleggen. In uitzonderingsgevallen kan dat anders zijn.

Een omstandigheid kan in een strafbepaling opgenomen zijn als voorwaarde voor strafbaarheid. Zo is zwaar lichamelijk letsel een voorwaarde om van zware mishandeling te kunnen spreken (art. 302 Sr). Er wordt dan wel gesproken van een *constitutief bestanddeel*. Dezelfde omstandigheid kan bij een ander delict als een *strafverzwarende omstandigheid* zijn vermeld. Wanneer dit het geval is, is een hogere strafbedreiging van toepassing wanneer de omstandigheid zich voordoet dan wanneer dat niet het geval. Zo is bij openlijke geweldpleging met zwaar lichamelijk letsel als gevolg een hogere maximumstraf van toepassing dan bij ‘kale’ openlijke geweldpleging (art. 141 Sr). Het komt ook voor dat een omstandigheid niet in een strafbepaling is genoemd, maar wel grond voor strafverhoging kan opleveren omdat deze omstandigheid in het algemeen – dat wil zeggen ten aanzien van alle delicten – strafverhogend werkt. Recidive is onder bepaalde voorwaarden zo’n *algemene strafverzwarende omstandigheid*. Wanneer aan die voorwaarden is voldaan, wordt de strafbedreiging namelijk met een derde verhoogd (art. 43a Sr). Ook wanneer een omstandigheid niet in de wet is genoemd, kan deze tot oplegging van een hogere straf leiden, omdat de strafrechter deze omstandigheid als strafverzwarende omstandigheid in aanmerking neemt bij het bepalen van een passende straf. Het bepalen welke straf wordt opgelegd, wordt *straftoemeting* genoemd.

1.7 Leeswijzer

In de hoofdstukken 2, 3 en 4 wordt beschreven op welke manieren antisemitische gedragingen strafbaar zijn gesteld en bij de straftoemeting worden betrokken in Frankrijk, België en Duitsland. In hoofdstuk 5 wordt de onderzoeksvraag beantwoord. In de bijlagen bij dit rapport zijn de relevante Nederlandse, Franse, Belgische en Duitse wetteksten opgenomen. De teksten waarvan geen officiële versie in het Nederlands beschikbaar is, zijn voorzien van een Nederlandse vertaling.²¹

In buitenlandse wetteksten zijn leden van artikelen doorgaans niet genummerd. Omwille van de leesbaarheid voor de Nederlandse lezer zijn in de weergave van buitenlandse wetgeving tussen rechte haken nummers van leden toegevoegd.

²¹ De vertalingen zijn in eerste instantie gemaakt door de auteur van dit rapport en vervolgens geredigeerd door experts op het gebied van de Franse respectievelijk Duitse taal.

2 Frankrijk

2.1 Inleiding

Context

Antisemitisme, racisme en xenofobie worden in Frankrijk dikwijls in één adem genoemd. Uit sommige rapportages blijkt dat specifiek antisemitisme geregeld voorkomt. Zo zijn in 2023 1676 meldingen van antisemitische gedragingen geregistreerd.²² Antisemitisme, racisme en xenofobie worden beschouwd als fenomenen waarvan de voorkoming en bestrijding hoge prioriteit moet krijgen. Dit blijkt onder meer uit het plan *La république mobilisée contre la racisme et l'antisémitisme*²³ uit 2015 en het *Plan national de lutte contre le racisme, l'antisémitisme et des discriminations liées à l'origine 2023-2026*²⁴. Het eerstgenoemde plan heeft geleid tot aanpassing van de strafwetgeving. Mede naar aanleiding van het meest recente plan is een wetsvoorstel ingediend dat onder meer tot doel heeft om een strengere strafrechtelijk aanpak mogelijk te maken. Dit voorstel is momenteel bij de Senaat aanhangig. In 2.3 wordt de inhoud ervan besproken.

Strafwetgeving

Bepaalde vormen van discriminatie zijn strafbaar gesteld in de Code Pénal, het Franse wetboek van strafrecht. Veel antisemitische gedragingen zijn echter strafbaar gesteld in de Wet op de persvrijheid. Omdat deze wet betrekking heeft op uitlatingen die in het openbaar zijn gedaan of die zijn verspreid, kent het Franse strafrecht afzonderlijke bepalingen voor in het openbaar en niet in het openbaar gedane uitingen met een discriminatoir motief.

De Code Pénal is voor een deel een wet die in samenwerking tussen regering en parlement tot stand is gekomen. Dat wordt het wetgevende deel (*Partie Législative*) genoemd. In Nederland zou van een wet in formele zin worden gesproken. Daarnaast kent het wetboek een reglementair deel (*Partie Réglementaire*). Daarin zijn bepalingen opgenomen die bij presidentieel decreet zijn uitgevaardigd, nadat daarover advies is ingewonnen bij de Raad van State (*Conseil d'État*). Deze bepalingen bevatten voornamelijk specificaties en uitvoeringsregels en zijn in dat opzicht enigszins vergelijkbaar met de Nederlandse algemene maatregelen van bestuur.

2.2 Geldend recht

2.2.1 Discriminatiedelicten

Aanzetten tot discriminatie, haat of geweld

In artikel 24 lid 1 van de Wet van 29 juli 1981 op de persvrijheid²⁵ (hierna: Wet op de persvrijheid) is strafbaar gesteld het met bepaalde middelen aanzetten tot onder andere levensdelicten, zedendelicten, diefstal, afpersing en vernieling, ook als het strafbare feit niet is gevolgd.²⁶ Hierop

²² <https://www.ifop.com/wp-content/uploads/2024/05/Note-danalyse-Radiographie-antisemitisme.pdf>.

²³ <https://www.dilcrah.gouv.fr/files/2024-01/dp-la-republique-mobilisee-contre-le-racisme-et-l-antisemitisme.pdf>.

²⁴ Hier te downloaden: <https://www.dilcrah.gouv.fr/ressources/plan-national-de-lutte-contre-le-racisme-lantisemitisme-et-les-discriminations-liees-lorigine-2023-2026>.

²⁵ Deze wet is de raadplegen via <https://www.legifrance.gouv.fr/loda/id/LEGITEXT000006070722>.

²⁶ Dit delict is enigszins vergelijkbaar met het Nederlandse delict opruiing (art. 131 Sr), maar dat is alleen strafbaar wanneer is opgeruid tot een strafbaar feit tegen het openbaar gezag.

zijn een gevangenisstraf van vijf jaar en een geldboete van € 45.000 gesteld. Deze bepaling heeft niet specifiek betrekking op strafbare feiten jegens personen met bepaalde kenmerken, maar is daarop wel van toepassing. In het vijfde lid is het aanzetten tot discriminatie, haat of geweld strafbaar gesteld wanneer het personen betreft met bepaalde kenmerken:

Artikel 24 Wet op de persvrijheid

[7] Degenen die met een van de middelen opgesomd in artikel 23 discriminatie, haat of geweld uitlokken tegen een persoon of groep personen op grond van hun afkomst of hun al dan niet behoren tot een bepaalde etnische groep, staat, ras of godsdienst, worden gestraft met een gevangenisstraf van een jaar en een boete van 45.000 euro of met slechts een van deze twee straffen.

Het gaat in artikel 23 hier onder meer om het houden van toespraken in het openbaar en het verspreiden van geschriften. De kenmerken van personen die het slachtoffer van dit delict kunnen zijn, zijn limitatief opgesomd. Het aanzetten tot discriminatie, haat of geweld jegens Joden in het algemeen of specifieke Joodse personen is strafbaar op grond van dit artikel, omdat zij slachtoffer zijn op grond van hun afkomst, ras of godsdienst. De gevangenisstraf van maximaal één jaar waarmee dit feit is bedreigd, is beduidend lager dan die van artikel 24 lid 1.²⁷ Volgens het negende lid is een hogere strafbedreiging van toepassing wanneer het feit is begaan door een persoon met openbaar gezag of belast met een publieke taak, in het kader van de uitoefening van die functie of taak. In dat geval zijn de strafmaxima drie jaar gevangenisstraf en een boete van 75.000 euro.

Artikel 24 van de Wet op de persvrijheid betreft gedragingen in het openbaar zijn gedaan dan wel zijn verspreid. In het reglementaire deel van de Code Pénal is de niet-openbare variant van dit delict strafbaar gesteld. In de afdeling met het opschrift 'Niet-openbare racistische of discriminerende provocatie, laster en belediging' is onder meer artikel R625-7 opgenomen. Dit luidt, voor zover voor dit onderzoek relevant:

Artikel R625-7 CP

[1] Het niet-openbaar aanzetten tot discriminatie, haat of geweld tegen een persoon of een groep personen op grond van hun afkomst of hun werkelijk of vermeend behoren of niet-behoren tot een bepaalde etnische groep, staat, ras of godsdienst wordt gestraft met een geldboete voor een overtreding van de 5e categorie.

In artikel 24 lid 8 van de Wet op de persvrijheid en R625-7 lid 2 CP is overigens afzonderlijk het aanzetten tot haat, discriminatie en geweld jegens personen op grond van hun geslacht, seksuele geaardheid, genderidentiteit of handicap strafbaar gesteld.

Discriminatie

Titel 1 van hoofdstuk V van boek II van de Code Pénal is gewijd aan discriminatie. In deze titel is een serie bepalingen opgenomen, waarin verschillende vormen van discriminatie strafbaar worden gesteld. De kern hiervan wordt gevormd door artikel 225-1 CP, waarvan het eerste lid (vertaald) luidt:

²⁷ Vermoedelijk kan de hogere strafbedreiging in lid 1 verklaard doordat de feiten waartoe in geval van lid 1 is aangezet, zeer ernstige feiten met hoge strafbedreigingen kunnen zijn, zoals levensdelicten.

Artikel 225-1 CP

[1] Er is sprake van discriminatie bij elk onderscheid dat wordt gemaakt tussen natuurlijke personen op basis van hun afkomst, geslacht, gezinssituatie, zwangerschap, uiterlijk, bijzondere kwetsbaarheid als gevolg van hun economische situatie, duidelijk of bekend bij de dader, achternaam, woonplaats, gezondheidstoestand, verlies van autonomie, beperking, genetische kenmerken, zeden, seksuele geaardheid, genderidentiteit, leeftijd of politieke opvattingen, vakbondsactiviteiten, de status van klokkenluider, facilitator of persoon in een relatie met een klokkenluider in de zin van respectievelijk I van artikel 6 en 1° en 2° van artikel 6-1 van Wet 2016-1691 van 9 december 2016 betreffende transparantie, bestrijding van corruptie en de modernisering van het economische leven, hun vermogen om zich uit te drukken in een andere taal dan het Frans, hun werkelijk of vermeend behoren tot een bepaalde etnische groep, staat, vermeend ras of een bepaalde godsdienst.

In het tweede lid is bepaald dat ook het maken van onderscheid tussen rechtspersonen discriminatie oplevert, waarbij dezelfde kenmerken worden genoemd waarop geen onderscheid mag worden gemaakt.²⁸ De opsomming van kenmerken waarop geen onderscheid mag worden gemaakt, is na de invoering van de bepaling in 1994²⁹ bij verschillende wetswijzigingen aangevuld en is voor Nederlandse begrippen zeer omvangrijk en specifiek. In de eerste versie van de bepaling kwam het kenmerk afkomst al voor. Het discrimineren van Joden lijkt op grond hiervan al strafbaar te zijn geweest. Met maken van onderscheid op antisemitische gronden valt sinds 2002 ook onder het kenmerk ‘werkelijk of vermeend behoren of niet-behoren tot een bepaalde etnische groep, natie, vermeend ras of religie’.³⁰ Artikel 225-1 CP stelt discriminatie in het algemeen strafbaar. In andere bepalingen wordt het maken van onderscheid in specifieke omstandigheden strafbaar gesteld, zoals namelijk bij seksuele intimidatie (art. 225-1-1 CP) en ontgroening (art. 225-1-2 CP).

In de hiervoor genoemde bepalingen wordt alleen aangegeven in welke gevallen van verboden discriminatie sprake is. De strafbaarstelling van discriminatie is opgenomen in artikel 225-2 CP:

Artikel 225-2 CP

[1] Discriminatie als omschreven in de artikelen 225-1 tot en met 225-1-2, gepleegd tegen een natuurlijke persoon of rechtspersoon, wordt bestraft met drie jaren gevangenisstraf en een geldboete van 45.000 euro wanneer deze bestaat uit:

- 1° Weigering om een goed of dienst te leveren;
- 2° Belemmering van de normale uitoefening van een economische activiteit;
- 3° Weigering om iemand in dienst te nemen, te bestraffen of te ontslaan;
- 4° Het aan de levering van een goed of een dienst verbinden van een voorwaarde die gebaseerd is op een van de factoren als bedoeld in artikel 225-1 of vastgelegd in de artikelen 225-1-1 of 225-1-2;
- 5° Het aan een aanbod voor een baan, een verzoek om een stage of een periode van bedrijfsinterne opleiding verbinden van een voorwaarde die is gebaseerd op een van de factoren als bedoeld in artikel 225-1 of vastgelegd in artikel 225-1-1 of 225-1-2 ;
- 6° Weigering om een persoon aan te nemen voor een van stage als bedoeld in onderdeel 2° van artikel L. 412-8 van het Wetboek van Sociale Zekerheid.

²⁸ Ook bijvoorbeeld genetische kenmerken en seksuele geaardheid worden in het tweede lid genoemd, hoewel niet gemakkelijk valt in te zien hoe die kenmerken aanwezig zouden kunnen zijn bij een rechtspersoon.

²⁹ Wet nr. 92-684 van 22 juli 1992 tot hervorming van de bepalingen van de Code Pénal met betrekking tot de bestraffing van misdrijven en overtredingen tegen personen, te raadplegen via <https://www.legifrance.gouv.fr/jorf/id/JORFTEXT000000540288>.

³⁰ Wet nr. 2001-1066 van 16 november 2001 ter bestrijding van discriminatie, in werking getreden op 5 maart 2002, te raadplegen via <https://www.legifrance.gouv.fr/jorf/id/JORFTEXT000000781920>.

[2] Wanneer de discriminerende weigering als bedoeld in onderdeel 1° gebeurt op een plaats die toegankelijk is voor het publiek of met het doel om de toegang daartoe te verbieden, worden de straffen verhoogd tot vijf jaren gevangenisstraf en een geldboete van 75.000 euro.

In artikel 432-7 is een strafverzwarende omstandigheid geformuleerd in geval de discriminatie is begaan van overheidswege:

Artikel 432-7 CP

Discriminatie zoals omschreven in de artikelen 225-1 en 225-1-1, gepleegd tegen een natuurlijke persoon of rechtspersoon door een persoon die een positie van openbaar gezag bekleedt of belast is met een publieke taak, in de uitoefening of ter gelegenheid van de uitoefening van diens functie of taak, wordt gestraft met vijf jaren gevangenisstraf en een geldboete van 75.000 euro wanneer deze bestaat uit:

1° Weigering van het genot van een door de wet verleend recht;

2° Belemmering van de normale uitoefening van een economische activiteit.

De strafbaar gestelde gedragingen zijn alle gerelateerd aan arbeid en handel. Discriminatie is derhalve niet algemeen strafbaar gesteld in deze bepaling.

2.2.2 Belediging en smaad

In artikel 32 van de Wet op de persvrijheid is *injure* strafbaar gesteld, wanneer die is begaan met een in artikel 23 genoemd middel, zoals het houden van een toespraak in het openbaar of het verspreiden van een geschrift. Onder *injure* wordt blijkens artikel 29 verstaan: 'Elke beledigende uitdrukking, term van minachting of beschimping die geen toerekening van een feit inhoudt'. Belediging is bedreigd met een geldboete van € 12.000. Belediging van onder andere Joden valt onder de strafbaarstelling van het derde lid, die een hoger strafmaximum kent:

Artikel 33 Wet op de persvrijheid

[3] Belediging met dezelfde middelen gericht tegen een persoon of een groep personen vanwege hun afkomst of hun al dan niet behoren tot een bepaalde etnische groep, staat, ras of godsdienst, wordt gestraft met een gevangenisstraf van een jaar en een geldboete van 45.000 euro.

Met 'dezelfde middelen' worden de middelen bedoeld die in artikel 23 zijn opgesomd. Deze komen neer op het uitingen in het openbaar of uitingen die zijn verspreid.³¹

Artikel 32 van de Wet op de persvrijheid heeft betrekking op *diffamation*, wederom begaan met de middelen van artikel 23. Onder *diffamation* wordt blijkens artikel 29 verstaan: 'elke bewering of verdachtmaking van een feit die schadelijk is voor de eer of de goede naam van de persoon aan wie of het orgaan waaraan het feit wordt toegeschreven.' Het Nederlandse equivalent hiervan is smaad. De strafbedreiging is een geldboete van € 12.000. Het tweede lid van artikel 32 bevat een strafverzwarende variant van dit feit:

³¹ Het gaat meer concreet om 'toespraken, geschreeuw of bedreigingen op openbare plaatsen of bijeenkomsten, (...) geschriften, drukwerken, tekeningen, gravures, schilderijen, emblemen, beelden of enig ander geschreven, gesproken of beeldmateriaal dat wordt verkocht of verspreid, te koop worden aangeboden of worden tentoongesteld op openbare plaatsen of bijeenkomsten, (...) aanplakbiljetten of affiches die aan het publiek worden getoond, of (...) enig middel van elektronische communicatie met het publiek'

Art. 32 Wet op de persvrijheid

[2] Smaad met dezelfde middelen gepleegd tegen een persoon of een groep personen op grond van hun afkomst of hun al dan niet behoren tot een bepaalde etnische groep, staat, ras of godsdienst wordt gestraft met een gevangenisstraf van een jaar en een boete van 45.000 euro of met slechts een van deze twee straffen.³²

In het reglementaire deel van de Code Pénal zijn belediging en smaad strafbaar gesteld in geval geen sprake is van uitlatingen die in het openbaar zijn gedaan of die zijn verspreid:

Artikel R625-8 CP

[1] Niet-openbare smaad van een persoon of groep personen op grond van hun afkomst of hun werkelijk of vermeend behoren of niet-behoren tot een bepaalde etnische groep, staat, vermeend ras of godsdienst wordt gestraft met een geldboete voor een overtreding van de 5e categorie.

Artikel R625-8-1 CP

[1] Niet-openbare belediging van een persoon of groep personen op grond van hun afkomst of hun werkelijk of vermeend behoren of niet-behoren tot een bepaalde etnische groep, staat, vermeend ras of godsdienst wordt gestraft met een geldboete voor een overtreding van de 5e categorie.

Een geldboete van de 5e klasse bedraagt maximaal € 1.500 en in geval van recidive maximaal € 3.000.³³

2.2.3 Vergoelijken, ontkennen of bagatelliseren van de Holocaust

Het verheerlijken, ontkennen en bagatelliseren van onder meer de Holocaust is naar geldend recht strafbaar op grond van artikelen 24 en 24bis van de Wet op de persvrijheid. Deze luiden (vertaald), voor zover relevant:

Artikel 24 Wet op de persvrijheid

[5] Degenen die met een van de in artikel 23 genoemde middelen de misdrijven bedoeld in het eerste lid, oorlogsmisdrijven, misdrijven tegen de menselijkheid, misdrijven van slavernij of uitbuiting van een tot slavernij gebrachte persoon of misdrijven en overtredingen van collaboratie met de vijand verheerlijken, worden gestraft met dezelfde straffen, zelfs als de daders van deze misdrijven niet zijn veroordeeld.

Artikel 24bis Wet op de persvrijheid

[1] Eenieder die met een van de in artikel 23 genoemde middelen het bestaan ontkent van een of meer misdrijven tegen de menselijkheid als omschreven in artikel 6 van het Statuut van het Internationale Militaire Tribunaal, gehecht aan het Akkoord van Londen van 8 augustus 1945 en gepleegd hetzij door leden van een organisatie die op grond van artikel 9 van genoemd Statuut crimineel is verklaard, hetzij door een persoon die door een Franse of internationale rechtbank schuldig is bevonden aan dergelijke misdrijven, wordt gestraft met een gevangenisstraf van een jaar en een geldboete van 45.000 euro.³⁴

³² De artikelen 32 en 33 bevatten overigens afzonderlijke strafbaarstellingen ter zake van smaad en belediging van personen op grond van hun geslacht, seksuele geaardheid, genderidentiteit of handicap.

³³ <https://www.securite-routiere.gouv.fr/reglementation-liee-la-route/regles-de-circulation-et-infractions-routieres/infractions-et-classes>.

³⁴ Een voorganger van de bepaling is ingevoerd bij de Wet nr. 90-615 van 13 juli 1990 ter bestrijding van racistische, antisemitische en xenofobe handelingen, ook wel de Loi Gayssot genoemd.

2.2.4 Antisemitisme als strafverzwarende omstandigheid

Hoofdlijnen

Wanneer een delict is begaan met een discriminatoir motief, levert dit een strafverzwarende omstandigheid op, in de zin dat het maximum van de vrijheidsstraf die op het delict is gesteld, wordt verhoogd. Dit blijkt uit artikel 132-76 CP:

Artikel 132-76 CP

[1] Wanneer een misdrijf of overtreding wordt voorafgegaan door, gepaard gaat met of gevolgd wordt door woorden, geschriften, beelden, voorwerpen of handelingen van welke aard dan ook, die de eer of goede naam aantasten van het slachtoffer of van een groep personen waartoe het slachtoffer behoort, omdat zij werkelijk of vermeend behoren tot een vermeend ras, een bepaalde etnische groep, een bepaalde staat of een bepaalde godsdienst, of waaruit blijkt dat de handelingen om een van deze redenen tegen het slachtoffer zijn gepleegd, wordt de maximumvrijheidsstraf als volgt verhoogd:

1° Zij wordt verhoogd tot levenslange gevangenisstraf, wanneer op het feit een gevangenisstraf van dertig jaren is gesteld;

2° Zij wordt verhoogd tot dertig jaren gevangenisstraf wanneer op het feit twintig jaren gevangenisstraf is gesteld;

3° Zij wordt verhoogd tot twintig jaren gevangenisstraf wanneer op het feit vijftien jaren gevangenisstraf is gesteld;

4° Zij wordt verhoogd tot vijftien jaren gevangenisstraf wanneer op het feit tien jaren gevangenisstraf is gesteld;

5° Zij wordt verhoogd tot tien jaren gevangenisstraf wanneer op het feit zeven jaren gevangenisstraf is gesteld;

6° Zij wordt verhoogd tot zeven jaren gevangenisstraf wanneer op het feit vijf jaren gevangenisstraf is gesteld;

7° zij wordt verdubbeld wanneer op het feit ten hoogste drie jaren gevangenisstraf is gesteld.

[2] Dit artikel is niet van toepassing op de strafbare feiten als bedoeld in de artikelen 222-13, 225-1 en 432-7 van dit wetboek, noch op het zevende lid van artikel 24, het tweede lid van artikel 32 en het derde lid van artikel 33 van de wet van 29 juli 1881 op de persvrijheid.

Deze bepaling is in beginsel van toepassing op alle misdrijven en overtredingen. Alleen delicten waarin het discriminatoire aspect al in de delictsomschrijving besloten ligt, zijn in het tweede lid uitgesloten. Er kan sprake zijn van een discriminatoir motief wanneer het delict is begaan omdat het slachtoffer behoort tot een bepaald ras, een bepaalde etnische groep, een bepaalde natie of een bepaalde godsdienst aanhangt, dan wel dat de dader dacht dat zo was. In geval van antisemitisme kunnen ras en godsdienst de kenmerken zijn waarop is gediscrimineerd. Het discriminatoire motief kan worden aangenomen wanneer het strafbare feit gepaard is gegaan met woorden, geschriften, beelden, voorwerpen of handelingen waaruit blijkt dat sprake is van een discriminerend motief. Het is eveneens strafverzwarend wanneer de genoemde uitingen een aantasting van de eer of goede naam van het slachtoffer opleveren. Artikel 132-76 maakt het mogelijk om het motief van de dader, wat in beginsel alleen de dader heeft gekend, niet of niet alleen uit zijn eigen verklaringen af te leiden, maar ook uit andersoortige uitingen van de dader. In het laatste geval wordt aan de hand van objectief vaststelbare feiten en omstandigheden bepaald bewezen dat de verdachte met een bepaald motief heeft gehandeld. Het verdient opmerking dat het discriminatoire motief een persoonlijke strafverzwarende omstandigheid is. Wanneer sprake is van meer verdachten van hetzelfde incident, zal daarom per verdachte moeten worden bepaald of deze al dan niet met een discriminerend motief heeft gehandeld.

Strafbedreiging

Wanneer aan de voorwaarden van de aanhef van het eerste lid is voldaan, wordt de maximumstraf die op het desbetreffende feit is gesteld, verhoogd. Dit is alleen het geval ten aanzien van gevangenisstraffen. De mate waarin de straffen worden verhoogd, is afhankelijk van de hoogte van de maximumstraf en varieert van 40 tot 100%.

Totstandkoming

Naar aanleiding van een aantal incidenten tegen moslims en joden, waaronder een poging tot brandstichting in een Joodse school en het beledigen van Joden die een synagoge verlieten, werd het wenselijk geacht om racisme, antisemitisme en vreemdelingenhaat strenger te kunnen aanpakken. In 2003 trad de Wet gericht op het verhogen van de straffen voor strafbare feiten van racistische, antisemitische of xenofobe aard in werking.³⁵ Deze wet leidde tot invoering in de Code Pénal van bepalingen ter zake van bepaalde soorten delicten op grond waarvan een hogere strafbedreiging van toepassing was wanneer een feit was begaan 'wegens het feitelijk of verondersteld behoren of niet behoren tot een bepaalde etnische groep, natie, ras of godsdienst van het slachtoffer'. Een dergelijke bepaling werd opgenomen in de artikelen 221-4, 222-3, 222-8, 222-10, 222-12, 222-13, 322-2, 322-3, en 322-8. Het gaat hier om moord, geweldsdelicten en vernieling. Later zijn daar nog enkele andere delicten aan toegevoegd. Omdat een motief subjectief is, kan dit lastig bewijsbaar zijn wanneer de dader er niet over heeft verklaard. Daarom werd in het toenmalige artikel 132-76 bepaald dat het motief mocht worden geobjectiveerd, in de zin dat het motief mag worden afgeleid uit objectief vaststelbare feiten en omstandigheden.

Artikel 132-76 CP (oud)

[1] De straffen voor een misdrijf worden verhoogd wanneer het misdrijf is gepleegd vanwege het werkelijk of vermeend behoren van het slachtoffer van een bepaalde etnische groep, staat, ras of religie.

[2] De verzwarende omstandigheid die in de eerste alinea wordt omschreven, is aanwezig wanneer het misdrijf wordt voorafgegaan, begeleid of gevolgd door woorden, geschriften, beelden, voorwerpen of handelingen van welke aard ook die afbreuk doen aan de eer of goede naam van het slachtoffer of van een groep personen waartoe het slachtoffer behoort vanwege hun werkelijk of vermeend behoren tot een bepaalde etnische groep, natie, ras of godsdienst.

Na verloop van tijd werden twee redenen gezien waarom het wenselijk was om de wet te wijzigen. Ten eerste was de verhoogde strafbedreiging alleen van toepassing ten aanzien van bepaalde delicten, terwijl meer soorten delicten met een discriminatoir motief konden worden begaan. Er werd geen goede reden gezien waarom bij die andere delicten geen hoger strafmaximum zou moeten gelden. Ten tweede werd het vaststellen van het motief aan de hand van uitsluitend objectieve feiten en omstandigheden door sommigen als bezwaarlijk beschouwd, omdat het motief primair een subjectief aspect is en er niet aan voorbij zou mogen worden gegaan wat zich daadwerkelijk in het hoofd van de verdachte heeft afgespeeld ten tijde van het begaan van het strafbare feit. Artikel 132-76 lid 2 leek echter te dwingen tot het aannemen van een discriminerend motief wanneer dat volgde uit de genoemde omstandigheden.

³⁵ Loi n° 2003-88 du 3 février 2003 visant à aggraver les peines punissant les infractions à caractère raciste, antisémite ou xénophobe, JORF 4 februari 2003, p. 2104. Te raadplegen via: <https://www.legifrance.gouv.fr/loda/id/JORFTEXT000000781920>.

In 2015 werd het plan *La république mobilisée contre le racisme et l'antisémitisme* gepresenteerd. Het doel daarvan was om racisme, antisemitisme en discriminatie strenger en doeltreffender te bestraffen en slachtoffers beter te beschermen.³⁶ Actiepunt 12 van dit plan luidde: 'Van racisme en antisemitisme een algemene verzwarende omstandigheid maken voor alle misdrijven en overtredingen'. Dit plan heeft geleid tot de Wet over gelijkheid en burgerschap die in 2017 in werking trad.³⁷ Bij die wet is het nog geldende artikel 132-76 CP ingevoerd. Het discriminerende motief is sindsdien een algemene strafverzwarende omstandigheid. Daarnaast is de wet zo geformuleerd dat duidelijk is dat geen sprake is van een onweerlegbaar bewijsvermoeden wanneer het motief uit objectieve feiten en omstandigheden kan worden afgeleid. De rechter is daarom niet verplicht om dit motief aan te nemen wanneer de verdachte er zelf niet over heeft verklaard. De rechter is daardoor vrijer geworden in de beoordeling of sprake is geweest van een discriminerend motief. Wanneer dit motief wordt aangenomen, is de rechter wel verplicht om uit te gaan van de hogere strafbedreiging.³⁸

2.3.5 Antisemitisme als straftoemingsfactor

Een uitgangspunt van de straftoemeting, neergelegd in artikel 132-1 CP, is dat de straf wordt geïndividualiseerd. Dit is als volgt uitgewerkt:

Artikel 132-1 CP

[3] Binnen de door de wet gestelde grenzen bepaalt de rechter de aard, de omvang en het regime van de opgelegde straffen aan de hand van de omstandigheden waaronder het strafbare feit is begaan en de persoonlijkheid van de dader, alsmede zijn materiële, familiale en sociale omstandigheden, in overeenstemming met de in artikel 130-1 omschreven doelen en functies van de straf.

Hoewel hiermee de indruk wordt gewekt van een dwingend richtsnoer waar de rechter – en in bepaalde gevallen de jury – zich aan dient te houden, is de rechter in de praktijk betrekkelijk vrij in het bepalen van een straf. Dit komt doordat de straf in beginsel niet hoeft te worden gemotiveerd. Dat is anders wanneer het ten uitvoer te leggen deel van de opgelegde straf ten hoogste een jaar bedraagt. In dat geval moet de rechter op grond van artikel 132-25 CP motiveren waarom niet wordt gekozen voor het al dan niet gedeeltelijk ondergaan van de straf met elektronisch toezicht, huisarrest of (gedeeltelijke) vrijlating.

Vermoedelijk omdat in Frankrijk het hebben gehandeld met een discriminerend motief als algemene strafverzwarende factor wordt beschouwd, waardoor een hoger strafmaximum van toepassing is, zijn in de Code Pénal geen bepalingen opgenomen op grond waarvan de rechter verplicht is om bij de straftoemeting in strafverzwarende zin rekening te houden met een discriminatoir motief.

³⁶ <https://www.dilcrah.gouv.fr/files/2024-01/dp-la-republique-mobilisee-contre-le-racisme-et-l-antisemitisme.pdf>.

³⁷ LOI n° 2017-86 du 27 janvier 2017 relative à l'égalité et à la citoyenneté, te raadplegen via <https://www.legifrance.gouv.fr/loda/id/LEGIARTI000033938301/2017-01-29#LEGIARTI000033938301>.

³⁸ Zie over de totstandkoming van artikel 132-76 CP uitvoeriger Ten Voorde, Hellemons & Schuyt 2020, p. 39-43.

2.3 Toekomstig recht

2.3.1 Wetsvoorstel

Bij de Senaat – het Franse equivalent van de Nederlandse Eerste Kamer – is momenteel het Wetsvoorstel tot versterking van het strafrechtelijk optreden tegen racistische, antisemitische of discriminerende misdrijven aanhangig.³⁹ Dit wetsvoorstel hangt samen met het *Plan national de lutte contre le racisme, l'antisémitisme et des discriminations liées à l'origine 2023-2026*.⁴⁰ Maatregel 10 van dit plan luidt: 'Zorgen voor zwaardere straffen voor niet-openbare delicten van racistische of antisemitische aard die in de uitoefening van hun functie worden gepleegd door personen die openbaar gezag bekleden of een publieke taak hebben.'

De aanleiding voor het wetsvoorstel is volgens het rapport van de Commissie Constitutioneel Recht gelegen in de sterke toename tussen 2016 en 2023 van misdrijven van racistische, xenofobische en antisemitische aard. De toename hiervan sinds het opslaan van het conflict tussen Israël en Hamas na 7 oktober 2023 wordt alarmerend genoemd. Het betreft hier niet alleen antisemitische handelingen, maar ook andere gedragingen waarbij wordt gediscrimineerd. In het bijzonder strafbare feiten jegens LHBT+ personen worden expliciet genoemd. Hoewel in het wetsvoorstel een aanzienlijk aantal wijzigingen in strafbepalingen wordt voorgesteld, wordt door de Commissie aangegeven dat de toegevoegde waarde van de wet niet zozeer gelegen is in het creëren van nieuwe strafbepalingen als wel in het mogelijk maken van een krachtiger reactie op racistische, antisemitische en discriminerende handelingen. Hiervoor is gebleken dat in de Franse strafwetgeving een onderscheid wordt gemaakt tussen openbare en niet-openbare vormen van provocatie (aanzetten tot discriminatie, haat of geweld), smaad en belediging. Niet-openbare provocatie en belediging wordt dikwijls afgedaan op een andere manier dan strafrechtelijke vervolging, terwijl de straffen voor deze feiten als zij wel door een rechter worden afgedaan, beduidend lager zijn dan die ter zake van de openbare variant ervan. Dit kan worden verklaard in de verschillen in strafbedreiging. Het wetsvoorstel zal zorgen voor het gelijktrekken van de strafbedreigingen ter zake van de openbare en niet-openbare gevallen van provocatie, smaad en belediging.⁴¹

2.3.2 Discriminatiedelicten

Volgens het wetsvoorstel wordt een nieuwe afdeling ingevoegd in boek 2 van de Code Pénal, die gewijd is aan 'Niet-openbare racistische of discriminerende provocatie, laster en belediging'. Hierin worden onder andere de artikelen 225-16-4 tot en met 225-16-6 opgenomen, waarin het niet-openbaar aanzetten tot discriminatie, haat of geweld en de niet-openbare laster en belediging strafbaar worden gesteld. Het gaat in het eerste lid van de genoemde bepalingen steeds om het verrichten van een handeling 'tegen een persoon of een groep personen op grond van hun afkomst of hun werkelijk of vermeend behoren of niet-behoren tot een bepaald(e)

³⁹ Proposition de loi adoptée par l'assemblée nationale visant à renforcer la réponse pénale contre les infractions à caractère raciste, antisémite ou discriminatoire, te raadplegen via <https://www.senat.fr/leg/ppl23-402.pdf>. Zie voor het wetgevingsdossier over dit wetsvoorstel: <https://www.senat.fr/dossier-legislatif/ppl23-402.html>.

⁴⁰ Hier te downloaden: <https://www.dilcrah.gouv.fr/ressources/plan-national-de-lutte-contre-le-racisme-lantisemitisme-et-les-discriminations-liees-lorigine-2023-2026>.

⁴¹ Het rapport van de Commissie is hier te raadplegen: https://www.assemblee-nationale.fr/dyn/16/rapports/cion_lois/l16b2246_rapport-fond#.

etnische groep, land, zogenaamd ras⁴² of godsdienst'. In geval van antisemitisme zal afkomst, zogenaamd ras of godsdienst van toepassing zijn. Deze feiten worden bedreigd met een geldboete van maximaal € 3.750. Is sprake de dader een openbare gezagsdrager of een persoon met een publieke taak en is het feit in functie of bij de taakuitoefening begaan, dan is de maximale geldboete € 15.000.

De strafbepalingen vormen een aanvulling op de strafbepalingen van de Wet op de persvrijheid waarin het openbaar doen of verspreiden van uitlatingen die beledigend zijn voor mensen vanwege onder andere hun afkomst, ras of godsdienst. Inhoudelijk lijken zij sterk op de artikel R625-7 tot en met R625-8-1-1 uit het reglementaire deel van de Code Pénal. In artikel 132-7 is weliswaar al bepaald dat discriminatie door openbare gezagsdragers en personen met een publieke taak een strafverzwarende omstandigheid is, maar daarbij worden alleen de vrijheidsstraffen verhoogd. In de voorgestelde bepalingen worden ook de geldboetebedragen verhoogd wanneer de strafverzwarende omstandigheid zich voordoet. Verder wordt ook de hoogte van de geldboetes voor deze delicten verhoogd buiten het geval van de strafverzwarende omstandigheid, van maximaal € 1.500 naar maximaal € 3.750.

2.3.3 Vergoelijken, ontkennen of bagatelliseren van de Holocaust

Het wetsvoorstel houdt tevens in dat een nieuwe afdeling in de Code Pénal wordt ingevoerd, met het opschrift 'Niet-openbare rechtvaardiging of betwisting van misdrijven tegen de menselijkheid'. In deze afdeling worden twee strafbepalingen opgenomen, die, voor zover voor dit onderzoek relevant, luiden:

Art. 225-16-8 CP (voorgesteld)

[1] Niet-openbare verdediging van oorlogsmisdaden, misdrijven tegen de menselijkheid, misdrijven van slavernij of uitbuiting van een tot slavernij gebracht persoon of (lichtere) misdrijven van collaboratie met de vijand, zelfs als deze (lichte) misdrijven niet hebben geleid tot de veroordeling van de daders daarvan, wordt gestraft met een jaar gevangenisstraf en een boete van 45.000 euro.

Art. 225-16-9 CP (voorgesteld)

[1] Het niet-openbaar ontkennen van het bestaan van een of meer misdrijven tegen de menselijkheid als omschreven in artikel 6 van het aan het Akkoord van Londen van 8 augustus 1945 gehechte Statuut van het Internationaal Militair Tribunaal, begaan hetzij door leden van een organisatie die krachtens artikel 9 van genoemd Statuut crimineel is verklaard, hetzij door een persoon die door een Franse of internationale rechtbank schuldig is bevonden aan dergelijke misdaden, wordt gestraft met een geldboete van 3.750 euro.

[2] Dezelfde straf is van toepassing op het niet-openbaar ontkennen, minimaliseren of schandelijk bagatelliseren van het bestaan van een ander genocidemisdrijf dan de in het eerste lid van dit artikel genoemde, een ander misdrijf tegen de menselijkheid, een misdrijf van slavernij of uitbuiting van een tot slavernij gebracht persoon of een oorlogsmisdrijf zoals gedefinieerd in de artikelen 6, 7 en 8 van het op 18 juli 1998 in Rome ondertekende Statuut van het Internationaal Strafhof en artikelen 211-1 tot 212-3, 224-1 A tot 224-1 C en 461-1 tot 461-31 van dit wetboek, wanneer dit misdrijf heeft geleid tot een veroordeling door een Franse of internationale rechtbank.

Ook deze bepalingen vormen een aanvulling op de bepalingen van de Wet op de persvrijheid,. Daarin is het in het openbaar doen of verspreiden van uitlatingen waarin onder andere de

⁴² In alle bepalingen waarin 'ras' voorkomt, wordt dit vervangen door 'zogenaamd ras'. Daarmee wordt tot uitdrukking gebracht dat de overheid geen onderscheid naar rassen maakt.

Holocaust wordt vergoelijkt, ontkend of gebagatelliseerd, strafbaar gesteld. Het wetsvoorstel heeft betrekking op de niet-openbare variant hiervan.

2.3.4 Uitbreiding sanctie-arsenaal

In artikel 131-5-1 CP is bepaald dat aan een verdachte in het kader van de bestrafing in plaats van een gevangenisstraf de verplichting opgelegd kan krijgen om een van de bij wet bepaalde cursussen te volgen. Het niet volgen van de cursus is strafbaar gesteld (art. 434-41 CP). Een cursus kan ook worden opgelegd als bijzondere voorwaarde bij een voorwaardelijke veroordeling (art. 132-45 CP). In de wet is een opsomming opgenomen van cursussen waar de rechtbank uit mag kiezen. Volgens het wetsvoorstel wordt aan deze opsomming de ‘cursus in de bestrijding van racisme, antisemitisme en discriminatie’ toegevoegd.

3 België

3.1 Inleiding

Context

Strafbare feiten met een antisemitische context komen in België geregeld voor. Sinds 7 oktober 2023, de dag waarop Hamas aanslagen op Israël pleegde, is het aantal meldingen van antisemitische incidenten sterk toegenomen.⁴³ In het Nationaal rapport aangaande overheidsbeleid voor het bestrijden van antisemitisme en bevorderen van Joods leven uit 2022 werd geconstateerd dat de Belgische overheid op bepaalde gebieden, zoals aandacht voor antisemitisme in het onderwijs, verbetering zou kunnen bewerkstelligen. Op andere gebieden, zoals de beschikbaarheid van strafbaarstellingen en de veiligheid van Joodse burgers, is het rapport positief. De strafrechtelijke aanpak van antisemitische meldingen zou volgens dit rapport kunnen worden verbeterd wanneer de politie antisemitische incidenten als zodanig zou gaan registreren.⁴⁴

Strafwetgeving

Sommige bepalingen die kunnen worden toegepast bij de strafrechtelijke aanpak van antisemitisme zijn opgenomen in het Strafwetboek. Dit wetboek zal in 2026 vervangen worden door een heel nieuw wetboek. Naast de bepalingen in het wetboek, kunnen antisemitische gedragingen ook worden aangepakt op grond van bepalingen in drie bijzondere strafwetten:

- Wet tot bestraffing van bepaalde door racisme of xenofobie ingegeven daden (Antiracismewet)
- Wet ter bestrijding van bepaalde vormen van discriminatie (Antidiscriminatiewet 2007)
- Wet tot bestraffing van het ontkennen, minimaliseren, rechtvaardigen of goedkeuren van de genocide die tijdens de tweede wereldoorlog door het Duitse nationaalsocialistische regime is gepleegd (Negationismewet)

3.2 Geldend recht

3.2.1 Antiracismewet

Hoofdlijnen

In de Wet van 30 juli 1981 tot bestraffing van bepaalde door racisme of xenofobie ingegeven daden, vaak aangeduid als de Antiracismewet,⁴⁵ worden verschillende soorten discriminerende gedragingen strafbaar gesteld, te weten:

- aanzetten tot discriminatie, geweld, haat, segregatie jegens personen of groepen personen (art. 20)
- verspreiden van denkbepelden op grond van rassuperioriteit of rassenhaat (art. 21)
- verkondigen van discriminatie of segregatie (art. 22)
- discriminatie door een openbaar officier of ambtenaar in de uitoefening van het ambt (art. 23)

⁴³ <https://antisemitisme.be/wp-content/uploads/2024/08/Rapport-AS-2023-NL.pdf>.

⁴⁴ <https://www.noa-project.eu/wp-content/uploads/2022/06/Belgian-Report-Card-Dutch.pdf>.

⁴⁵ Te raadplegen via:

https://www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/change_lg.pl?language=nl&la=N&cn=1981073035&table_name=wet.

- discriminatie bij de toegang tot en het aanbod van goederen en diensten die publiekelijk beschikbaar zijn (art. 24)
- discriminatie bij arbeidsbetrekkingen (art. 25)
- niet stoppen met discriminatoire gedragingen na een rechterlijke uitspraak (art. 26)

Discriminatie

Onder discriminatie wordt verstaan: ‘elke vorm van opzettelijke directe discriminatie, opzettelijke indirecte discriminatie, opdracht tot discrimineren en intimidatie op grond van een of meer beschermde criteria.’ (art. 19 Antiracismewet). De beschermde criteria zijn opgesomd in art. 4, 4°:

‘nationaliteit, een zogenaamd ras, huidskleur, afkomst of nationale of etnische afstamming. Deze beschermde criteria kunnen werkelijke of vermeende, eigen of bij associatie toegekende beschermde criteria zijn, en kunnen alleenstaand zijn, of worden gecombineerd met een of meer beschermde criteria van deze wet, van de wet van 10 mei 2007 ter bestrijding van bepaalde vormen van discriminatie en van de wet van 10 mei 2007 ter bestrijding van discriminatie tussen vrouwen en mannen;’

In de strafbepalingen wordt gerefereerd aan de beschermde criteria. Zo kan op grond van artikel 20, 2° Antiracismewet degene worden bestraft die ‘aanzet tot haat of geweld jegens een persoon wegens een of meer beschermde criteria’. Ten aanzien van antisemitische uitingen zijn de belangrijkste kenmerken die een beschermd criterium kunnen opleveren zogenaamd ras en herkomst.

Strafbedreiging

De strafbedreiging bij de voor dit rapport meest relevante delicten zijn als volgt:

- aanzetten tot discriminatie, geweld, haat, segregatie jegens personen of groepen personen: gevangenisstraf van een maand tot een jaar en met geldboete van 50 tot 1.000 euro
- verspreiden van denkbepelden op grond van rassuperioriteit of rassenhaat: gevangenisstraf van een maand tot een jaar en met een geldboete van 50 tot 1.000 euro
- verkondigen van discriminatie of segregatie: gevangenisstraf van een maand tot een jaar en met geldboete van 50 tot 1.000 euro

3.2.2 Antidiscriminatiewet 2007

Hoofddlijnen

De Wet ter bestrijding van bepaalde vormen van discriminatie (Antidiscriminatiewet 2007) heeft betrekking op discriminatie in arbeid en beroep en heeft onder meer als doel om Richtlijn 2000/78/EG van de Raad van 27 november 2000 tot instelling van een algemeen kader voor gelijke behandeling in arbeid en beroep om te zetten in nationale wetgeving. De strafbepalingen van de Antidiscriminatiewet 2007 komen sterk overeen met die van de Antiracismewet.⁴⁶ Zo is het aanzetten tot haat ook in deze wet strafbaar gesteld. In de strafbepalingen wordt verwezen naar beschermde criteria. Volgens artikel 4, 4° betreft het (limitatief):

46

https://www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/change_lg.pl?language=nl&la=N&cn=2007051035&table_name=wet.

‘leeftijd, seksuele oriëntatie, burgerlijke staat, geboorte, vermogen, geloof of levensbeschouwing, politieke overtuiging, syndicale overtuiging, taal, gezondheidstoestand, een handicap, een fysieke of genetische eigenschap, sociale afkomst of toestand.’

De beschermde criteria verschillen daarmee van die in de Antiracismewet zijn genoemd. De criteria mogen echter worden gecombineerd met de criteria uit de Antiracismewet. Antisemitische discriminatie daarmee zou kunnen vallen onder de criteria ‘geloof’, ‘zogenaamd ras’ en ‘afkomst’.

*Totstandkoming*⁴⁷

In de Antiracismewet 1981 is een beperkte lijst opgenomen van kenmerken waarop niet mag worden gediscrimineerd: nationaliteit, een zogenaamd ras, huidskleur, afkomst of nationale of etnische afstamming. Toen de Antidiscriminatiewet 2003⁴⁸ tot stand kwam werd gekozen voor een ruimere opsomming.⁴⁹ De reden daarvoor was volgens de toelichting op het wetsvoorstel dat er meer eigenschappen zijn die mensen hebben waar zij geen invloed op hebben en waarop zij kunnen worden gediscrimineerd.⁵⁰ In de strafbepalingen werden ‘het geslacht, de seksuele geaardheid, de burgerlijke staat, de geboorte, het fortuin, de leeftijd, het geloof of de levensbeschouwing, de huidige of toekomstige gezondheidstoestand, een handicap of een fysieke eigenschap’ opgenomen.⁵¹

De opsomming in de wet was limitatief bedoeld. Het Arbitragehof – inmiddels opgevolgd door het Grondwettelijk Hof – achtte dit in 2004 bezwaarlijk, aangezien er meer kenmerken zijn waarop personen kunnen worden gediscrimineerd. Het Arbitragehof was oordeel dat het ontbreken van kenmerken waarop potentieel zou kunnen worden gediscrimineerd, een schending van het gelijkheidsbeginsel opleverde. Het doel van de wet was om iedere vorm van discriminatie te bestrijden. Het Hof besloot artikel 2 § 1, relevant voor de civielrechtelijke en bestuursrechtelijke bescherming, en artikel 6 § 2 van de wet ten aanzien van de opsomming van de kenmerken te vernietigen. Weliswaar bevatten meer strafbepalingen een opsomming van kenmerken, maar alleen artikel 6 § 2 had betrekking op discriminatie zelf.⁵² Door deze uitspraak werd de bescherming tegen discriminatie zeer ruim, aangezien ieder kenmerk in aanmerking kwam om als grond door discriminatie te dienen.

De wetgever achtte het onwenselijk dat ten aanzien van sommige verboden een open norm werd gehanteerd, terwijl de wet bij andere verboden een limitatieve opsomming gaf. In de nieuwe, nu nog geldende Antidiscriminatiewet 2007, werd daarom een nieuwe, nog uitvoeriger lijst opgenomen van kenmerken waarop niet mag worden gediscrimineerd. De eerder gehanteerde lijst werd aangevuld met nationaliteit, taal, politieke overtuiging, genetische

⁴⁷ Zie uitgebreider over de totstandkoming van de strafrechtelijke antidiscriminatiewetgeving in België Ten Voorde, Hellemons & Schuyt 2020, p. 66-68.

⁴⁸ Wet ter bestrijding van discriminatie en tot wijziging van de wet van 15 februari 1993 tot oprichting van een Centrum voor gelijkheid van kansen en voor racismebestrijding, te raadplegen via https://www.ejustice.just.fgov.be/cgi/article_body.pl?language=nl&pub_date=2003-03-17&numac=2003012105&caller=list.

⁴⁹ Zie De Vos & Brems 2004 over de achtergronden en toepassing van deze wet.

⁵⁰ Parlementaire Stukken Senaat, 1999/2000, nr. 2-12/1. Te raadplegen via <https://www.senate.be/www/webdriver?MltabObj=pdf&MlcolObj=pdf&MlnamObj=pdfid&MltypeObj=application/pdf&MlvalObj=33574493>.

⁵¹ Opvallend is dat afkomst ontbreekt in deze opsomming, terwijl afkomst wel is vermeld in de definitie van discriminatie in artikel 2 van de wet.

⁵² Arbitragehof 6 oktober 2004, nr. 157/2004, vooral r.o. B.5-B.30, te raadplegen via <https://www.const-court.be/public/n/2004/2004-157n.pdf>.

eigenschap en sociale afkomst.⁵³ Later is daar nog de syndicale overtuiging aan toegevoegd.⁵⁴ Het werken met een ‘open voorbeeldlijst’ werd door de wetgever afgewezen, omdat daarmee een onaanvaardbare rechtsonzekerheid zou ontstaan en omdat vermeden moest worden dat de wet ‘als grondslag zou kunnen dienen voor een eindeloos aantal rechtsvorderingen, zelfs om futiliteiten.’⁵⁵

Strafbedreiging

Het aanzetten tot discriminatie, haat of geweld op grond van onder andere afkomst of ‘zogenaamd ras’ is bedreigd met gevangenisstraf van een maand tot een jaar en met een geldboete van 50 tot 1.000 euro. Wie als ambtenaar in functie discrimineert, riskeert een gevangenisstraf van twee maanden tot 2 jaar (art. 22 en 23 Antidiscriminatiewet 2007).

3.2.3 Belediging

Belediging, smaad en laster zijn strafbaar, op grond van de artikelen 443 e.v. Sw. Deze bepalingen zijn algemeen opgezet, in de zin dat belediging van een persoon of groep met bepaalde kenmerken er niet in is genoemd. Op grond van artikel 453bis is de strafbedreiging echter hoger wanneer de dader vanuit een discriminerende drijfveer heeft gehandeld. Zie daarover 3.2.5.

3.2.4 Vergoelijken, ontkennen of bagatelliseren van de Holocaust

Op grond van artikel 1 van de zogenoemde Negationismewet⁵⁶ is strafbaar ‘hij die onder één der omstandigheden bepaald bij artikel 444 van het Strafwetboek,⁵⁷ de genocide die tijdens de tweede wereldoorlog door het Duitse nationaalsocialistische regime is gepleegd, ontkent, schromelijk minimaliseert, poogt te rechtvaardigen of goedkeurt.’ Hoewel deze wet nog in 2018 is aangepast, is de strafbedreiging een gevangenisstraf van acht dagen tot een jaar en een geldboete van zesentwintig frank tot vijfduizend *frank*. De term genocide dient volgens het tweede lid te worden uitgelegd conform artikel 2 van het Internationaal Verdrag van 9 december 1948 inzake de voorkoming en de bestraffing van genocide.⁵⁸

3.2.5 Antisemitisme als strafverzwarende omstandigheid

Hoofdlijnen

In 2003 trad de Wet ter bestrijding van discriminatie en tot wijziging van de wet van 15 februari 1993 tot oprichting van een Centrum voor gelijkheid van kansen en voor racismebestrijding in werking.⁵⁹ Deze wet zorgde er onder andere voor dat zeven nieuwe bepalingen in het

⁵³ Parlementaire Stukken, Kamer, 2006/07, DOC 51-2722/001, p. 14-16, <https://www.dekamer.be/flwb/pdf/51/2722/51k2722001.pdf>.

⁵⁴ Artikel 107 van de Wet houdende diverse bepalingen van 30 december 2009, Staatsblad 31 december 2009, te raadplegen via https://www.ejustice.just.fgov.be/mopdf/2009/12/31_3.pdf#page=3.

⁵⁵ Parlementaire Stukken, Kamer, 2006/07, DOC 51-2722/001, p. 14-16, te raadplegen via <https://www.dekamer.be/flwb/pdf/51/2722/51k2722001.pdf>.

⁵⁶ Te raadplegen via: <https://www.ejustice.just.fgov.be/eli/wet/1995/03/23/1995009273/justel>.

⁵⁷ In Art. 444 Sw heeft betrekking op onder andere om openbare bijeenkomsten en plaatsen, besloten bijeenkomsten met meerdere personen en verspreiding van geschriften.

⁵⁸ Zie <https://www.unia.be/nl/analyse-van-rechtspraak/analyse-van-rechtspraak-negationisme-maart-2024> voor een inventarisatie van jurisprudentie over negationisme.

⁵⁹ Officiële publicatie: https://www.ejustice.just.fgov.be/mopdf/2003/03/17_1.pdf#page=4.

Strafwetboek werden opgenomen, waarin werd bepaald dat een bepaalde op discriminatie wijzende drijfveer een grond voor strafverzwaring oplevert bij specifieke (groepen) misdrijven, in de zin dat de strafbedreiging ter zake van die misdrijven hoger is wanneer met een discriminerende drijfveer is gehandeld. Dit is het geval ten aanzien van bepaalde levens- en mishandelingsdelicten (art. 405quater Sw), zedendelicten (art. 417/20 Sw), het nalaten hulp te bieden bij groot gevaar voor anderen (art. 422quater Sw), aanslagen tegen de persoonlijke vrijheid (art. 438bis Sw), belaging (art. 442ter Sw), aanranding van de eer of goede naam van personen (art. 453bis Sw) en brandstichting (art. 414bis Sw).⁶⁰ Er is niet onderbouwd waarom deze drijfveer juist bij de genoemde (groepen) misdrijven relevant werden geacht en bij andere misdrijven niet.⁶¹

Drijfveren

Het gaat erom dat een van de drijfveren waarmee de dader heeft gehandeld

‘bestaat uit de haat, het misprijzen van of de vijandigheid tegen een persoon wegens diens zogenaamd ras, huidskleur, afkomst, nationale of etnische afstamming, nationaliteit, geslacht, zwangerschap, bevalling, het geven van borstvoeding, medisch begeleide voortplanting, ouderschap, zogenaamde geslachtsverandering, genderidentiteit, genderexpressie, seksekenmerken, burgerlijke staat, geboorte, leeftijd, vermogen, geloof of levensbeschouwing, gezondheidstoestand, handicap, taal, politieke overtuiging, syndicale overtuiging, fysieke of genetische eigenschap of sociale afkomst en positie, ongeacht of dit kenmerk daadwerkelijk aanwezig is of slechts vermeend is door de dader’⁶²

In geval van antisemitisme wordt doorgaans aangenomen dat het toepasselijke discriminatiekenmerk ‘afkomst’ is, maar ook nationale afstamming, geloof of levensbeschouwing zouden in aanmerking kunnen komen.⁶³

Strafbedreiging

Bij bepaalde (groepen) delicten heeft de discriminerende drijfveer invloed op de strafbedreiging. Bij de meeste delicten waarbij dit het geval is, is sprake van een verhoging van de minimumstraf. Bij zogenoemde correctionele straffen wordt de minimumstraf verdubbeld en wanneer een feit is bedreigd met de vrijheidsstraf van opsluiting wordt de minimumstraf met twee jaar verhoogd.⁶⁴ In de artikelen 417/20 Sw (zedendelicten) en 405quater Sw (levensdelicten en mishandeling) is een andere keuze gemaakt. Volgens deze bepalingen worden bij sommige delicten zowel de minimumstraffen als de maximumstraffen verhoogd. De straf op delicten waarop reeds

⁶⁰ Bij enkele delicten zijn andere strafverzwarende omstandigheden genoemd die in geval van antisemitische gedragingen mogelijk ook van toepassing zouden kunnen zijn. Volgens de artikelen 417/23, 417/50 en 417/55 Sw, die alle betrekking hebben op zedendelicten, moet de rechter in het bijzonder rekening houden met het feit dat ‘het misdrijf werd gepleegd omwille van culturele drijfveren, gewoontes, tradities, religie of de zogenaamde "eer"’

⁶¹ Ten Voorde, Hellemans en Schuyt 2020, p. 68.

⁶² In 3.2.6 wordt besproken dat in artikel 78ter lid 2 Sw een definitie van de in die bepaling gehanteerde term ‘discriminatoire drijfveer’ is opgenomen. Hoewel de wet dus een definitie bevat, wordt in de bepalingen waarin de strafbedreiging is verhoogd steeds de complete opsomming van kenmerken opgenomen.

⁶³ Unia, *Antisemitisme in België. Rapport 2024. Analyse en aanbevelingen van Unia*, p. 5, te raadplegen via https://www.unia.be/files/Antisemitisme_in_Belgi%C3%AB_Rapport_2024.pdf.

⁶⁴ Dit is het geval bij het nalaten hulp te bieden bij groot gevaar voor anderen (art. 422quater Sw), aanslagen tegen de persoonlijke vrijheid (art. 438bis Sw), belaging (art. 442ter Sw), aanranding van de eer of goede naam van personen (art. 453bis Sw) en brandstichting (art. 414bis Sw).

levenslange gevangenisstraf is gesteld, kan niet verder worden verhoogd. Van deze delicten wordt daarom geen variant met een discriminerende drijfveer onderscheiden. Blijkens de MvT het wetsvoorstel dat leidde tot invoering van artikel 405quater Sw, is het doel van de verhoogde strafmaxima om potentiële daders af te schrikken om deze delicten te begaan en om slachtoffers te beschermen. De bestaande strafbepaling was niet afschrikwekkend genoeg, volgens de regering, omdat een toename van geweld tegen personen werd gezien. Het werd daarom noodzakelijk geacht om een krachtig signaal af te geven aan de daders daarvan.⁶⁵

3.2.6 Antisemitisme als straftoemingsfactor

Straftoemeting in het algemeen

België kent minimum- en maximumstraffen. In de strafbepalingen per delict worden deze bepaald. De strafbedreiging kan hoger zijn vanwege samenloop van strafbare feiten of recidive. Bij de bepaling van een straf in een concreet geval is de rechter verplicht om strafverzachtende of strafverzwarende factoren in aanmerking te nemen wanneer deze bij wet zijn vastgelegd. Voor dit onderzoek zijn alleen de strafverzwarende omstandigheden relevant. Het aannemen hiervan mag niet leiden tot de oplegging van een straf die hoger is dan het wettelijk strafmaximum (art. 78bis Sw). Met inachtneming van de bij wettelijke bepalingen is de rechter vrij om alle omstandigheden bij de straftoemeting te betrekking die hij relevant acht.

De discriminatoire drijfveer als straftoemingsfactor

In 2022 is artikel 78ter Sw in het Strafwetboek opgenomen.⁶⁶ Deze bepaling luidt als volgt:

[1] De discriminerende drijfveer van de dader is een verzwarende factor bij alle misdrijven, behoudens in die gevallen waarin de wet van de discriminerende drijfveer een verzwarende omstandigheid maakt.

[2] Een misdrijf wordt geacht te zijn gepleegd vanuit een discriminerende drijfveer wanneer een van de drijfveren van de dader bestaat uit de haat tegen, het misprijzen van of de vijandigheid tegen een persoon wegens diens zogenaamd ras, huidskleur, afkomst, nationale of etnische afstamming, nationaliteit, geslacht, zwangerschap, bevalling, het geven van borstvoeding, medisch begeleide voortplanting, ouderschap, zogenaamde geslachtsverandering, genderidentiteit, genderexpressie, seksekenmerken, seksuele geaardheid, burgerlijke staat, geboorte, leeftijd, vermogen, geloof of levensbeschouwing, gezondheidstoestand, handicap, taal, politieke overtuiging, syndicale overtuiging, fysieke of genetische eigenschap of sociale afkomst en positie, ongeacht of dit kenmerk daadwerkelijk aanwezig is of slechts vermeend is door de dader.

[3] Hetzelfde geldt wanneer een van de drijfveren van de dader erin bestaat dat het slachtoffer een band of vermeende band heeft met een persoon ten aanzien van wie hij haat, misprijzen of vijandigheid koestert wegens een of meer van de in het tweede lid aangehaalde werkelijke of vermeende kenmerken.

Op grond van deze bepaling is de rechter verplicht om een discriminatoire drijfveer bij *alle* misdrijven als strafverzwarende omstandigheid in aanmerking te nemen, tenzij deze drijfveer al aanleiding geeft tot een hogere strafbedreiging. De reden om deze bepaling in te voeren was de noodzaak om gevolg te geven aan artikel 4 van het Kaderbesluit 2008/913/JBZ van de Raad van de Europese Unie van 28 november 2008 betreffende de bestrijding van bepaalde vormen en

⁶⁵ DOC 53, 2473/001, p. 6. <https://www.lachambre.be/FLWB/pdf/53/2473/53K2473001.pdf>.

⁶⁶ Ingevoerd bij de Wet om justitie menselijker, sneller en straffer te maken IIbis. Officiële publicatie: https://www.ejustice.just.fgov.be/mopdf/2022/12/21_1.pdf#Page11.

uitingen van racisme en vreemdelingenhaat door middel van het strafrecht.⁶⁷ België was er in 2021 door de Europese Commissie op gewezen dat het deze bepaling onjuist had omgezet in de nationale wetgeving. Weliswaar kende de Belgische wetgeving al de verhoogde strafbedreigingen ter zake van specifieke delicten en staat het de rechter vrij om bij de straftoemeting rekening te houden met alle relevant geachte omstandigheden, maar dat achtte de Europese Commissie niet voldoende. Volgens de Commissie moet op grond van artikel 4 van het Kaderbesluit voor alle misdrijven met een racistisch of xenofob motief worden voorzien in een strafverzwarende omstandigheid.⁶⁸

Wanneer sprake is van een hogere strafbedreiging vanwege een discriminerende drijfveer, is artikel 78ter Sw niet van toepassing (art. 78ter lid 3 Sw). Dat betekent dat de discriminerende drijfveer dan geen rol mag spelen bij de straftoemeting. Op die manier wordt voorkomen dat dezelfde omstandigheid tweemaal tot strafverhoging zou leiden.

Er is sprake van een discriminerende drijfveer wanneer is gehandeld uit haat tegen, het misprijzen van of de vijandigheid tegen een persoon op grond een bepaald in de wet genoemd kenmerk. De kenmerken die een discriminerende drijfveer kunnen opleveren, zijn limitatief in de wet opgesomd. Het gaat om:

‘zogenaamd ras, huidskleur, afkomst, nationale of etnische afstamming, nationaliteit, geslacht, zwangerschap, bevalling, het geven van borstvoeding, medisch begeleide voortplanting, ouderschap, zogenaamde geslachtsverandering, genderidentiteit, genderexpressie, seksekenmerken, seksuele geaardheid, burgerlijke staat, geboorte, leeftijd, vermogen, geloof of levensbeschouwing, gezondheidstoestand, handicap, taal, politieke overtuiging, syndicale overtuiging, fysieke of genetische eigenschap of sociale afkomst en positie’ (art. 78ter lid 2 Sw)

Van een discriminerende drijfveer kan sprake zijn ingeval van haat tegen, misprijzen van of vijandigheid tegen een persoon op een van de hiervoor genoemde kenmerken. Daarbij is niet relevant of het kenmerk daadwerkelijk aanwezig is of de dader slechts in de veronderstelling is dat dit het geval is. Toegepast op antisemitisme kan dus sprake zijn van een discriminatoire drijfveer wanneer de dader een strafbaar feit heeft begaan uit haat tegen een persoon die Joods is of waarvan de dader dacht dat deze Joods was.

Volgens lid 3 van artikel 78ter Sw kan ook sprake zijn van een discriminerende drijfveer ‘wanneer een van de drijfveren van de dader erin bestaat dat het slachtoffer een band of vermeende band heeft met een persoon ten aanzien van wie hij haat, misprijzen of vijandigheid koestert wegens een of meer van de in het tweede lid aangehaalde werkelijke of vermeende kenmerken.’ Het zou hierbij bijvoorbeeld kunnen gaan om de situatie dat een slachtoffer is bedreigd om omdat hij bevriend is met een Joodse man of omdat de dader dacht dat hij bevriend zou zijn met een Joodse man.

Volgens Royer, Vrielink en Verbruggen ligt de bewijslat die moet worden behaald om een discriminerende drijfveer aan te tonen, bijzonder hoog. Het Hof van Cassatie vergt van de rechter dat deze aantoont dat

⁶⁷ Artikel 4 van dit Kaderbesluit luidt: ‘De lidstaten nemen de nodige maatregelen om ervoor te zorgen dat racistische en xenofobe motieven voor andere dan in de artikelen 1 en 2 bedoelde delicten als een verzwarende omstandigheid worden beschouwd, dan wel dat die motieven door de rechter in aanmerking kunnen worden genomen bij de bepaling van de strafmaat.’

⁶⁸ MvT, p. 18. <https://www.dekamer.be/flwb/pdf/55/2774/55K2774001.pdf>.

‘a) het slachtoffer behoort tot een van de in de wet opgesomde categorieën van personen; b) de drijfveer van de pleger van het misdrijf bestaat in haat, misprijzen of vijandigheid, ingegeven door het feit dat het slachtoffer tot een van die categorieën behoort; en c) het gepleegde misdrijf gepaard is gegaan met gedragingen, uitlatingen, opschriften of geschriften waaruit de rechter die drijfveer kan afleiden.’⁶⁹

Voor het aannemen van een discriminerende drijfveer is niet vereist dat de dader behoort tot de meerderheidsgroep en het slachtoffer tot de minderheidsgroep.⁷⁰

3.3 Toekomstig recht: nieuw Strafwetboek

In dit 2024 is een nieuw Strafwetboek vastgesteld. Dit is op 8 april 2024 in het Belgische Staatsblad gepubliceerd.⁷¹ Het zal op 8 april 2026 in werking treden.⁷²

Ten aanzien van misdrijven die uit een discriminerende drijfveer zijn begaan, bevat de wet geen wijzigingen die voor dit rapport van belang zijn. De bepalingen ten aanzien van de discriminerende drijfveer als straftoemingsfactor worden opgenomen in de artikelen 28 en 29 Sw (nieuw). In andere bepalingen wordt voorzien in een hogere strafbedreiging in geval van een discriminerende drijfveer. Deze bepalingen zijn anders opgezet, onder andere omdat het hele sanctiesysteem wordt herzien. Zo worden de specifieke strafsoorten en strafhoogtes niet meer in de strafbepalingen genoemd, maar wordt alleen een niveau van de straf aangegeven. Zo levert doodslag gepleegd vanuit een discriminerende drijfveer een strafbedreiging van niveau 8 op. In art. 36 Sw (nieuw) wordt aangegeven welke hoofdstraffen in aanmerking komen per strafniveau. Opvallend is dat sommige strafbedreigingen aanzienlijk milder worden. Zo is de vrijheidsstraf voor verkrachting met discriminerende drijfveer volgens het geldende artikel 417/20 Sw vijftien tot twintig jaar, terwijl die op grond van het nieuwe artikel 147 Sw tien tot vijftien jaar wordt. Bij de vrijheidsstraf ter zake van de in dezelfde artikelen geregelde ‘aantasting van de seksuele integriteit’ bij een discriminerende drijfveer is het verschil nog groter. Die gaat van tien tot vijftien jaar naar vijf tot tien jaar.⁷³

De strafbare feiten uit de Antidiscriminatiewet worden opgenomen in het nieuwe Strafwetwet (art. 249-225 Sw (nieuw)). Ook de strafbaarstelling van negationisme wordt verplaatst, van de Negationismewet naar artikel 256 Sw (nieuw).

Gelijkekansencentrum Unia, een onafhankelijk instelling voor discriminatiebestrijding, heeft geadviseerd om in het nieuwe wetboek één bepaling op te nemen die betrekking heeft op alle misdrijven, waarin wordt bepaald dat de strafbedreiging wordt verhoogd wanneer de dader heeft gehandeld uit een discriminerende drijfveer.⁷⁴ Dit voorstel is niet overgenomen door de wetgever.

⁶⁹ Hof van Cassatie 19 juni 2019, nr. N-20190619-2 (P.19.0327.F).

⁷⁰ Royer, Vrielink & Verbruggen 2021.

⁷¹ Officiële publicatie: https://www.ejustice.just.fgov.be/mopdf/2024/04/08_1.pdf#Page54. Het wetsvoorstel en de toelichting daarop kunnen hier worden geraadpleegd: <https://www.dekamer.be/FLWB/PDF/54/3651/54K3651001.pdf>.

⁷² https://justitie.belgium.be/nl/themas/veiligheid_en_criminaliteit/hervorming_strafwetboek.

⁷³ In de toelichting op het wetsvoorstel wordt wel uitgelegd dat alle vrijheidsstraffen uit het oude wetboek zijn omgezet naar een niveau, maar niet waarom sommige strafbedreigingen aanzienlijk lager zijn geworden.

⁷⁴

https://www.unia.be/files/Documenten/Kennisbank/Aanbeveling_322_herzien_wetsontwerp_boek_I_en_I_Sw_14.11.2023.pdf.

4 Duitsland

4.1 Inleiding

Context

De voorkoming en bestrijding van antisemitisme krijgt in Duitsland hoge prioriteit. Dat komt mede voort uit de historische verantwoordelijkheid die de Duitse overheid ervaart vanwege de Holocaust. In 2022 kwam het plan *Nationale Strategie gegen Antisemitismus und für jüdisches Leben* tot stand.⁷⁵ Hierin zijn uiteenlopende soorten maatregelen opgenomen, waaronder het creëren van meer bewustzijn, aandacht voor antisemitisme in het onderwijs, het goed registreren van antisemitische incidenten en de bescherming van de Joodse gemeenschap. Strafbare feiten met een antisemitische context komen volgens overheidsbronnen in Duitsland veel voor.⁷⁶ Het oploeiende conflict tussen Israël en Hamas heeft vanaf 7 oktober 2023 gezorgd voor een forse toename van antisemitische incidenten. De bestrijding van antisemitisme heeft daardoor nog meer prioriteit gekregen.⁷⁷

Federale strafwetgeving

In het federale Strafgesetzbuch (StGB), het Duitse wetboek van strafrecht, komen verschillende bepalingen voor op grond waarvan antisemitische gedragingen kunnen worden vervolgd en bestraft. De artikelen uit het Strafgesetzbuch worden aangeduid als paragrafen. Een lid van een artikel wordt Absatz (Abs.) genoemd. In sommige andere wetten worden artikelen aangeduid als Artikel. In dit hoofdstuk wordt naar wetgeving verwezen op de in Duitsland gebruikelijke wijze.

Wetgeving op deelstaatsniveau

Er bestaat weliswaar wetgeving op deelstaatsniveau die tot doel heeft om antisemitisme tegen te gaan, maar die wetgeving is niet strafrechtelijk van aard. Omdat reeds op federaal niveau strafwetgeving bestaat die waarin antisemitische gedragingen strafbaar zijn gesteld, is het de deelstaten niet toegestaan om wetgeving tot stand te brengen over hetzelfde onderwerp.⁷⁸

Iedere deelstaat heeft een eigen Grondwet (*Verfassung*). In 2020 is in de Grondwet van Sachsen-Anhalt een bepaling opgenomen met betrekking tot antisemitische gedragingen. Daarna is dit ook in de deelstaten Brandenburg, Hamburg en Bremen gebeurd. Vertaald luiden de relevante bepalingen als volgt:

Artikel 37a Verfassung des Landes Sachsen-Anhalt:

‘Het niet toelaten van de heropleving of verspreiding van nationaalsocialistische ideeën, de verheerlijking van het nationaalsocialistische heerssysteem en racistische en antisemitische activiteiten is de plicht van alle staatsautoriteiten en de verantwoordelijkheid van elk individu.’⁷⁹

⁷⁵ https://www.bmi.bund.de/SharedDocs/downloads/DE/publikationen/themen/heimat-integration/nasas.pdf?__blob=publicationFile&v=7.

⁷⁶ Zie voor een overzicht van meldingen over 2023 en begin 2024: <https://dserver.bundestag.de/btd/20/124/2012499.pdf>.

⁷⁷ <https://www.bundesregierung.de/breg-de/aktuelles/gegen-antisemitismus-2231878>.

⁷⁸ Dit volgt uit Artikel 72 Grundgesetz. Zie over de wetgevingsbevoegdheid van de deelstaten https://www.bundestag.de/parlament/aufgaben/gesetzgebung_neu/gesetzgebung/bundesstaatsprinzip-255460.

⁷⁹ <https://www.landesrecht.sachsen-anhalt.de/bsst/document/jlr-VerfSTV0Art37a>.

Artikel 7a Verfassung des Landes Brandenburg:

- ‘(1) De staat beschermt het vreedzaam samenleven van mensen en verzet zich tegen antisemitisme, antiziganisme en de verspreiding van racistische en xenofobe ideeën.
(2) De staat bevordert het joodse leven en de joodse cultuur.’⁸⁰

Preambule bij Verfassung der Freien und Hansestadt Hamburg:

‘Diversiteit en kosmopolitisme zijn de sleutel tot de identiteit van de stedelijke samenleving van Hamburg. Met dit in gedachten en met een vastberaden besluit beschermt de Vrije Hanzestad Hamburg de waardigheid en vrijheid van alle mensen. Ze komt op tegen racisme en antisemitisme en tegen elke andere vorm van op groepen gebaseerde misantropie. Ze verzet zich tegen de vernieuwing en verspreiding van totalitaire ideologieën en de verheerlijking en verheerlijking van het nationaalsocialisme.’⁸¹

Artikel 65 Landesverfassung der Freien Hansestadt Bremen

‘(1a) Het is de plicht van alle staatsorganisaties en de verantwoordelijkheid van elk individu om zich resoluut te verzetten tegen antidemocratische pogingen, in het bijzonder tegen de heropleving, verheerlijking of rechtvaardiging van nationaalsocialistisch geweld en willekeur, evenals tegen racistische, antisemitische en andere onmenselijke activiteiten. De Vrije Hanzestad Bremen bevordert de ontwikkeling van een open, diverse en tolerante samenleving evenals respectvol en vreedzaam samenleven.’⁸²

In de toelichtingen op de wetsvoorstellen die hebben geleid tot aanpassing van de grondwetten in Bremen en Brandenburg, wordt benadrukt dat de deelstaten, mede gezien de gebeurtenissen in de Tweede wereldoorlog, een verantwoordelijkheid hebben om antisemitisme te bestrijden.⁸³ In Mecklenburg-Vorpommern, Beieren, Berlijn en Sleeswijk-Holstein werd in december 2023 discussie gevoerd over de invoering van soortgelijke bepalingen in de respectieve grondwetten, terwijl er ook stemmen opgaan om in de federale grondwet (*Grundgesetz*) de verantwoordelijkheid van de staat voor het voorkomen en bestrijden van antisemitisme op te nemen.⁸⁴

4.2 Geldend recht

4.2.1 Aanzetten tot haat jegens bepaalde bevolkingsgroepen

Inhoud

Het eerste lid van § 130 StGB luidt als volgt:

§ 130 Aanzetten tot haat (*Volkshetze*)

- (1) Eenieder die, op een wijze die de openbare orde kan verstoren,
1. aanzet tot haat tegen een nationale, raciale, religieuze of etnische groep, tegen delen van de bevolking of tegen een persoon wegens het behoren tot een aangewezen groep of deel van de bevolking, of aanzet tot geweld of willekeurige maatregelen, of

⁸⁰ <https://bravors.brandenburg.de/de/gesetze-212792#7a>.

⁸¹ <https://www.landesrecht-hamburg.de/bsha/document/jlr-VerfHAV14ELS>.

⁸² https://www.transparenz.bremen.de/metainformationen/landesverfassung-der-freien-hansestadt-bremen-in-der-fassung-der-bekanntmachung-vom-12-august-2019-232507?asl=bremen203_tpgesetz.c.55340.de&template=20_gp_ifg_meta_detail_d.

⁸³ <https://www.bremische-buergerschaft.de/dokumente/wp20/land/drucksache/D20L0304.pdf>;
https://www.parlamentsdokumentation.brandenburg.de/starweb/LBB/ELVIS/parladoku/w7/drs/ab_3600/3680.pdf.

⁸⁴ Janz 2023, in het bijzonder eindnoot 14.

2. de menselijke waardigheid van anderen aantast door het beledigen, kwaadwillig denigreren of belasteren van een aangewezen groep, delen van de bevolking of een individu vanwege hun behoren tot een aangewezen groep of deel van de bevolking, wordt gestraft met een vrijheidsstraf van drie maanden tot vijf jaar.

In het tweede lid wordt strafbaar gesteld het verspreiden aan het publiek of aan een 18-minner van inhoud die aanzet tot haat, geweld of willekeurige maatregelen tegen een groep die in lid 1 onder 1 is genoemd, dan wel waardoor de menselijke waardigheid van wordt aangetast door hen te beledigen, zwart te maken of te belasteren.

Totstandkoming

Hoewel in de tekst van § 130 het woord ‘antisemitisch’ niet voorkomt, waren antisemitische incidenten in de jaren ’50 de directe aanleiding voor het invoeren van deze bepaling in 1960. Er is toen gekozen voor een strafbepaling waarin niet specifieke bevolkingsgroepen, in het bijzonder Joden, in de bepaling te noemen, om de indruk te voorkomen dat Joden een bijzondere bescherming zouden krijgen, wat juist een marginaliserend effect zou kunnen hebben.⁸⁵ De kern van delictsomschrijving bestond uit de woorden ‘aanzetten tot haat tegen bevolkingsgroepen’.⁸⁶ Niet alleen waren geen specifieke beschermde groepen genoemd, maar ook werden nog geen algemene kenmerken van die groepen genoemd, zoals religie of ras. Om te voorkomen dat de bepaling een te ruim toepassingsbereik zou hebben, werden twee beperkende voorwaarden gesteld. Ten eerste moest de uitlating geschikt zijn om de openbare orde te verstoren. Ten tweede moest door de uitlating de menselijke waardigheid worden aangetast.

In 1994 is § 130 ingrijpend herzien. De strafbaarstelling werd aangevuld met een verspreidingsdelict in het tweede lid. Ten aanzien van dat lid is ‘geschikt zijn om de openbare orde te verstoren’ geen vereiste. Aantasting van de menselijke waardigheid is als tweede onderdeel van het eerste lid opgenomen. Voor het nieuw ingevoerde eerste onderdeel van lid 1 was aantasting van de menselijke waardigheid niet langer een vereiste.⁸⁷

Na enkele wijzigingen van ondergeschikte aard is § 130 in 2011 aangepast doordat haat ‘tegen een nationale, raciale, religieuze of etnische groep, tegen delen van de bevolking of tegen een persoon wegens het behoren tot een hiervoor genoemde groep of deel van de bevolking’ in het eerste lid is opgenomen. Dit is onder andere gebeurd om uitvoering te geven aan het Kaderbesluit van de Raad van Europa betreffende de bestrijding van bepaalde vormen en uitingen van racisme en vreemdelingenhaat door middel van het strafrecht (2008/913/JBZ).⁸⁸

⁸⁵ Hoven & Witting 2024, p. 6.

⁸⁶ De tekst van de oorspronkelijke § 130 luidde (vertaald): ‘Eenieder die de menselijke waardigheid van anderen aantast op een wijze die de openbare orde kan verstoren door 1. aan te zetten tot haat tegen bevolkingsgroepen, 2. aan te zetten tot geweld of willekeurige maatregelen tegen hen, of 3. hen te beledigen, kwaadwillig zwart te maken of te belasteren, wordt gestraft met een gevangenisstraf van ten minste drie maanden. Er kan ook een boete worden opgelegd.’ Officiële publicatie: https://media.offenegesetze.de/bgbl1/1960/bgbl1_1960_33.pdf.

⁸⁷ Officiële publicatie: https://www.bgbl.de/xaver/bgbl/start.xav?start=%2F%2F*%5B%40attr_id%3D%27bgbl194s3186.pdf%27%5D#_bgbl_%2F%2F*%5B%40attr_id%3D%27bgbl194s3186.pdf%27%5D_1729755829274.

⁸⁸ Officiële publicatie: http://www.bgbl.de/xaver/bgbl/start.xav?startbk=Bundesanzeiger_BGBl&jumpTo=bgbl111s0418.pdf.

Strafbedreiging

In § 130 Abs. 1 is niet alleen een strafmaximum van vijf jaar vrijheidsstraf, maar ook een strafminimum van drie maanden vrijheidsstraf opgenomen. In plaats van een vrijheidsstraf kan de rechter een geldboete opleggen (§ 37 Abs. 1 StGB). Wanneer een vrijheidsstraf van ten hoogste zes maanden in beginsel passend wordt gevonden, geldt als uitgangspunt dat in plaats daarvan een geldboete wordt opgelegd (§ 47 Abs. 2 StGB). Het verspreidingsdelict van § 130 Abs. 2 wordt bedreigd met vrijheidsstraf van ten hoogste drie jaar (zonder strafminimum) of een geldboete.⁸⁹

Beschermde belang

In de literatuur bestaat geen overeenstemming over het belang dat § 130 Abs. 1 en 2 StGB beoogt te beschermen. Volgens de heersende opvatting is het beschermde belang de ‘openbare vrede’. Daaronder wordt ‘een toestand van algemene rechtszekerheid, als het gevoel van de bevolking dat ze in vrede en rust kunnen leven’ verstaan. Daarnaast wordt gewezen op het belang van bescherming van de menselijke waardigheid.⁹⁰ Het Bundesverfassungsgericht, het Duitse constitutionele hof, heeft in het kader § 130 StGB uitgelegd welke eisen worden gesteld aan het opleggen van strafrechtelijke sancties ten behoeve van het handhaven van de openbare vrede. Volgens het BVerfG kan de openbare vrede een legitiem doel zijn waarmee de vrijheid van meningsuiting mag worden beperkt. Het vat de openbare vrede op als ‘een garantie voor vreedzaamheid’. Volgens het hof is de het doel van strafrechtelijk ingrijpen ‘bescherming te bieden tegen uitingen waarvan de inhoud duidelijk bedoeld is om wettelijke belangen in gevaar te brengen, d.w.z. die de overgang naar agressie of wetsovertreding markeren.’⁹¹

Knelpunten bij de toepassing

Hoven en Witting hebben in opdracht van het Duitse Ministerie van Justitie een onderzoek uitgevoerd naar de strafrechtelijke omgang met online geuite haat. In het kader daarvan hebben zij de toepassing van § 130 StGB onderzocht, waarbij meer dan 300 gevallen zijn bestudeerd waarin op grond van deze bepaling was vervolgd. Over de toepassing van § 130 StGB hebben zij in 2024 een afzonderlijk artikel gepubliceerd. Dit is enerzijds gebaseerd op het deel van de meer dan 300 gevallen dat betrekking had op antisemitische uitingen en anderzijds op gevallen die in de media zijn beschreven.

Hoven en Witting constateren dat in een groot aantal gevallen waarin het OM op grond van § 130 StGB wenste te vervolgen wegens antisemitische uitingen, geen berechting heeft plaatsgevonden, hoewel er bewijs was van uitingen met een haatzaaiende inhoud. Dat hangt ten eerste samen met de wijze waarop de delictsommschrijving is vormgegeven en ten tweede met de wijze waarop de strafbepaling is toegepast. De auteurs beschrijven drie soorten redenen waarom geen vervolging heeft plaatsvonden.

Ten eerste is het voorgekomen dat niet kon worden bewezen dat haatzaaiende uitingen waren gedaan jegens Joden die specifiek in Duitsland wonen. Een voorbeeld hiervan is een zaak waarin een schilderij tentoongesteld was waarop onder andere een Israëliische medewerker van de Mossad met een varkenssnuif was afgebeeld. Het OM sepondeerde de zaak, omdat het van opvatting was voor vervolging op grond van § 130 StGB moet kunnen worden aangetoond dat de

⁸⁹ De hoogte van de geldboete is inkomensafhankelijk. In § 43 StGB is bepaald dat één dag vrijheidsstraf twee geldboete-eenheden (*Tagessätze*) oplevert. De rechter bepaalt aan de hand van de omstandigheden van de verdachte welk geldbedrag van toepassing is per geldboete-eenheid.

⁹⁰ Hoven & Witting 2024, p. 7.

⁹¹ BVerfG 4 november 2009, 1 BvR 2150/08, Rn 78, te raadplegen via <https://www.hrr-strafrecht.de/hrr/bverfg/08/1-bvr-2150-08.pdf>.

haatzaaiende uiting is gericht tegen een in Duitsland woonachtige groep. Het schilderij is niet in Duitsland gemaakt en is eerder in andere landen tentoongesteld geweest. Daarom was het OM van opvatting dat niet voor op grond van § 130 StGB kon worden vervolgd.⁹² Wanneer kan worden aangenomen dat het de bedoeling is geweest óók jegens een groep mensen in de Duitse samenleving vijandige gevoelens op te wekken, zou § 130 StGB wel van toepassing kunnen zijn.

Ten tweede kan het lastig zijn om antisemitisme te herkennen. Dat kan het geval zijn omdat het niet altijd expliciete uitingen tegen Joden betreft. Dat kan er volgens Hoven en Witting toe leiden dat het OM en de gerechten zich uitsluitend baseren op de letterlijke bewoordingen van bepaalde uitingen, zonder zich rekenschap te geven van de bedoelingen ermee die uit de context kunnen blijken. Er zijn voorbeelden bekend van zaken waarin de gebezigde bewoordingen niet expliciet gericht waren op een bepaalde bevolkingsgroep, maar blijkens de context vermoedelijk wel antisemitisch bedoeld waren. In een zaak waarin mediavertegenwoordigers werden uitgemaakt voor ‘Joodse pers’ en ‘roedel Joden’, in combinatie met de woorden ‘verdomden, vuur en benzine voor jullie’, waren zij juist niet van Joodse afkomst. De zaak werd aanvankelijk geseponneerd, omdat journalisten geen door § 130 StGB beschermde bevolkingsgroep zijn. Pas nadat de procedure tot tweemaal toe was stopgezet, werd besloten om toch te vervolgen, omdat toen werd aangenomen dat de uitspraak ook gericht was tegen de Joodse bevolking.⁹³ Van niet-expliciete antisemitische uitingen kan ook sprake zijn wanneer cijfers of codes worden gebruikt, waarvan op grond van de context waarin deze zijn gebruikt, kan volgens Hoven en Witting worden aangenomen dat deze verband houden met antisemitische complottheorieën.

Ten derde wordt soms aangenomen dat een uiting niet strafbaar is op grond van § 130 StGB, omdat de uiting niet publiekelijk is begaan of de inhoud ervan niet is verspreid, terwijl volgens Hoven & Witting de strafbepaling geen beperkende factor hoeft zijn en dus onjuist wordt uitgelegd.

Weiss wijst erop dat terughoudendheid geboden is ten aanzien van de strafrechtelijke vervolging van antisemitische uitingen, omdat het recht op vrijheid van meningsuiting moet worden gerespecteerd. Niet iedere onfatsoenlijke antisemitische uiting levert een strafbaar feit op. Het hangt mede af van de context waarbinnen een uiting is gedaan of deze als strafrechtelijk relevant kan worden aangemerkt.⁹⁴

Voorstellen tot wijziging van de wet

In 2023 heeft de CDU-fractie in de Bondsdag een voorstel gedaan tot wijziging van een aantal bepalingen in het Strafgesetzbuch, waaronder § 130.⁹⁵ De belangrijkste aanleiding daarvoor was de forse toename van antisemitische incidenten in Duitsland, na het oplaaien van het conflict tussen Israël en Hamas na 7 oktober 2023. Volgens de toelichting op het wetsvoorstel is het

⁹² Die over deze zaak <https://www.rnd.de/kultur/documenta-fifteen-keine-ermittlungen-nach-antisemitismus-eklat-VIJQZOIYBP2VJCE4QFIRQRUHI.html>. Ook een onderschrift bij een nieuwsbericht over bootvluchtelingen in Italië ('Je moet ze neerknallen! Dan zal er eindelijk vrede zijn!'), leidde niet tot vervolging, omdat het aanhitsen tot gedrag in een buitenland niet onder de reikwijdte van de strafbaarstelling valt. Dit voorbeeld wordt eveneens in Hoven en Witting 2024 genoemd.

⁹³ Uiteindelijk is de verdachte veroordeeld, onder andere wegens aanzetten tot haat jegens een bevolkingsgroep. Zie <https://staatsanwaltschaft-braunschweig.niedersachsen.de/startseite/aktuelles/presseinformationen/nach-antisemitischen-ausserungen-amtsgericht-braunschweig-verurteilt-bundesvorstandsmitglied-der-partei-die-rechte-wegen-volksverhetzung-und-beleidigung-230254.html>.

⁹⁴ Weiss 2024, p. 382.

⁹⁵ <https://dserver.bundestag.de/btd/20/093/2009310.pdf>.

aantal antisemitische incidenten in de week erna met 240% toegenomen ten opzichte van het voorjaar van 2024. Daarnaast achtte de CDU-fractie het onwenselijk dat in bepaalde gevallen, zoals bij de hiervoor genoemde tentoonstelling van het schilderij, niet strafrechtelijk kan worden vervolgd. Gezien de massamoord op Joden in de Tweede Wereldoorlog moet de Duitse de wetgever volgens de toelichting op het wetsvoorstel zijn bijzondere verantwoordelijkheid nemen in de strijd tegen antisemitisme. Leemtes in de wetgeving moeten daarom worden gedicht, zodat vervolging van antisemitische misdrijven in meer gevallen mogelijk wordt. Daarbij is het volgens de toelichting van belang dat er passende strafbedreigingen worden ingevoerd, omdat deze noodzakelijk zijn voor een effectieve vervolging van antisemitisme.

Het voorstel hield twee aanvullingen op § 130 in. Ten eerste werd voorgesteld om zowel aan lid 1 als aan lid 2 een onderdeel 3. toe te voegen met betrekking tot uitlatingen over de staat Israël. De toegevoegde delictsomschrijving van lid 1 zou komen te luiden: 'Eenieder die, op een wijze die de openbare orde kan verstoren, het bestaansrecht van de staat Israël ontkent of oproept tot de uitroeiing van de staat Israël, wordt gestraft met (...)'. Ten tweede werd voorgesteld om in bijzonder ernstige gevallen zowel bij lid 1 als bij lid 2 een minimumstraf van zes maanden vrijheidsstraf in te voeren, waaraan werd toegevoegd: 'In de regel is er sprake van een bijzonder ernstig geval als de dader antisemitisch handelt.'

De juridische commissie van de Bundestag heeft besloten dat het wetsvoorstel niet in behandeling wordt genomen.⁹⁶ Dit besluit houdt verband met kritiek van door de commissie gehoorde experts.⁹⁷ Volgens sommige experts zou het voorstel om het ontkennen van het bestaansrecht van de staat Israël en het oproepen tot de eliminatie van de staat Israël strafbaar te stellen als aanzetten tot haat, neerkomen op strafbaarstelling van een mening en was dat punt onvoldoende geadresseerd. Sommigen pleitten voor een andersoortige aanpassing van de wet, teneinde de juridische gaten te dichten. Anderen wezen erop dat het probleem niet primair ligt bij de inhoud van de wet, maar bij de toepassing ervan.

Hoven en Witting hebben een alternatief wetsvoorstel gepresenteerd in hun eerdergenoemde artikel. Dit voorstel heeft als doel om de bestaande strafbepaling aan te vullen en te verbeteren, teneinde niet-vervolgung wegens problemen bij de toepassing van de bepaling in de toekomst te voorkomen. Volgens het voorstel zou in § 130 Abs. 1 onder 1 StGB strafbaar worden gesteld het

aanzetten tot haat, geweld of willekeurige maatregelen tegen

- een nationale, religieuze, etnische, *handicap*, *seksuele geaardheid*, *genderidentiteit* of *vergelijkbare* groep of
- delen van de bevolking of
- een individu vanwege zijn of haar lidmaatschap van *of aansluiting* bij een aangewezen groep of deel van de bevolking,

en het vergoelijken van of dreigen met deze maatregelen.

De cursief weergegeven tekst geeft de wijzigingen ten opzichte van de geldende wettekst aan, die overigens niet uitsluitend verband houden met antisemitisme. Op grond van het voorgestelde § 130 Abs. 1 onder 2 zou strafbaar worden het

⁹⁶ <https://dserver.bundestag.de/btd/20/110/2011003.pdf>.

⁹⁷ <https://kripoz.de/2024/01/15/bekaempfung-von-antisemitismus-terror-hass-und-hetze-2/>. Zie voor de schriftelijk ingebrachte opvattingen van enkele experts <https://www.bundestag.de/resource/blob/988154/d426cab692639720f0c16b7f7ee24942/Stellungnahme-Lembke.pdf>; <https://www.bundestag.de/resource/blob/985960/360167b9cdbffe9a65271f8d6d87cd71/Stellungnahme-Hoven.pdf>.

beledigen, kwaadwillig denigreren of belasteren van
een onder 1. vooraf aangewezen groep of individu vanwege zijn lidmaatschap van *of aansluiting bij*
een onder 1. aangewezen groep
op een onmenselijke manier, in het bijzonder op een antisemitische, racistische of seksistische
wijze
terwijl de gedraging ertoe kan leiden dat een niet overzienbare of controleerbare groep mensen
direct of indirect kennisneemt van de uiting

Ook ten aanzien van § 130 Abs. 2 doen Hoven en Witting wijzigingsvoorstellen. Wanneer het voorgestelde § 130 Abs. 1 onder 2. zou worden ingevoerd, zou voor het eerst de term ‘antisemitisch’ in een delictsomschrijving worden opgenomen. Krause-Hinrichs heeft ervoor gepleit om in het Strafgesetzbuch een definitie van antisemitisme op te nemen, zodat duidelijker wordt in welke gevallen het aanzetten tot haat een strafbaar feit oplevert. Een wettelijke definitie zou volgens haar kunnen leiden tot effectiever overheidsoptreden. Omdat duidelijker zou worden wat onder antisemitisme wordt verstaan, zou in meer gevallen strafrechtelijk kunnen worden vervolgd.⁹⁸

4.2.2 Belediging

Het Strafgesetzbuch kent verschillende beledigingsdelicten die van toepassing kunnen zijn in geval van antisemitische gedragingen. Er kan sprake zijn van eenvoudige belediging (§ 185 StGB) wanneer een antisemitische uiting een ander aantast in diens eer. Het gaat hier om het beledigen van een individuele persoon. Antisemitische uitingen kunnen ook smaad of laster opleveren. In 2021 is een nieuwe strafbepaling ingevoerd, die betrekking heeft op het toesturen van een tekst of afbeelding (‘inhoud’) met een beledigend karakter aan een derde, waarbij het gaat om aantasting van de waardigheid van die derde vanwege het behoren tot een bepaalde bevolkingsgroep.⁹⁹ De wat complexe bepaling luidt (vertaald):

§ 192a Haaitzaaiende belediging

Een ieder die inhoud (§ 11 Absatz 3), die de menselijke waardigheid van anderen kan aantasten door kritiek te leveren op een groep die wordt gedefinieerd door zijn nationale, raciale, religieuze of etnische afkomst, zijn wereldbeeld, zijn handicap of zijn seksuele geaardheid

of [inhoud] die een persoon beledigt, kwaadwillig denigreert of belastert vanwege het behoren tot een van deze groepen,

aan een andere persoon, die tot een van de bovengenoemde groepen behoort, ter beschikking stelt, zonder dat deze persoon daarom heeft verzocht,

wordt gestraft met een vrijheidsstraf van ten hoogste twee jaar of een geldboete.

Hoewel reikwijdte van de bepaling niet beperkt is tot antisemitische uitingen, zijn deze wel genoemd in het kader van de aanleiding voor de invoering van de bepaling. Zij heeft als doel om de leemte in de wet op te vullen die werd gezien tussen belediging (§ 185 StGB) en aanzetten tot

⁹⁸ <https://www.juedische-allgemeine.de/politik/mit-dem-recht-gegen-antisemitismus/>.

⁹⁹ Officiële publicatie:

http://www.bgbl.de/xaver/bgbl/start.xav?startbk=Bundesanzeiger_BGBl&jumpTo=bgbl121s4250.pdf.

haat (§ 130 StGB). Wanneer een uiting geen betrekking heeft op een individuele persoon, is geen sprake van belediging. Is een uiting niet publiek verspreid, dan zal doorgaans niet voldaan aan de delictsomschrijving van aanzetten tot haat. Als voorbeeld is genoemd dat een brief met beledigde inhoud aan de Joodse Raad wordt gestuurd en door Joden wordt gelezen.¹⁰⁰ Met een dergelijke brief wordt niet de eer van een specifieke persoon aangetast, terwijl de brief niet openbaar is gemaakt door de dader.¹⁰¹ Ten aanzien van de omschrijving van de aangewezen bevolkingsgroepen is aangesloten bij § 130, zij het belediging op grond van geslacht niet is genoemd. Anders dan bij § 185 StGB, is bij § 192a StGB niet vereist dat de ontvanger kennis heeft genomen van de inhoud van de uitlating. De loutere mogelijkheid van kennisneming is voldoende.

Schmidt & Witting zijn van opvatting dat invoering van § 192a StGB niet noodzakelijk was, omdat de gedragingen die eronder vallen reeds strafbaar waren op grond van andere bepalingen. Daarbij wordt gewezen op de ruime interpretatie van de term 'belediging', op grond waarvan de eer op uiteenlopende wijzen aangetast kan worden geacht. Wie een brief met een algemeen geformuleerde beledigende inhoud aan de Centrale Raad van Moslims stuurt, zal de bedoeling hebben dat de daar werkzame moslims op de hoogte raken van de inhoud, aldus Schmidt & Witting, waardoor § 185 StGB van toepassing is.¹⁰² Op grond van § 185 zijn het openbaar maken en verspreiden van een beledigende uitlating overigens reeds een strafverzwarende omstandigheid.¹⁰³ Nussbaum is het weliswaar eens met de wetgever dat er behoefte was aan aanvullende strafbaarstelling, maar is ook van opvatting dat de wetgever verder is gegaan dan noodzakelijk was bij de bepaling van de reikwijdte van de bepaling. Daardoor is er overlap tussen § 192a en § 185 StGB ontstaan. Bij de toepassing van § 192a StGB is niet relevant of de verdachte opzet had op belediging, maar op de vraag of de ontvanger zich beledigd mocht voelen. Daar is Nussbaum positief over.¹⁰⁴

Belediging is in beginsel een klachtdelict. Wanneer op grond van § 192a StGB wordt vervolgd, is een klacht echter niet vereist wanneer het OM van opvatting is dat vervolging vanwege een bijzonder publiek belang geboden is (§ 194 StGB).

4.2.3 Vergoelijken, ontkennen of bagatelliseren van de Holocaust

Art. 130 Abs. 3-5 StGB luiden als volgt:

(3) Een vrijheidsstraf van ten hoogste vijf jaar of een geldboete wordt opgelegd aan eenieder die in het openbaar of in een vergadering een daad als bedoeld in artikel 6, lid 1 van het Internationaal Strafwetboek, begaan onder het bewind van het nationaalsocialisme, vergoelijkt, ontkent of bagatelliseert op een wijze die de openbare orde kan verstoren.

(4) Een vrijheidsstraf van ten hoogste drie jaar of een geldboete wordt opgelegd aan iedereen die in het openbaar of in een bijeenkomst de openbare orde verstoort op een wijze die de waardigheid van de slachtoffers aantast door het nationaalsocialistische bewind van geweld en despotisme te vergoelijken, te verheerlijken of te rechtvaardigen.

¹⁰⁰ De Joodse Raad is vanwege de vele antisemitische berichten die hij ontving, in 2021 via X de actie 'Hass beim Namen nennen' gestart, waarbij de namen van de verzender openbaar gemaakt zijn. Zie <https://x.com/ZentralratJuden/status/1393929222901669893>.

¹⁰¹ <https://dserver.bundestag.de/btd/19/311/1931115.pdf>.

¹⁰² Schmidt & Witting 2023, p. 190.

¹⁰³ In de literatuur wordt door sommigen een integrale herziening van de beledigingsbepalingen bepleit. Zie daarover bijvoorbeeld Valerius 2024 en Schmidt & Witting 2023.

¹⁰⁴ Nussbaum 2021.

(5) Hij die een daad als omschreven in de §§ 6 tot 12 van het Internationaal Strafwetboek tegen een van de meerderheden van personen bedoeld in het eerste lid, nummer 1, of tegen een persoon wegens het behoren tot een van deze meerderheden van personen in het openbaar of in een vergadering vergoelijkt, ontkent of verregaand bagatelliseert op een wijze die kan aanzetten tot haat of geweld tegen deze persoon of deze meerderheid van personen en die de openbare orde kan verstoren, wordt gestraft met een vrijheidsstraf van ten hoogste drie jaar of met een geldboete.

Deze bepalingen hebben een ruimer toepassingsbereik dan alleen het ontkennen van de Holocaust. Abs. 3 heeft betrekking op het vergoelijken, ontkennen of bagatelliseren van de genocide die onder het naziregime heeft plaatsgevonden. De bepaling is niet alleen van toepassing op de wreedheden jegens de Joodse bevolking tijdens de Tweede Wereldoorlog. Het aantasten van de waardigheid van slachtoffers van het naziregime door in het openbaar of tijdens een bijeenkomst steun uit te spreken voor het nazibewind, is strafbaar gesteld in Abs. 2. Abs. 5 ziet op het vergoelijken, ontkennen of bagatelliseren van genocide, misdrijven tegen de menselijkheid en bepaalde soorten oorlogsmisdaden, buiten de context van het naziregime.

4.2.4 Antisemitisme als straftoemingsfactor

Straftoemeting in het algemeen

In Duitse strafbepalingen wordt altijd een maximumstraf en soms ook een minimumstraf aangegeven. De strafbedreiging kan in concrete gevallen hoger zijn, bijvoorbeeld vanwege meerdaadse samenloop van strafbare feiten. De rechter is binnen de wettelijke grenzen niet vrij om een passende straf te bepalen. In § 46 StGB worden uitgangspunten voor de straftoemeting geformuleerd. Volgens Abs. 1 vormt de schuld van de dader, in de zin van het hebben vervuld van een delictsomschrijving, de basis voor de straftoemeting en moet rekening worden gehouden met de gevolgen van de opgelegde straf voor de dader. In Abs. 2 wordt de rechter opgedragen om een afweging te maken van strafverzwarende en strafverminderende omstandigheden. Vervolgens wordt een aantal specifieke factoren genoemd die daarbij in aanmerking kunnen worden genomen, zoals het (mogelijk criminele) verleden van de dader en zijn persoonlijke omstandigheden. Rechters zijn verplicht om deze factoren in aanmerking te nemen. Hoewel zijn alle omstandigheden mee kunnen wegen die zij relevant vinden, is de straftoemingsvrijheid van de rechter daarom aanzienlijk ingeperkt.

Het discriminatoire motief als straftoemingsfactor

Een van de factoren die de rechter in aanmerking moet nemen, is (vertaald) omschreven als ‘de motieven en doelstellingen van de dader, in het bijzonder racistische, xenofobe, antisemitische, genderspecifieke, tegen de seksuele geaardheid gerichte of andere mensminachtende motieven’. Deze factor zal in strafverzwarende zin worden meegewogen.¹⁰⁵ Op grond van § 46 Abs. 3 mag deze factor echter niet als strafverzwarende factor worden meegewogen wanneer deze al in de desbetreffende delictsomschrijving tot uitdrukking is gebracht, omdat anders dezelfde factor tweemaal tot strafverhoging zou kunnen leiden (*Doppelverwertungsverbot*).

¹⁰⁵ Zo ook Bundesrat-lid Eisenreich tijdens de plenaire behandeling van het wetsvoorstel. Zie Plenarprotokoll 982 (zitting 8 november 2019) van de Bundesrat, https://www.bundesrat.de/SharedDocs/downloads/DE/plenarprotokolle/2019/Plenarprotokoll-982.pdf?__blob=publicationFile&v=3, p. 528.

Het hebben gehandeld met een specifiek antisemitisch motief is pas vrij recent in de wet opgenomen. De desbetreffende wetswijziging is op 1 juli 2021 in werkring getreden.¹⁰⁶ Volgens de toelichting op het wetsvoorstel, waarin meer wetswijzigingen zijn doorgevoerd, was het van belang om naast de al opgenomen specifieke mensminachtende motieven, ook antisemitisme specifiek te benoemen als motief dat bij de straftoemeting behoort te worden betrokken. In de toelichting wordt benadrukt dat sprake is geweest van een aanzienlijke toename van antisemitische misdrijven in de afgelopen jaren. Adequate bestraffing van dergelijke delicten zal volgens het voorstel kunnen bijdragen een effectieve vervolging van haatmisdrijven, vooral met een extreemrechtse achtergrond. Deze aanvulling op § 46 StGB had als doel om de juridische situatie te verduidelijken en de opvatting te bevestigen dat antisemitische motieven in ieder geval onder de zinsnede ‘anderszins onmenselijke motieven’ vallen en dat zij daarom altijd in aanmerking moeten worden genomen bij de strafoplegging. Dat hangt samen met Duitslands historische verantwoordelijkheid, vanwege zijn nationaalsocialistische verleden, om antisemitisme te bestrijden. Uit criminaliteitscijfers blijkt dat haatcriminaliteit zich voornamelijk op drie manieren manifesteert: met racistische, xenofobe en antisemitische motieven. Racistische en xenofobe motieven waren al eerder in § 46 StGB opgenomen. Het ligt dan volgens de toelichting voor de hand om ook antisemitische motieven expliciet te noemen. Dat de rechter rekening moet houden met een antisemitisch motief, brengt ook mee dat de politie actief onderzoek zal moeten uitvoeren naar dat motief wanneer aanwijzingen bestaan dat daarmee is gehandeld.¹⁰⁷

In de Bundestag waren de politieke partijen FDP en Die Linke kritisch op het wetsvoorstel. Het toevoegen van een motief dat specifiek betrekking heeft op Joden, zou de indruk kunnen wekken dat motieven die betrekking hebben op andere bevolkingsgroepen, niet in aanmerking zouden hoeven te worden genomen bij de straftoemeting, hoewel ook die motieven kunnen vallen onder de restcategorie van ‘andere mensminachtende motieven’. Dat zou er ook toe kunnen leiden dat het in de toekomst wenselijk geacht zou kunnen worden om § 46 Abs. 2 aan te vullen met andere motieven die reeds onder de restcategorie vallen.¹⁰⁸ Ook de Deutscher Anwaltverein, de landelijke vereniging van advocaten, was niet enthousiast over de toevoeging. Zij beschouwde het vooral als symboolwetgeving, die geen praktische betekenis zou hebben. Daarnaast zag zij bezwaren. Ten eerste voorzag zij in haar advies een uitdijning van de hoeveelheid motieven die in § 46 worden genoemd, terwijl het OM en rechters niet expliciet genoemde motieven mogelijk ten onrechte niet zouden gaan meewegen. Dat zou tot rechtsongelijkheid kunnen leiden, zo overwoog zij in een advies over een eerdere uitbreiding van § 46 Abs. 2 StGB.¹⁰⁹ Ten tweede verhoudt het opnemen van de term ‘antisemitische’ zonder dat duidelijk is welke definitie daarvan moet worden gehanteerd, zich slecht tot het legaliteitsbeginsel (*Bestimmtheitsgebot*), omdat niet duidelijk is wat de betekenis van de term is. Een slachtoffer zou zich miskend kunnen voelen wanneer een rechtbank een strafbaar feit niet als antisemitisch gemotiveerd zou aanmerken, terwijl het slachtoffer van opvatting is dat wel sprake is van antisemitisch gedrag. Dat zou in het bijzonder het geval kunnen zijn wanneer strafbare feiten gericht zijn tegen de staat Israël, aangezien dergelijke feiten niet volgens iedere definitie als

¹⁰⁶ Officiële publicatie:

http://www.bgb1.de/xaver/bgb1/start.xav?startbk=Bundesanzeiger_BGB1&jumpTo=bgb1121s0441.pdf.

¹⁰⁷ <https://dserver.bundestag.de/btd/19/177/1917741.pdf>. Zie vooral p. 16-20.

¹⁰⁸ <https://dserver.bundestag.de/btd/19/201/1920163.pdf>, p. 27.

¹⁰⁹

<https://www.bundestag.de/resource/blob/1024000/fbfb07a2ad7a21fcee491cab7d779ab/Stellungnahme-Spatscheck.pdf>.

antisemitisch worden aangemerkt. Dergelijke interpretatieproblemen doen zich niet voor wanneer alleen hoeft te worden beoordeeld of sprake is van een ‘mensminachtend motief’.¹¹⁰

In de wet is geen definitie opgenomen van de term ‘antisemitisch’. Aangezien de Duitse regering de IHRA-werkdefinitie heeft aangenomen (zie 1.4), ligt het voor de hand dat de term door rechters in overeenstemming met deze werkdefinitie zal worden uitgelegd.

Dit onderzoek heeft geen indicaties opgeleverd dat toepassing van § 46 Abs. 2 in geval van antisemitische motieven tot problemen heeft geleid.

4.3 Toekomstig recht

Er zijn in Duitsland geen wetten aangenomen die nog in werking moeten treden en evenmin wetsvoorstellen aanhangig met betrekking tot de strafbaarstelling of bestraffing van antisemitische gedragingen.

¹¹⁰ file:///C:/Users/straf/Downloads/dav-sn_6-20_hasskriminalitaet.pdf.

5 Conclusies

5.1 Bevindingen met betrekking tot Frankrijk, België en Duitsland

In de strafwetgeving in Frankrijk, België en Duitsland komen drie soorten bepalingen voor die relevant zijn voor de strafbaarstelling en bestraffing van antisemitische gedragingen.¹¹¹

1. *Bepalingen waarin discriminatie vanwege een bepaald kenmerk strafbaar is gesteld*
In Frankrijk, België en Duitsland zijn uiteenlopende antisemitische gedragingen strafbaar. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om het aanzetten tot haat en om beledigingsdelicten. In deze strafbaarstellingen worden kenmerken waarop niet mag worden gediscrimineerd aangeduid.
2. *Bepalingen waarin ten aanzien van bepaalde (groepen) delicten is aangegeven dat een hogere strafbedreiging van toepassing is wanneer met een discriminatoir motief is gehandeld*
 - a. *Variant A: hogere strafbedreiging bij specifieke (groepen) delicten*
In België is aan het einde van bepaalde titels van het Strafwetboek een bepaling opgenomen waarin de strafbedreiging ten aanzien van bepaalde (groepen) delicten wordt verhoogd. Het gaat hierbij vaak alleen om verhoging van het wettelijk strafminimum bij het desbetreffende delict – wat Nederland niet op die manier kent – maar soms ook om verhoging van het wettelijk strafmaximum voor dat delict. De Franse strafwetgeving was voorheen eveneens op deze manier ingericht, maar heeft later variant B ingevoerd. Duitsland kent noch variant A noch variant B.
 - b. *Variant B: hogere strafbedreiging bij alle delicten*
In het algemene deel van het Franse wetboek van strafrecht is bepaald dat de strafbedreigingen voor alle delicten worden verhoogd wanneer sprake is van handelen met een discriminatoir motief. Het betreft hier alleen de vrijheidsstraf. Er worden op grond van de hoogte van de strafbedreigingen in de strafbepalingen zeven niveaus van vrijheidsstraffen onderscheiden. Per niveau is aangegeven welke strafbedreiging van toepassing is wanneer met een discriminatoir motief is gehandeld.
3. *Bepalingen op grond waarvan de rechter bij de straftoemeting rekening dient te houden met een discriminatoir motief*
In Duitsland en België is de strafrechter op grond van het wetboek van strafrecht verplicht om bij de straftoemeting in strafverzwarende zin rekening te houden met discriminerende motieven, waaronder antisemitische motieven. Dit mag echter nooit leiden tot een hogere straf dan die bij wet op het desbetreffende delict is gesteld. Wanneer het desbetreffende motief al in de toepasselijke strafbepaling tot uitdrukking komt, is de bepaling ten aanzien van de straftoemeting niet van toepassing, om te voorkomen dat dezelfde factor tweemaal tot strafverhoging zou leiden. Dat de rechter rekening moet houden met een discriminatoir motief, impliceert overigens niet dat in geval van antisemitische gedragingen altijd zwaardere straffen worden opgelegd, omdat

¹¹¹ In 1.6. is de betekenis van de termen strafbepaling, strafbedreiging, minimumstraf, maximumstraf, strafverzwarende omstandigheid en straftoemeting uitgelegd.

de straf wordt bepaald aan de hand van een groot aantal factoren, waaronder mogelijk ook strafverminderende factoren.

Antisemitisme als motief waarmee een strafbaar feit is begaan, wordt alleen in de Duitse bepaling met betrekking tot de straftoemeting expliciet genoemd. Het verdient opmerking dat de specifieke vermelding hiervan wordt bekritiseerd, onder andere omdat het handelen met een antisemitisch motief reeds viel onder een andere, meer algemeen geformuleerde grond voor strafverhoging, namelijk het hebben gehandeld met een mensminachtend motief. In alle andere relevante bepalingen in de strafwetgeving van de onderzochte landen worden in plaats van de term 'antisemitisch' andere, meer algemeen geformuleerde kenmerken gebruikt waarop antisemitische gedragingen discrimineren, zoals ras, afkomst en geloofsovertuiging. In de toelichtingen op wetsvoorstellen die hebben geleid tot de invoering van deze bepalingen, wordt niet uitgelegd waarom niet is gekozen voor het Joods zijn als specifiek kenmerk. Een voor de hand liggende verklaring is dat de wet op deze manier in meer gevallen van toepassing kan zijn.

Concreet is het in andere onderzochte landen bijvoorbeeld mogelijk dat in geval van mishandeling van een Joodse man, waarbij wordt aangenomen dat sprake was van een discriminatoir oogmerk, een hogere straf wordt opgelegd dan bij mishandeling gebruikelijk is, ofwel omdat op mishandeling met dit motief een hogere straf is gesteld (strafbedreiging), ofwel omdat de rechter het discriminatoire motief in strafverhogende zin meeweegt bij de bepaling van een straf (straftoemeting).

De Duitse deelstaten kennen geen eigen strafwetgeving ten aanzien van antisemitische gedragingen. Wel wordt in een aantal grondwetten van deelstaten aangegeven dat het een verplichting van de overheid is om antisemitisme te voorkomen en te bestrijden.

5.2 Vergelijking met het Nederlandse strafrecht

Ook Nederland kent bepalingen waarin het handelen met een discriminatoir motief strafbaar is gesteld. Het gaat hier bijvoorbeeld om het aanzetten tot haat jegens een bepaalde bevolkingsgroep en het beledigen van een persoon op grond van een bepaald kenmerk. In deze strafbepalingen worden specifieke kenmerken genoemd waarop geen onderscheid mag worden gemaakt. Evenals in de onderzochte andere landen, komt daarin de term 'antisemitisme' of een variant daarop niet voor. Het handelen met een antisemitisch motief valt wel onder de meer algemene kenmerken ras, godsdienst en levensovertuiging die in deze bepalingen worden genoemd. Nederland komt ten aanzien van de delicten die met discriminatoir motief zijn begaan, redelijk overeen met Frankrijk, België en Duitsland, al zijn in deze landen verschillende keuzes gemaakt ten aanzien van de reikwijdte en formulering van delictsomschrijvingen.

In Frankrijk bestaan strafbepalingen waarin het niet in het openbaar beledigen van (een groep) mensen en het aanzetten tot haat, geweld of discriminatie jegens (een groep) mensen strafbaar is gesteld. De Nederlandse artikelen 137c en 137d Sr hebben betrekking op het doen van soortgelijke uitingen 'in het openbaar'. Deze bepalingen zijn geplaatst in de titel 'Misdrijven tegen de openbare orde'. Belediging is ook strafbaar wanneer het niet-openbaar plaatsvindt, maar ter zake van het niet in het openbaar aanzetten tot haat, geweld of discriminatie kent Nederland geen strafbepaling. In bepaalde gevallen zal dit wel strafbaar kunnen zijn omdat sprake is geweest van uitlokking van een misdrijf (art. 47 Sr) of van poging tot uitlokking (art. 46a Sr).

De strafbedreigingen zijn lastig te vergelijken, omdat in andere landen andere keuzes zijn gemaakt bij de formulering van de delictsomschrijving en omdat daarbij soms verschillende varianten van de delicten worden omschreven die ieder een eigen strafbedreiging kennen. Wat wel kan worden vastgesteld is dat de strafbedreigingen ter zake van min of meer vergelijkbare delicten in de onderzochte andere landen niet hoger zijn dan in het Nederlandse Wetboek van Strafrecht.

In de Nederlandse strafwetgeving komen momenteel geen bepalingen voor die de maximumstraf verhogen in geval van het handelen uit een discriminatoir motief of meer specifiek een antisemitisch motief. Bij de Tweede Kamer is echter een wetsvoorstel aanhangig waarin wordt voorgesteld om het hebben gehandeld met een discriminatoir oogmerk als algemene strafverzwarende omstandigheid in te voeren in het Wetboek van Strafrecht. Wanneer dit wetsvoorstel wordt aangenomen, wordt de maximumvrijheidsstraf ten aanzien van alle delicten die met discriminatoir oogmerk zijn begaan, met een derde verhoogd. Dit komt vrij sterk overeen met de bepaling uit het Franse strafrecht op grond waarvan hogere strafbedreigingen van toepassing zijn wanneer met een discriminatoir motief is gehandeld. Wanneer het wetsvoorstel wordt aangenomen, zal de strafbedreiging ter zake van antisemitische gedragingen hoger worden (in 5.1 als variant B aangeduid). Het is aannemelijk dat de opgelegde straffen daardoor ook hoger zullen worden. Omdat de strafrechter alle door hem relevant geachte feiten en omstandigheden van de zaak, ook strafverminderende omstandigheden, bij de straftoemeting in aanmerking neemt, zal dat echter niet in alle zaken het geval hoeven te zijn.

Verkort aangehaalde literatuur

Gerson 2020

<https://kripoz.de/wp-content/uploads/2020/01/gerson-fauler-wortzauber-im-strafzumessungsrecht-plaedoyer-gege-die-ausdrueckliche-einfuegung-antisemitischer-beweggruende-als-strafzumessungstatsache.pdf>

Hoven & Witting 2024

E. Hoven & A. Witting, 'Antisemitische Volksverhetzung – Für eine Reform der Strafbarkeit von § 130 Abs. 1 und 2 StGB', *Kriminalpolitische Zeitschrift* 2024 (1), p. 5-15, <https://www.drb.de/positionen/stellungnahmen/stellungnahme/news/1314>.

Janz 2023

N. Janz, *Anti-Antisemitismus als neue Verfassungsraison? Über Antisemitismusklauseln in deutschen Verfassungen zum Schutz jüdischen Lebens und der freiheitlichen parlamentarischen Demokratie*, 2023 <https://www.bpb.de/themen/deutschlandarchiv/544088/anti-antisemitismus-als-neue-verfassungsraeson/#footnote-target-15>,

De Vos & Brems 2004

M. De Vos & E. Brems (red.), *De wet bestrijding discriminatie in de praktijk*, Antwerpen/New York/Oxford: Intersentia 2004, te raadplegen via <https://bib.kuleuven.be/rbib/collectie/archieven/boeken/devos-wetbestrijdingdiscriminatie-2004.pdf>.

Nussbaum 2021

M. Nussbaum, 'Jenseits der Beleidigung unter Kollektivbezeichnung? – Überlegungen zur Verhetzenden Beleidigung gem. § 192a StGB', *Kriminalpolitische Zeitschrift* 2021 (6), p. 335-342, <https://kripoz.de/wp-content/uploads/2021/11/nussbaum-ueberlegungen-zur-verhetzenden-beleidigung.pdf>

Royer, Vrielink & Verbruggen 2021

S. Royer, 'Wie haat zaait, zal wetswijzigingen oogsten. De (grenzen aan de) bestraffing van online haatspraak en -misdrijven', *Computerrecht. Tijdschrift voor Informatica, Telecommunicatie en Recht*, p. 497-510.

Schmidt & Witting

'Vorschlag für ein Gesetz zur Reform der Beleidigungsdelikte zur besseren Verfolgung von Hassrede und „Hate Storms“ ', *Kriminalpolitische Zeitschrift* 2023 (3), p. 190-198, [schmidt-witting-vorschlag-fuer-ein-gesetz-zur-reform-der-beleidigungsdelikte-zur-besseren-verfolgung-von-hassrede.pdf](https://kripoz.de/wp-content/uploads/2023/03/schmidt-witting-vorschlag-fuer-ein-gesetz-zur-reform-der-beleidigungsdelikte-zur-besseren-verfolgung-von-hassrede.pdf).

Ten Voorde, Hellemons & Schuyt 2020

J.M. ten Voorde, S.V. Hellemons & P.M. Schuyt, *Discriminatie als strafbeïnvloedende omstandigheid bij strafbare feiten. Een rechtsvergelijkende studie*, WODC 2020.

Valerius 2023

B. Valerius, 'Digitaler Hass. Anlass für eine Reform des Beleidigungsstrafrechts?' *Kriminalpolitische Zeitschrift* 2023 (3), p. 242-248,
[valerius-digitaler-hass-anlass-fuer-eine-reform-des-beleidigungsstrafrechts.pdf](#)

Weiss 2024

E. Weiss, 'Antisemitisch eingeordnete Äußerungen im Spannungsfeld zwischen Meinungs freiheit und strafrechtlich relevanten Rechtsgutsangriffen – eine Analyse spezifischer Fallkonstellationen zu den §§ 185, 130 StGB', *Kriminalpolitische Zeitschrift* 2024 (5), p. 368-382,
<https://kripoz.de/wp-content/uploads/2024/09/weiss-antisemitisch-gewertete-aeusserungen-im-spannungsfeld.pdf>.

Bijlagen

Bijlage 1:	Geldend Nederlands recht
Bijlage 2:	Nederlands wetsvoorstel tot invoering van het discriminatoir oogmerk als algemene strafverzwarende omstandigheid
Bijlage 3:	Geldend Frans recht
Bijlage 4:	Frans wetsvoorstel tot aanpassing van de strafbaarstelling van antisemitische gedragingen
Bijlage 5:	Geldend Belgisch recht
Bijlage 6:	Toekomstig Belgisch recht
Bijlage 7:	Geldend Duits recht

Toelichting bij de bijlagen

- In deze bijlagen zijn geldende, toekomstige en voorgestelde wetteksten uit de onderzochte landen opgenomen.
- Omwille van de leesbaarheid voor de Nederlandse lezer zijn tussen rechte haken nummers van leden toegevoegd. In de officiële wettekst komen deze niet voor. Ook is soms tussen vierkante haken een aanduiding van het onderwerp van de wettelijke bepaling toegevoegd wanneer de wet daar niet in voorzag, om duidelijk te maken op welk onderwerp de desbetreffende bepaling betrekking heeft. Ten slotte zijn complexe bepalingen soms anders gepresenteerd in de layout, om de structuur ervan beter inzichtelijk te maken.
- Franstalige en Duitstalige teksten zijn van een Nederlandse vertaling voorzien. De vertalingen zijn in eerste instantie gemaakt door de auteur van dit rapport en zijn vervolgens geredigeerd door experts op het gebied van de Franse respectievelijk Duitse taal.

Wetboek van Strafrecht

Artikel 137c Sr

- 1 Hij die zich in het openbaar, mondeling of bij geschrift of afbeelding, opzettelijk beledigend uitlaat over een groep mensen wegens hun ras, hun godsdienst of levensovertuiging, hun hetero- of homoseksuele gerichtheid of hun lichamelijke, psychische of verstandelijke handicap, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste een jaar of geldboete van de derde categorie.
- 2 Met dezelfde straf wordt gestraft degene die zich in het openbaar, mondeling of bij geschrift of afbeelding, opzettelijk beledigend uitlaat over een groep mensen als omschreven in het eerste lid:
 - a. door het vergoelijken van een van de feiten als omschreven in de artikelen 3 tot en met 6, 7, tweede lid, en 8 tot en met 8b van de Wet internationale misdrijven of een van de feiten als omschreven in artikel 6 van het Handvest van de Internationale Militaire Rechtbank, gehecht aan het Verdrag van Londen van 8 augustus 1945;
 - b. door het ontkennen of verregaand bagatelliseren van een van de feiten als omschreven in de onder a genoemde artikelen, voor zover dat feit bij onherroepelijke beslissing is vastgesteld door een internationaal gerecht dat zijn rechtsmacht ontleent aan een verdrag waarbij het Koninkrijk partij is of door de Nederlandse rechter.
- 3 Indien het feit wordt gepleegd door een persoon die daarvan een beroep of gewoonte maakt of door twee of meer verenigde personen wordt gevangenisstraf van ten hoogste twee jaren of geldboete van de vierde categorie opgelegd.

Artikel 137d Sr

- 1 Hij die in het openbaar, mondeling of bij geschrift of afbeelding, aanzet tot haat tegen of discriminatie van mensen of gewelddadig optreden tegen persoon of goed van mensen wegens hun ras, hun godsdienst of levensovertuiging, hun geslacht, hun hetero- of homoseksuele gerichtheid of hun lichamelijke, psychische of verstandelijke handicap, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste twee jaren of geldboete van de vierde categorie.
- 2 Indien het feit wordt gepleegd door een persoon die daarvan een beroep of gewoonte maakt of door twee of meer verenigde personen wordt gevangenisstraf van ten hoogste vier jaren of geldboete van de vierde categorie opgelegd.

Artikel 137e Sr

- 1 Hij die, anders dan ten behoeve van zakelijke berichtgeving:
 - 1°. een uitlating openbaar maakt die, naar hij weet of redelijkerwijs moet vermoeden, voor een groep mensen wegens hun ras, hun godsdienst of levensovertuiging, hun hetero- of homoseksuele gerichtheid of hun lichamelijke, psychische of verstandelijke handicap beledigend is, of aanzet tot haat tegen of discriminatie van mensen of gewelddadig optreden tegen persoon of goed van mensen wegens hun ras, hun godsdienst of levensovertuiging, hun geslacht, hun hetero- of homoseksuele gerichtheid of hun lichamelijke, psychische of verstandelijke handicap;
 - 2°. een voorwerp waarin, naar hij weet of redelijkerwijs moet vermoeden, zulk een uitlating is vervat, aan iemand, anders dan op diens verzoek, doet toekomen, dan wel verspreidt of ter openbaarmaking van die uitlating of verspreiding in voorraad heeft;wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste zes maanden of geldboete van de derde categorie.
- 2 Indien het feit wordt gepleegd door een persoon die daarvan een beroep of gewoonte maakt of door twee of meer verenigde personen wordt gevangenisstraf van ten hoogste een jaar of geldboete van de vierde categorie opgelegd.

Artikel 137f Sr

Hij die deelneemt of geldelijke of andere stoffelijke steun verleent aan activiteiten gericht op discriminatie van mensen wegens hun ras, hun godsdienst, hun levensovertuiging, hun geslacht, hun hetero- of

homoseksuele gerichtheid of hun lichamelijke, psychische of verstandelijke handicap, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste drie maanden of geldboete van de tweede categorie.

Artikel 137g Sr

- 1 Hij die, in de uitoefening van een ambt, beroep of bedrijf personen opzettelijk discrimineert wegens hun ras, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste zes maanden of geldboete van de derde categorie.
- 2 Indien het feit wordt gepleegd door een persoon die daarvan een gewoonte maakt of door twee of meer verenigde personen wordt gevangenisstraf van ten hoogste een jaar of geldboete van de vierde categorie opgelegd.

Artikel 137h Sr

Indien de schuldige een van de strafbare feiten, omschreven in de artikelen 131 tot en met 134 en 137c tot en met 137g, in zijn beroep begaat, kan hij van de uitoefening van dat beroep worden ontzet.

Artikel 429quater Sr

Hij die in de uitoefening van een ambt, beroep of bedrijf personen discrimineert wegens hun ras, hun godsdienst, hun levensovertuiging, hun geslacht of hun hetero- of homoseksuele gerichtheid wordt gestraft met hechtenis van ten hoogste twee maanden of geldboete van de derde categorie.

Bijlage 2: Nederlands wetsvoorstel tot invoering van het discriminatoir oogmerk als algemene strafverzwarende omstandigheid¹¹²

Artikel 90quater

1. (...)
2. Onder discriminatoir oogmerk wordt verstaan het oogmerk om haat tegen of discriminatie van een groep mensen wegens hun ras, hun godsdienst of levensovertuiging, hun geslacht, hun seksuele gerichtheid of hun handicap tot uitdrukking te brengen.

Artikel 44bis

Indien een strafbaar feit wordt begaan met een discriminatoir oogmerk dan wel bestaat uit, wordt voorafgegaan door, vergezeld van of gevolgd door gedragingen die haat tegen of discriminatie van een groep mensen wegens hun ras, hun godsdienst of levensovertuiging, hun geslacht, hun seksuele gerichtheid of hun handicap tot uitdrukking brengen, kan de op dat feit gestelde tijdelijke gevangenisstraf of hechtenis met een derde worden verhoogd.

¹¹² Voorstel van wet van de leden Timmermans en Bikker tot wijziging van het Wetboek van Strafrecht in verband met de invoering van het discriminatoir oogmerk als strafverzwarringsgrond, *Kamerstukken II* 2021/22, 35507, nr. 6.

Code Pénal¹¹³

Wetboek van Strafrecht

Bepalingen met discriminatie als constitutief bestanddeel:

Article 132-76	Artikel 132-76 [Discriminatie als algemene strafverzwarende omstandigheid]
[1] Lorsqu'un crime ou un délit est précédé, accompagné ou suivi de propos, écrits, images, objets ou actes de toute nature qui soit portent atteinte à l'honneur ou à la considération de la victime ou d'un groupe de personnes dont fait partie la victime à raison de son appartenance ou de sa non-appartenance, vraie ou supposée, à une prétendue race, une ethnique, une nation ou une religion déterminée, soit établissent que les faits ont été commis contre la victime pour l'une de ces raisons, le maximum de la peine privative de liberté encourue est relevé ainsi qu'il suit : 1° Il est porté à la réclusion criminelle à perpétuité lorsque l'infraction est punie de trente ans de réclusion criminelle ; 2° Il est porté à trente ans de réclusion criminelle lorsque l'infraction est punie de vingt ans de réclusion criminelle ; 3° Il est porté à vingt ans de réclusion criminelle lorsque l'infraction est punie de quinze ans de réclusion criminelle ; 4° Il est porté à quinze ans de réclusion criminelle lorsque l'infraction est punie de dix ans d'emprisonnement ; 5° Il est porté à dix ans d'emprisonnement lorsque l'infraction est punie de sept ans d'emprisonnement ; 6° Il est porté à sept ans d'emprisonnement lorsque l'infraction est punie de cinq ans d'emprisonnement ; 7° Il est porté au double lorsque l'infraction est punie de trois ans d'emprisonnement au plus. [2] Le présent article n'est pas applicable aux infractions prévues aux articles 222-13, 225-1 et 432-7 du présent code, ou au septième alinéa de l'article 24, au deuxième alinéa de l'article 32 et au troisième alinéa de l'article 33 de la loi du 29 juillet 1881 sur la liberté de la presse.	[1] Wanneer een misdrijf of overtreding wordt voorafgegaan door, gepaard gaat met of gevolgd wordt door woorden, geschriften, beelden, voorwerpen of handelingen van welke aard dan ook, die de eer of goede naam aantasten van het slachtoffer of van een groep personen waartoe het slachtoffer behoort, omdat zij werkelijk of vermeend behoren tot een vermeend ras, een bepaalde etnische groep, een bepaalde staat of een bepaalde godsdienst, of waaruit blijkt dat de handelingen om een van deze redenen tegen het slachtoffer zijn gepleegd, wordt de maximumvrijheidsstraf als volgt verhoogd: 1° Zij wordt verhoogd tot levenslange gevangenisstraf, wanneer op het feit een gevangenisstraf van dertig jaren is gesteld; 2° Zij wordt verhoogd tot dertig jaren gevangenisstraf wanneer op het feit twintig jaren gevangenisstraf is gesteld; 3° Zij wordt verhoogd tot twintig jaren gevangenisstraf wanneer op het feit vijftien jaren gevangenisstraf is gesteld; 4° Zij wordt verhoogd tot vijftien jaren gevangenisstraf wanneer op het feit tien jaren gevangenisstraf is gesteld; 5° Zij wordt verhoogd tot tien jaren gevangenisstraf wanneer op het feit zeven jaren gevangenisstraf is gesteld; 6° Zij wordt verhoogd tot zeven jaren gevangenisstraf wanneer op het feit vijf jaren gevangenisstraf is gesteld; 7° zij wordt verdubbeld wanneer op het feit ten hoogste drie jaren gevangenisstraf is gesteld. [2] Dit artikel is niet van toepassing op de strafbare feiten als bedoeld in de artikelen 222-13, 225-1 en 432-7 van dit wetboek, noch op het zevende lid van artikel 24, het tweede lid van artikel 32 en het derde lid van artikel 33 van de wet van 29 juli 1881 op de persvrijheid.
Article 225-1	Artikel 225-1 [Discriminatie algemeen]
[1] Constitue une discrimination toute distinction opérée entre les personnes physiques sur le fondement de leur origine, de leur sexe, de leur	[1] Er is sprake van discriminatie bij elk onderscheid dat wordt gemaakt tussen natuurlijke personen op basis van hun afkomst, geslacht,

¹¹³ Te raadplegen via: https://www.legifrance.gouv.fr/codes/texte_lc/LEGITEXT000006070719/.

situation de famille, de leur grossesse, de leur apparence physique, de la particulière vulnérabilité résultant de leur situation économique, apparente ou connue de son auteur, de leur patronyme, de leur lieu de résidence, de leur état de santé, de leur perte d'autonomie, de leur handicap, de leurs caractéristiques génétiques, de leurs mœurs, de leur orientation sexuelle, de leur identité de genre, de leur âge, de leurs opinions politiques, de leurs activités syndicales, de leur qualité de lanceur d'alerte, de facilitateur ou de personne en lien avec un lanceur d'alerte au sens, respectivement, du I de l'article 6 et des 1° et 2° de l'article 6-1 de la loi n° 2016-1691 du 9 décembre 2016 relative à la transparence, à la lutte contre la corruption et à la modernisation de la vie économique, de leur capacité à s'exprimer dans une langue autre que le français, de leur appartenance ou de leur non-appartenance, vraie ou supposée, à une ethnie, une Nation, une prétendue race ou une religion déterminée. [2] Constitue également une discrimination toute distinction opérée entre les personnes morales sur le fondement de l'origine, du sexe, de la situation de famille, de la grossesse, de l'apparence physique, de la particulière vulnérabilité résultant de la situation économique, apparente ou connue de son auteur, du patronyme, du lieu de résidence, de l'état de santé, de la perte d'autonomie, du handicap, des caractéristiques génétiques, des mœurs, de l'orientation sexuelle, de l'identité de genre, de l'âge, des opinions politiques, des activités syndicales, de la qualité de lanceur d'alerte, de facilitateur ou de personne en lien avec un lanceur d'alerte, au sens, respectivement, du I de l'article 6 et des 1° et 2° de l'article 6-1 de la loi n° 2016-1691 du 9 décembre 2016 précitée, de la capacité à s'exprimer dans une langue autre que le français, de l'appartenance ou de la non-appartenance, vraie ou supposée, à une ethnie, une Nation, une prétendue race ou une religion déterminée des membres ou de certains membres de ces personnes morales.	gezinssituatie, zwangerschap, uiterlijk, bijzondere kwetsbaarheid als gevolg van hun economische situatie, duidelijk of bekend bij de dader, achternaam, woonplaats, gezondheidstoestand, verlies van autonomie, beperking, genetische kenmerken, zeden, seksuele geaardheid, genderidentiteit, leeftijd of politieke opvattingen, vakbondsactiviteiten, de status van klokkenluider, facilitator of persoon in een relatie met een klokkenluider in de zin van respectievelijk I van artikel 6 en 1° en 2° van artikel 6-1 van Wet 2016-1691 van 9 december 2016 betreffende transparantie, bestrijding van corruptie en de modernisering van het economische leven, hun vermogen om zich uit te drukken in een andere taal dan het Frans, hun werkelijk of vermeend behoren tot een bepaalde etnische groep, staat, vermeend ras of een bepaalde godsdienst. [2] Discriminatie omvat ook elk onderscheid dat wordt gemaakt tussen rechtspersonen op basis van afkomst, geslacht, gezinssituatie, zwangerschap, uiterlijk, bijzondere kwetsbaarheid als gevolg van de economische situatie, duidelijk of bekend bij de dader, achternaam, woonplaats, gezondheidstoestand, verlies van autonomie, beperking, genetische kenmerken, zeden, seksuele geaardheid, genderidentiteit, leeftijd, politieke opvattingen, vakbondsactiviteiten, de status van klokkenluider, facilitator of persoon in een relatie met een klokkenluider, in de zin van respectievelijk I van artikel 6 en 1° en 2° van artikel 6-1 van voornoemde wet 2016-1691 van 9 december 2016, het vermogen om zich uit te drukken in een andere taal dan het Frans, het werkelijk of vermeend behoren tot een specifieke etnische groep, staat, vermeend ras of godsdienst van de leden of bepaalde leden van deze rechtspersonen.
Article 225-1-1	Artikel 225-1-1 [Discriminatie bij seksuele intimidatie]
Constitue une discrimination toute distinction opérée entre les personnes parce qu'elles ont subi ou refusé de subir des faits de harcèlement sexuel tels que définis à l'article 222-33 ou témoigné de tels faits, y compris, dans le cas mentionné au I du même article, si les propos ou comportements n'ont pas été répétés.	Elk onderscheid dat wordt gemaakt tussen personen omdat zij slachtoffer zijn van seksuele intimidatie in de zin van artikel 222-33 of deze of geweigerd hebben te ondergaan of omdat zij over dergelijke feiten hebben getuigd, vormt discriminatie, ook, in het geval vermeld in onderdeel I van hetzelfde artikel, indien de opmerkingen of de gedragingen niet zijn herhaald.

Article 225-1-2	Artikel 225-1-2 [Discriminatie bij ontgroening]
Constitue une discrimination toute distinction opérée entre les personnes parce qu'elles ont subi ou refusé de subir des faits de bizutage définis à l'article 225-16-1 ou témoigné de tels faits.	Elk onderscheid dat wordt gemaakt tussen personen omdat zij slachtoffer zijn van een ontgroening als bedoeld in artikel 225-16-1 of geweigerd hebben deze te ondergaan of getuige zijn geweest van dergelijke handelingen, vormt discriminatie.
Article 225-2	Artikel 225-2 [Strafbedreigingen]
[1] La discrimination définie aux articles 225-1 à 225-1-2, commise à l'égard d'une personne physique ou morale, est punie de trois ans d'emprisonnement et de 45 000 euros d'amende lorsqu'elle consiste : 1° A refuser la fourniture d'un bien ou d'un service ; 2° A entraver l'exercice normal d'une activité économique quelconque ; 3° A refuser d'embaucher, à sanctionner ou à licencier une personne ; 4° A subordonner la fourniture d'un bien ou d'un service à une condition fondée sur l'un des éléments visés à l'article 225-1 ou prévue aux articles 225-1-1 ou 225-1-2 ; 5° A subordonner une offre d'emploi, une demande de stage ou une période de formation en entreprise à une condition fondée sur l'un des éléments visés à l'article 225-1 ou prévue aux articles 225-1-1 ou 225-1-2 ; 6° A refuser d'accepter une personne à l'un des stages visés par le 2° de l'article L. 412-8 du code de la sécurité sociale. [2] Lorsque le refus discriminatoire prévu au 1° est commis dans un lieu accueillant du public ou aux fins d'en interdire l'accès, les peines sont portées à cinq ans d'emprisonnement et à 75 000 euros d'amende.	[1] Discriminatie als omschreven in de artikelen 225-1 tot en met 225-1-2, gepleegd tegen een natuurlijke persoon of rechtspersoon, wordt bestraft met drie jaren gevangenisstraf en een geldboete van 45.000 euro wanneer deze bestaat uit: 1° Weigering om een goed of dienst te leveren; 2° Belemmering van de normale uitoefening van een economische activiteit; 3° Weigering om iemand in dienst te nemen, te bestraffen of te ontslaan; 4° Het aan de levering van een goed of een dienst verbinden van een voorwaarde die gebaseerd is op een van de factoren als bedoeld in artikel 225-1 of vastgelegd in de artikelen 225-1-1 of 225-1-2; 5° Het aan een aanbod voor een baan, een verzoek om een stage of een periode van bedrijfsinterne opleiding verbinden van een voorwaarde die is gebaseerd op een van de factoren als bedoeld in artikel 225-1 of vastgelegd in artikel 225-1-1 of 225-1-2 ; 6° Weigering om een persoon aan te nemen voor een van stage als bedoeld in onderdeel 2° van artikel L. 412-8 van het Wetboek van Sociale Zekerheid. [2] Wanneer de discriminerende weigering als bedoeld in onderdeel 1° gebeurt op een plaats die toegankelijk is voor het publiek of met het doel om de toegang daartoe te verbieden, worden de straffen verhoogd tot vijf jaren gevangenisstraf en een geldboete van 75.000 euro.
Article 225-3-1	Artikel 225-3-1 [Gedragingen m.b.t. het aantonen van discriminatie]
Les délits prévus par la présente section sont constitués même s'ils sont commis à l'encontre d'une ou plusieurs personnes ayant sollicité l'un des biens, actes, services ou contrats mentionnés à l'article 225-2 dans le but de démontrer l'existence du comportement discriminatoire, dès lors que la preuve de ce comportement est établie.	Van de in deze afdeling bedoelde strafbare feiten is ook sprake wanneer deze zijn gepleegd tegen een of meer personen die om een van de in artikel 225-2 genoemde goederen, handelingen, diensten of contracten hebben verzocht met het doel het bestaan van discriminerend gedrag aan te tonen, mits het bewijs van dergelijk gedrag wordt geleverd.
Article 225-4	Artikel 225-4 [Rechtspersonen als dader]
[1] Les personnes morales déclarées responsables pénalement, dans les conditions prévues par l'article 121-2, des infractions définies à l'article 225-2 encourent, outre l'amende suivant les modalités prévues par	[1] Rechtspersonen die op grond van de voorwaarden van artikel 121-2 strafrechtelijk aansprakelijk worden gesteld voor de in artikel 225-2 bedoelde strafbare feiten worden behalve met een geldboete volgens de bepalingen van artikel 131-38 ook bestraft met de in de

l'article 131-38, les peines prévues par les 2° à 5°, 8° et 9° de l'article 131-39.	onderdelen 2° tot en met 5°, 8° en 9° van artikel 131-39 bedoelde sancties.
Article 432-7	Artikel 432-7
La discrimination définie aux articles 225-1 et 225-1-1, commise à l'égard d'une personne physique ou morale par une personne dépositaire de l'autorité publique ou chargée d'une mission de service public, dans l'exercice ou à l'occasion de l'exercice de ses fonctions ou de sa mission, est punie de cinq ans d'emprisonnement et de 75 000 euros d'amende lorsqu'elle consiste : 1° A refuser le bénéfice d'un droit accordé par la loi ; 2° A entraver l'exercice normal d'une activité économique quelconque.	Discriminatie zoals omschreven in de artikelen 225-1 en 225-1-1, gepleegd tegen een natuurlijke persoon of rechtspersoon door een persoon die een positie van openbaar gezag bekleedt of belast is met een publieke taak, in de uitoefening of ter gelegenheid van de uitoefening van diens functie of taak, wordt gestraft met vijf jaren gevangenisstraf en een geldboete van 75.000 euro wanneer deze bestaat uit: 1° Weigering van het genot van een door de wet verleend recht; 2° Belemmering van de normale uitoefening van een economische activiteit.
Article R625-7	Artikel R625-7
[1] La provocation non publique à la discrimination, à la haine ou à la violence à l'égard d'une personne ou d'un groupe de personnes à raison de leur origine ou de leur appartenance ou de leur non-appartenance, vraie ou supposée, à une ethnie, une nation, une prétendue race ou une religion déterminée est punie de l'amende prévue pour les contraventions de la 5e classe.	[1] Het niet-openbaar aanzetten tot discriminatie, haat of geweld tegen een persoon of een groep personen op grond van hun afkomst of hun werkelijk of vermeend behoren of niet-behoren tot een bepaalde etnische groep, staat, ras of godsdienst wordt gestraft met een geldboete voor een overtreding van de 5e categorie.
Article R625-8	Artikel R625-8
[1] La diffamation non publique commise envers une personne ou un groupe de personnes à raison de leur origine ou de leur appartenance ou de leur non-appartenance, vraie ou supposée, à une ethnie, une nation, une prétendue race ou une religion déterminée est punie de l'amende prévue pour les contraventions de la 5e classe.	[1] Niet-openbare smaad van een persoon of groep personen op grond van hun afkomst of hun werkelijk of vermeend behoren of niet-behoren tot een bepaalde etnische groep, staat, vermeend ras of godsdienst wordt gestraft met een geldboete voor een overtreding van de 5e categorie.
Article R625-8-1	Artikel R625-8-1
[1] L'injure non publique commise envers une personne ou un groupe de personnes à raison de leur origine ou de leur appartenance ou de leur non-appartenance, vraie ou supposée, à une ethnie, une nation, une prétendue race ou une religion déterminée est punie de l'amende prévue pour les contraventions de la 5e classe.	[1] Niet-openbare belediging van een persoon of groep personen op grond van hun afkomst of hun werkelijk of vermeend behoren of niet-behoren tot een bepaalde etnische groep, staat, vermeend ras of godsdienst wordt gestraft met een geldboete voor een overtreding van de 5e categorie.

Loi du 29 juillet 1881 sur la liberté de la presse¹¹⁴

Wet van 29 juli 1881 op de persvrijheid (Wet op de persvrijheid)

Article 23	Artikel 23
[1] Seront punis comme complices d'une action qualifiée crime ou délit ceux qui, soit par des discours, cris ou menaces proférés dans des lieux ou réunions publics, soit par des écrits, imprimés,	[1] Als uitlokker van een handeling die is aanmerkt als een misdrijf of lichter misdrijf ¹¹⁵ wordt eenieder gestraft die, hetzij door toespraken, geschreeuw of bedreigingen op openbare

¹¹⁴ Te raadplegen via: <https://www.legifrance.gouv.fr/loda/id/LEGITEXT000006070722>.

¹¹⁵ In het Franse strafrecht wordt onderscheid gemaakt tussen drie typen delicten: crime (misdrijf), délit (lichter misdrijf, in het Belgische strafrecht wanbedrijf genoemd) en contravention (overtreding).

dessins, gravures, peintures, emblèmes, images ou tout autre support de l'écrit, de la parole ou de l'image vendus ou distribués, mis en vente ou exposés dans des lieux ou réunions publics, soit par des placards ou des affiches exposés au regard du public, soit par tout moyen de communication au public par voie électronique, auront directement provoqué l'auteur ou les auteurs à commettre ladite action, si la provocation a été suivie d'effet. [2] Cette disposition sera également applicable lorsque la provocation n'aura été suivie que d'une tentative de crime prévue par l'article 2 du code pénal.	plaatsen of bijeenkomsten, hetzij door geschriften, drukwerken, tekeningen, gravures, schilderijen, emblemen, beelden of enig ander geschreven of gesproken woord of beeldmateriaal dat wordt verkocht of verspreid, te koop wordt aangeboden of wordt getoond op openbare plaatsen of bijeenkomsten, of door middel van aanplakbiljetten of affiches die aan het publiek worden getoond, of door enig elektronisch communicatie, de dader of daders er rechtstreeks toe hebben aangezet de genoemde handeling te plegen, indien de uitlokking effect heeft gesorteerd. [2] Deze bepaling is ook van toepassing als de uitlokking alleen is gevolgd door een poging tot een misdrijf zoals bedoeld in artikel 2 van het Wetboek van Strafrecht.
Article 24	Artikel 24
[1] Seront punis de cinq ans d'emprisonnement et de 45 000 euros d'amende ceux qui, par l'un des moyens énoncés à l'article précédent, auront directement provoqué, dans le cas où cette provocation n'aurait pas été suivie d'effet, à commettre l'une des infractions suivantes : [2] 1° Les atteintes volontaires à la vie, les atteintes volontaires à l'intégrité de la personne et les agressions sexuelles, définies par le livre II du code pénal ; [2] 2° Les vols, les extorsions et les destructions, dégradations et détériorations volontaires dangereuses pour les personnes, définis par le livre III du code pénal. [4] Ceux qui, par les mêmes moyens, auront directement provoqué à l'un des crimes et délits portant atteinte aux intérêts fondamentaux de la nation prévus par le titre Ier du livre IV du code pénal, seront punis des mêmes peines. [5] Seront punis de la même peine ceux qui, par l'un des moyens énoncés en l'article 23, auront fait l'apologie des crimes visés au premier alinéa, des crimes de guerre, des crimes contre l'humanité, des crimes de réduction en esclavage ou d'exploitation d'une personne réduite en esclavage ou des crimes et délits de collaboration avec l'ennemi, y compris si ces crimes n'ont pas donné lieu à la condamnation de leurs auteurs. [6] Tous cris ou chants séditions proférés dans les lieux ou réunions publics seront punis de l'amende prévue pour les contraventions de la 5° classe. [7] Ceux qui, par l'un des moyens énoncés à l'article 23, auront provoqué à la discrimination, à la haine ou à la violence à l'égard d'une personne ou d'un groupe de personnes à raison de leur origine ou de leur appartenance ou de leur non-appartenance à une ethnie, une nation, une race	[1] Eenieder die met een van de in het vorige artikel genoemde middelen iemand rechtstreeks uitlokt om een van de volgende strafbare feiten te plegen, ook al wordt deze uitlokking niet gevolgd door een handeling, wordt gestraft met vijf jaren gevangenisstraf en een geldboete van 45.000 euro: [2] 1° Opzettelijke aantasting van het leven, opzettelijke aantasting van de integriteit van de persoon en seksueel geweld, zoals gedefinieerd in boek II van het Wetboek van Strafrecht; [2] 2° diefstal, afpersing en opzettelijke vernieling, beschadiging of aantasting die gevaar opleveren voor personen, zoals gedefinieerd in boek III van het Wetboek van Strafrecht. [4] Degenen die met dezelfde middelen rechtstreeks een van de (lichtere) misdrijven tegen de fundamentele belangen van de staat uitlokken die zijn opgenomen in Titel I van Boek IV van het Wetboek van Strafrecht, worden bestraft met dezelfde straffen. [5] Degenen die met een van de in artikel 23 genoemde middelen de misdrijven bedoeld in het eerste lid, oorlogsmisdrijven, misdrijven tegen de menselijkheid, misdrijven van slavernij of uitbuiting van een tot slavernij gebrachte persoon of misdrijven en overtredingen van collaboratie met de vijand verheerlijken, worden gestraft met dezelfde straffen, zelfs als de daders van deze misdrijven niet zijn veroordeeld. [6] Opruiend geschreeuw of gezang in openbare gelegenheden of bijeenkomsten wordt bestraft met de boete die is vastgesteld voor overtredingen van de 5° categorie. [7] Degenen die met een van de middelen opgesomd in artikel 23 discriminatie, haat of geweld uitlokken tegen een persoon of groep personen op grond van hun afkomst of hun al dan

ou une religion déterminée, seront punis d'un an d'emprisonnement et de 45 000 euros d'amende ou de l'une de ces deux peines seulement. [8] Seront punis des peines prévues à l'alinéa précédent ceux qui, par ces mêmes moyens, auront provoqué à la haine ou à la violence à l'égard d'une personne ou d'un groupe de personnes à raison de leur sexe, de leur orientation sexuelle ou identité de genre ou de leur handicap ou auront provoqué, à l'égard des mêmes personnes, aux discriminations prévues par les articles 225-2 et 432-7 du code pénal. [9] Lorsque les faits mentionnés aux septième et huitième alinéas du présent article sont commis par une personne dépositaire de l'autorité publique ou chargée d'une mission de service public dans l'exercice ou à l'occasion de l'exercice de ses fonctions ou de sa mission, les peines sont portées à trois ans d'emprisonnement et à 75 000 euros d'amende. [10] En cas de condamnation pour l'un des faits prévus par les septième et huitième alinéas, le tribunal pourra en outre ordonner : 1° Sauf lorsque la responsabilité de l'auteur de l'infraction est retenue sur le fondement de l'article 42 et du premier alinéa de l'article 43 de la présente loi ou des trois premiers alinéas de l'article 93-3 de la loi n° 82-652 du 29 juillet 1982 sur la communication audiovisuelle, la privation des droits énumérés aux 2° et 3° de l'article 131-26 du code pénal pour une durée de cinq ans au plus ; 2° L'affichage ou la diffusion de la décision prononcée dans les conditions prévues par l'article 131-35 du code pénal.	niet behoren tot een bepaalde etnische groep, staat, ras of godsdienst, worden gestraft met een gevangenisstraf van een jaar en een boete van 45.000 euro of met slechts een van deze twee straffen. [8] Degenen die met dezelfde middelen haat of geweld uitlokken tegen een persoon of groep personen op grond van hun geslacht, seksuele geaardheid, genderidentiteit of beperking, of discriminatie uitlokken tegen dezelfde personen zoals bedoeld in de artikelen 225-2 en 432-7 van het Wetboek van Strafrecht, worden gestraft met de in het vorige lid bepaalde straffen. [9] Wanneer de handelingen genoemd in het zevende en achtste lid van dit artikel worden gepleegd door een persoon bekleed met openbaar gezag of belast met een publieke taak, in de uitoefening of ter gelegenheid van de uitoefening van diens functies of taak, worden de straffen verhoogd tot drie jaren gevangenisstraf en een boete van 75.000 euro. [10] In geval van veroordeling wegens een van de misdrijven bedoeld in het zevende en achtste lid kan de rechter bovendien bevelen: 1° de ontneming van de rechten vermeld in onderdelen 2° en 3° van artikel 131-26 van het Wetboek van Strafrecht voor een periode van maximaal vijf jaar, behalve wanneer de dader aansprakelijk wordt gesteld op grond van artikel 42 en artikel 43, eerste lid, van deze wet of de eerste drie leden van artikel 93-3 van wet nr. 82-652 van 29 juli 1982 betreffende de audiovisuele communicatie; 2° het bekendmaken of verspreiden van de beslissing overeenkomstig artikel 131-35 van het Wetboek van Strafrecht.
Article 24bis	Artikel 24bis
[1] Seront punis d'un an d'emprisonnement et de 45 000 € d'amende ceux qui auront contesté, par un des moyens énoncés à l'article 23, l'existence d'un ou plusieurs crimes contre l'humanité tels qu'ils sont définis par l'article 6 du statut du tribunal militaire international annexé à l'accord de Londres du 8 août 1945 et qui ont été commis soit par les membres d'une organisation déclarée criminelle en application de l'article 9 dudit statut, soit par une personne reconnue coupable de tels crimes par une juridiction française ou internationale. <i>[2] Seront punis des mêmes peines ceux qui auront nié, minoré ou banalisé de façon outrancière, par un des moyens énoncés à l'article 23, l'existence d'un crime de génocide autre que ceux mentionnés au premier alinéa du présent article, d'un autre crime contre l'humanité, d'un crime de réduction en esclavage ou d'exploitation</i>	[1] Eenieder die met een van de in artikel 23 genoemde middelen het bestaan ontkent van een of meer misdrijven tegen de menselijkheid als omschreven in artikel 6 van het Statuut van het Internationale Militaire Tribunaal, gehecht aan het Akkoord van Londen van 8 augustus 1945 en gepleegd hetzij door leden van een organisatie die op grond van artikel 9 van genoemd Statuut crimineel is verklaard, hetzij door een persoon die door een Franse of internationale rechtbank schuldig is bevonden aan dergelijke misdrijven, wordt gestraft met een gevangenisstraf van een jaar en een geldboete van 45.000 euro. <i>[2] Dezelfde straffen worden opgelegd aan een ieder die op schandelijke wijze, door een van de middelen genoemd in artikel 23, het bestaan ontkent, minimaliseert of bagatelliseert van een ander genocidemisdrijf dan de in het eerste lid van dit artikel genoemde, een ander misdrijf tegen de</i>

<i>d'une personne réduite en esclavage ou d'un crime de guerre défini aux articles 6, 7 et 8 du statut de la Cour pénale internationale signé à Rome le 18 juillet 1998 et aux articles 211-1 à 212-3, 224-1 A à 224-1 C et 461-1 à 461-31 du code pénal, lorsque :</i> <i>1° Ce crime a donné lieu à une condamnation prononcée par une juridiction française ou internationale ;</i> <i>Lorsque les faits mentionnés au présent article sont commis par une personne dépositaire de l'autorité publique ou chargée d'une mission de service public dans l'exercice ou à l'occasion de l'exercice de ses fonctions ou de sa mission, les peines sont portées à trois ans d'emprisonnement et à 75 000 euros d'amende.</i> <i>[Dispositions déclarées non conformes à la Constitution par la décision du Conseil constitutionnel n° 2016-745 DC du 26 janvier 2017.]</i> Le tribunal pourra en outre ordonner : 1° L'affichage ou la diffusion de la décision prononcée dans les conditions prévues par l'article 131-35 du code pénal.	<i>menselijkheid, een misdrijf van slavernij of uitbuiting van een tot slavernij gebracht persoon of een oorlogsmisdrijf zoals omschreven in de artikelen 6, 7 en 8 van het op 18 juli 1998 te Rome ondertekende Statuut van het Internationaal Strafhof en in de artikelen 211-1 tot 212-3, 224-1 A tot 224-1 C en 461-1 tot 461-31 van het Strafwetboek, wanneer:</i> <i>1° Het misdrijf heeft geleid tot een veroordeling door een Franse of internationale rechtbank; Wanneer de in dit artikel bedoelde feiten worden gepleegd door een persoon bekleed met een positie van openbaar gezag of belast met een publieke taak en die handelt in de uitoefening of ter gelegenheid van de uitoefening van zijn functie of taak, worden de straffen verhoogd tot drie jaren gevangenisstraf en een geldboete van 75.000 euro.</i> <i>[Bepalingen ongrondwettig verklaard bij besluit nr. 2016-745 DC van de Grondwettelijke Raad van 26 januari 2017].</i> De rechtbank kan ook bevelen: 1° Het bekendmaken of verspreiden van de uitgesproken beslissing overeenkomstig de voorwaarden van artikel 131-35 van het Wetboek van Strafrecht.
Article 29	Artikel 29
Toute allégation ou imputation d'un fait qui porte atteinte à l'honneur ou à la considération de la personne ou du corps auquel le fait est imputé est une diffamation. La publication directe ou par voie de reproduction de cette allégation ou de cette imputation est punissable, même si elle est faite sous forme dubitative ou si elle vise une personne ou un corps non expressément nommés, mais dont l'identification est rendue possible par les termes des discours, cris, menaces, écrits ou imprimés, placards ou affiches incriminés. Toute expression outrageante, termes de mépris ou invective qui ne renferme l'imputation d'aucun fait est une injure.	Elke bewering of verdachtmaking van een feit die de eer of de goede naam aantast van de persoon aan wie of het orgaan waaraan het feit wordt toegeschreven, is lasterlijk. De directe publicatie of reproductie van deze beschuldiging of verdachtmaking is strafbaar, zelfs als deze in twijfelachtige vorm is of als deze verwijst naar een persoon of instantie die niet uitdrukkelijk wordt genoemd, maar waarvan de identificatie mogelijk wordt gemaakt door de bewoordingen van de belastende toespraken, geschreeuw, bedreigingen, geschriften of drukwerk, plakaten of posters. Elke beledigende uitdrukking, term van minachting of beschimping die geen beschuldiging van een feit inhoudt, is een belediging.
Article 30	Artikel 30
La diffamation commise par l'un des moyens énoncés en l'article 23 envers les cours, les tribunaux, les armées de terre, de mer ou de l'air et de l'espace, les corps constitués et les administrations publiques, sera punie d'une amende de 45 000 euros.	Smaad, gepleegd met een van de in artikel 23 genoemde middelen tegen de gerechtshoven, rechtbanken, land-, zee-, lucht- en ruimtestrijdkrachten, regeringsorganen en overheidsinstanties wordt gestraft met een boete van 45.000 euro.
Article 31	Artikel 31
[1] Sera punie de la même peine et d'une peine de travail d'intérêt général, la diffamation commise par les mêmes moyens, à raison de leurs fonctions ou de leur qualité, envers le Président	[1] Met dezelfde straf en een taakstraf wordt gestraft smaad op dezelfde wijze gepleegd, vanwege hun ambt of positie jegens de President van de Republiek, een of meer

de la République, un ou plusieurs membres du ministère, un ou plusieurs membres de l'une ou de l'autre Chambre, un fonctionnaire public, un dépositaire ou agent de l'autorité publique, un ministre de l'un des cultes salariés par l'Etat, un citoyen chargé d'un service ou d'un mandat public temporaire ou permanent, un juré ou un témoin, à raison de sa déposition. [2] La diffamation contre les mêmes personnes concernant la vie privée relève de l'article 32 ci-après.	vertegenwoordigers van het openbaar ministerie, een of meer leden van een van beide Kamers, een ambtenaar, een vertegenwoordiger of agent van het openbaar gezag, een geestelijke in dienst van de staat, een burger aan wie een tijdelijke of permanente openbare dienst of opdracht is toevertrouwd, een jurylid of een getuige, op grond van zijn of haar verklaring. [2] Smaad tegen dezelfde personen met betrekking tot hun privéleven valt onder artikel 32 hieronder.
Article 32	Artikel 32
[1] La diffamation commise envers les particuliers par l'un des moyens énoncés en l'article 23 sera punie d'une amende de 12 000 euros. [2] La diffamation commise par les mêmes moyens envers une personne ou un groupe de personnes à raison de leur origine ou de leur appartenance ou de leur non-appartenance à une ethnie, une nation, une race ou une religion déterminée sera punie d'un an d'emprisonnement et de 45 000 euros d'amende ou de l'une de ces deux peines seulement. [3] Sera punie des peines prévues à l'alinéa précédent la diffamation commise par les mêmes moyens envers une personne ou un groupe de personnes à raison de leur sexe, de leur orientation sexuelle ou identité de genre ou de leur handicap. [4] En cas de condamnation pour l'un des faits prévus par les deux alinéas précédents, le tribunal pourra en outre ordonner : 1° L'affichage ou la diffusion de la décision prononcée dans les conditions prévues par l'article 131-35 du code pénal ;	[1] Smaad begaan jegens personen met een van de in artikel 23 genoemde middelen wordt bestraft met een boete van 12.000 euro. [2] Smaad met dezelfde middelen gepleegd tegen een persoon of een groep personen op grond van hun afkomst of hun al dan niet behoren tot een bepaalde etnische groep, staat, ras of godsdienst wordt gestraft met een gevangenisstraf van een jaar en een boete van 45.000 euro of met slechts een van deze twee straffen. [3] Smaad die met dezelfde middelen wordt gepleegd tegen een persoon of groep personen op grond van hun geslacht, seksuele geaardheid, genderidentiteit of beperking, wordt bestraft met de straffen die in het vorige lid zijn beschreven. [4] In geval van veroordeling wegens een van de misdrijven bedoeld in de twee voorgaande paragrafen, kan de rechter bovendien bevelen: 1° het bekendmaken of verspreiden van de uitgesproken beslissing overeenkomstig de voorwaarden bepaald in artikel 131-35 van het Wetboek van Strafrecht;
Article 33	Artikel 33
[1] L'injure commise par les mêmes moyens envers les corps ou les personnes désignés par les articles 30 et 31 de la présente loi sera punie d'une amende de 12 000 euros et d'une peine de travail d'intérêt général. [2] L'injure commise de la même manière envers les particuliers, lorsqu'elle n'aura pas été précédée de provocations, sera punie d'une amende de 12 000 euros. [3] Sera punie d'un an d'emprisonnement et de 45 000 euros d'amende l'injure commise par les mêmes moyens envers une personne ou un groupe de personnes à raison de leur origine ou de leur appartenance ou de leur non-appartenance à une ethnie, une nation, une race ou une religion déterminée. [4] Sera punie des peines prévues à l'alinéa précédent l'injure commise dans les mêmes conditions envers une personne ou un groupe de personnes à raison de leur sexe, de leur	[1] Belediging met dezelfde middelen gericht tegen de organen of personen bedoeld in de artikelen 30 en 31 van deze wet wordt gestraft met een geldboete van 12.000 euro en een taakstraf. [2] Belediging op dezelfde wijze gepleegd tegen privépersonen, indien niet voorafgegaan door uitlokking, wordt gestraft met een geldboete van 12.000 euro. [3] Belediging met dezelfde middelen gericht tegen een persoon of een groep personen vanwege hun afkomst of hun al dan niet behoren tot een bepaalde etnische groep, staat, ras of godsdienst, wordt gestraft met een gevangenisstraf van een jaar en een geldboete van 45.000 euro. [4] Elke belediging gepleegd onder dezelfde voorwaarden tegen een persoon of groep personen vanwege hun geslacht, seksuele geaardheid, genderidentiteit of beperking wordt gestraft met de straffen die in de vorige paragraaf zijn beschreven.

orientation sexuelle ou identité de genre ou de leur handicap. [5] Lorsque les faits mentionnés aux troisième et quatrième alinéas du présent article sont commis par une personne dépositaire de l'autorité publique ou chargée d'une mission de service public dans l'exercice ou à l'occasion de l'exercice de ses fonctions ou de sa mission, les peines sont portées à trois ans d'emprisonnement et à 75 000 euros d'amende. [6] En cas de condamnation pour l'un des faits prévus par les troisième et quatrième alinéas, le tribunal pourra en outre ordonner : 1° L'affichage ou la diffusion de la décision prononcée dans les conditions prévues par l'article 131-35 du code pénal ;	[5] Wanneer de feiten genoemd in het derde en vierde lid van dit artikel worden gepleegd door een persoon die is bekleed een publieke hoedanigheid of belast is met een publieke taak in de uitoefening of ter gelegenheid van de uitoefening van diens functies of taak, worden de straffen verhoogd tot drie jaren gevangenisstraf en een boete van 75.000 euro. [6] In geval van veroordeling wegens een van de feiten vermeld in het derde en vierde lid kan de rechter bovendien bevelen: 1° het bekendmaken of verspreiden van de uitgesproken beslissing overeenkomstig de voorwaarden bepaald in artikel 131-35 van het Wetboek van Strafrecht;
--	--

Bijlage 3: Frans wetsvoorstel tot aanpassing van de strafbaarstelling van antisemitische gedragingen

Proposition de loi visant à renforcer la réponse pénale contre les infractions à caractère raciste, antisémite ou discriminatoire¹¹⁶

Wetsvoorstel tot versterking van de strafrechtelijke reactie op racistische, antisemitische of discriminerende misdrijven (selectie)

Article 2	Artikel 2
I. – Le code pénal est ainsi modifié :	I. - Het Wetboek van Strafrecht wordt als volgt gewijzigd:
1° Le chapitre V du titre II du livre II est ainsi modifié :	1° Hoofdstuk V van titel II van Boek II wordt als volgt gewijzigd:
a) Après la section 3 bis, est insérée une section 3 ter ainsi rédigée : « Section 3 ter « Des provocations, diffamations et injures non publiques présentant un caractère raciste ou discriminatoire	a) Na afdeling 3 bis wordt een afdeling 3 ter ingevoegd, die als volgt luidt: “Afdeling 3 ter ‘Niet-openbare racistische of discriminerende provocatie, laster en belediging’.
Art. 225-16-4. – La provocation non publique à la discrimination, à la haine ou à la violence à l’égard d’une personne ou d’un groupe de personnes à raison de leur origine ou de leur appartenance ou de leur non-appartenance, vraie ou supposée, à une ethnie, une nation, une prétendue race ou une religion déterminée est punie d’une amende de 3 750 euros.	Art. 225-16-4. – [1] Het niet-openbaar aanzetten tot discriminatie, haat of geweld tegen een persoon of een groep personen op grond van hun afkomst of hun werkelijk of vermeend behoren of niet-behoren tot een bepaald(e) etnische groep, land, vermeend ras of godsdienst wordt gestraft met een geldboete van maximaal 3.750 euro.
Est punie de la même peine la provocation non publique à la haine ou à la violence à l’égard d’une personne ou d’un groupe de personnes en raison de leur sexe, de leur orientation sexuelle, de leur identité de genre, vraie ou supposée, ou de leur handicap ainsi que la provocation non publique, à l’égard de ces mêmes personnes, aux discriminations prévues aux articles 225-2 et 432-7.	[2] Het niet-openbaar aanzetten tot haat of geweld tegen een persoon of groep personen op grond van hun geslacht, seksuele geaardheid, genderidentiteit of beperking, alsmede niet-openbaar aanzetten, , tot discriminatie als bedoeld in de artikelen 225-2 en 432-7 jegens diezelfde personen wordt met dezelfde straf bestraft.
Lorsque les faits mentionnés aux premier et deuxième alinéas du présent article sont commis par une personne dépositaire de l’autorité publique ou chargée d’une mission de service public dans l’exercice ou à l’occasion de l’exercice de ses fonctions ou de sa mission, les peines sont portées à un an d’emprisonnement et à 15 000 euros d’amende.	[3] Wanneer de handelingen bedoeld in het eerste en tweede lid van dit artikel worden begaan door een persoon bekleed met openbaar gezag of belast met een openbare taak, in de uitoefening van of ter gelegenheid van de uitoefening van diens functie of taak, worden de straffen verhoogd tot een jaar gevangenisstraf en een geldboete van 15.000 euro.
Art. 225-16-5. – La diffamation non publique envers une personne ou un groupe de personnes en raison de leur origine ou de leur appartenance ou de leur non-appartenance, vraie ou supposée, à une ethnie, une nation, une prétendue race ou une religion déterminée est punie d’une amende de 3 750 euros.	Art. 225-16-5. – [1] Niet-openbare laster jegens een persoon of groep personen op grond van hun afkomst of hun werkelijk of vermeend behoren of niet-behoren tot een bepaald(e) etnische groep, land, vermeend ras of godsdienst wordt bestraft met een boete van 3.750 euro.

¹¹⁶ Te raadplegen via:

https://www.assemblee-nationale.fr/dyn/16/textes/l16b1727_proposition-loi.pdf

Est punie de la même peine la diffamation non publique commise envers une personne ou un groupe de personnes en raison de leur sexe, de leur orientation sexuelle, de leur identité de genre, vraie ou supposée, ou de leur handicap.	[2] Niet-openbare laster jegens een persoon of groep personen op grond van hun geslacht, seksuele geaardheid, werkelijke of vermeende genderidentiteit of beperking wordt met dezelfde straf bestraft.
Lorsque les faits mentionnés aux premier et deuxième alinéas sont commis par une personne dépositaire de l'autorité publique ou chargée d'une mission de service public dans l'exercice ou à l'occasion de l'exercice de ses fonctions ou de sa mission, les peines sont portées à un an d'emprisonnement et à 15 000 euros d'amende .	[3] Wanneer de feiten bedoeld in het eerste en tweede lid van dit artikel worden begaan door een persoon bekleed met openbaar gezag of belast met een openbare taak, in de uitoefening van of ter gelegenheid van de uitoefening van diens functie of taak, worden de straffen verhoogd tot een jaar gevangenisstraf en een geldboete van 15.000 euro.
Art. 225-16-6. – L'injure non publique commise envers une personne ou un groupe de personnes en raison de leur origine ou de leur appartenance ou de leur non-appartenance, vraie ou supposée, à une ethnie, une nation, une prétendue race ou une religion déterminée est punie d'une amende de 3 750 euros.	Art. 225-16-6. – Niet-openbare belediging van een persoon of groep personen op grond van hun afkomst of hun werkelijk of vermeend behoren of niet-behoren tot een bepaald(e) etnische groep, land, vermeend ras of religie wordt bestraft met een boete van € 3.750.
Est punie de la même peine l'injure non publique commise envers une personne ou un groupe de personnes en raison de leur sexe, de leur orientation sexuelle, de leur identité de genre, vraie ou supposée, ou de leur handicap	[2] Niet-openbare belediging van een persoon of groep personen op grond van hun geslacht, seksuele geaardheid, werkelijke of vermeende genderidentiteit of beperking wordt met dezelfde straf bestraft.
Lorsque les faits mentionnés aux premier et deuxième alinéas sont commis par une personne dépositaire de l'autorité publique ou chargée d'une mission de service public dans l'exercice ou à l'occasion de l'exercice de ses fonctions ou de sa mission, les peines sont portées à un an d'emprisonnement et à 15 000 euros d'amende.	[3] Wanneer de feiten bedoeld in het eerste en tweede lid van dit artikel worden begaan door een persoon bekleed met openbaar gezag of belast met een openbare taak, in de uitoefening van of ter gelegenheid van de uitoefening van diens functie of taak, worden de straffen verhoogd tot een jaar gevangenisstraf en een geldboete van 15.000 euro.
Art. 225-16-7. – À tous les stades de la procédure pénale, y compris lors de l'exécution de la peine, la victime et l'auteur d'une infraction prévue à la présente section se voient proposer une mesure de justice restaurative, selon les modalités prévues au second alinéa de l'article 10-1 du code de procédure pénale.	Art. 225-16-7. – In alle fasen van de strafrechtelijke procedure, inclusief tijdens de tenuitvoerlegging van de straf, wordt aan het slachtoffer en de dader van een strafbaar feit dat onder deze afdeling valt een herstelrechtelijke maatregel aangeboden, in overeenstemming met de procedures die zijn vastgelegd in het tweede lid van artikel 10-1 van het Wetboek van Strafvordering.
b) L'article 225-21 est ainsi rétabli :	Artikel 225-21 komt als volgt te luiden:
Art. 225-21. – Les personnes coupables des infractions prévues à la section 3 ter du présent chapitre encourent également les peines complémentaires suivantes : 1° L'interdiction de détenir ou de porter, pour une durée de trois ans au plus, une arme soumise à autorisation ; 2° La confiscation d'une ou de plusieurs armes dont le condamné est propriétaire ou dont il a la libre disposition ; 3° La confiscation de la chose qui a servi à commettre l'infraction, qui était destinée à la commettre ou qui en est le produit ;	Art. 225-21. – Personen die zich schuldig maken aan de strafbare feiten als bedoeld in afdeling 3 ter van dit hoofdstuk worden daarnaast gestraft met de volgende bijkomende straffen: 1° Het verbod om een vergunningplichtig wapen voorhanden te hebben of te dragen voor een periode van maximaal drie jaar; 2° Confiscatie van een of meer wapens die de veroordeelde bezit of waarover hij vrij kan beschikken; 3° Confiscatie van de zaak die werd gebruikt om het strafbare feit mee te plegen, die bestemd was

4° Le travail d'intérêt général, pour une durée comprise entre vingt et cent vingt heures ; 5° L'obligation d'accomplir un stage de citoyenneté. Sauf décision contraire de la juridiction, ce stage est effectué aux frais du condamné. Les personnes morales déclarées responsables pénalement, dans les conditions prévues à l'article 121-2, des infractions prévues à la section 3 ter du présent chapitre encourent, outre l'amende prévue à l'article 131-38, la peine de confiscation de la chose qui a servi à commettre l'infraction, qui était destinée à la commettre ou qui en est le produit.	om te worden gebruikt om het strafbare feit mee te plegen of die het resultaat daarvan is; 4° een taakstraf gedurende een periode van twintig tot honderdtwintig uur; 5° de verplichting om een burgerschapskursus te volgen. Tenzij de rechter anders beslist, komen de kosten van deze cursus voor rekening van de veroordeelde. Rechtspersonen die onder de voorwaarden van artikel 121-2 strafrechtelijk aansprakelijk worden gesteld voor de strafbare feiten bedoeld in afdeling 3 ter van dit hoofdstuk krijgen naast de geldboete bedoeld in artikel 131-38 de straf opgelegd van confiscatie van de zaak die gebruikt werd om het strafbare feit mee te plegen, bestemd was om het strafbare feit mee te plegen of daarvan het resultaat is.
Article 2 bis	Artikel 2 bis
L'article 131-5-1 du code pénal est complété par un 9° ainsi rédigé : « 9° Le stage de lutte contre le racisme, l'antisémitisme et les discriminations. »	Aan artikel 131-5-1 van het Wetboek van Strafrecht wordt een nieuw onderdeel 9° toegevoegd: « 9° Een cursus over de bestrijding van racisme, antisemitisme en discriminatie. »
Article 2 ter	Artikel 2 ter
Avant le dernier alinéa de l'article 433-5 du code pénal, il est inséré un alinéa ainsi rédigé : « Lorsqu'il est adressé à une personne chargée d'une mission de service public dans l'exercice ou à l'occasion de l'exercice de ses missions en raison de son origine ou de son appartenance ou de sa non-appartenance, vraie ou supposée, à une ethnie, une nation, une prétendue race ou une religion déterminée, l'outrage est puni d'un an de prison et 15 000 euros d'amende. »	Voor het laatste lid van artikel 433-5 van het Wetboek van Strafrecht wordt een nieuw lid ingevoegd: « Wanneer de smaad is gericht tegen een persoon aan wie een publieke taak is toevertrouwd tijdens of in verband met de uitvoering van diens taken op grond van diens afkomst of werkelijk of vermeend behoren tot een etnische groep, staat, vermeend ras of godsdienst wordt deze bestraft met een gevangenisstraf van een jaar en een boete van 15.000 euro. »
Article 2 quater	Artikel 2 quater
À la première phrase du premier alinéa de l'article 2-1, au premier alinéa de l'article 2-6 et à la première phrase du premier alinéa de l'article 2-8 du code de procédure pénale, après la référence : « 225-2 », sont insérées les références : « , 225-16-4, 225-16-5, 225-16-6 » ;	In de eerste zin van het eerste lid van artikel 2-1, in het eerste lid van artikel 2-6 en in de eerste zin van het eerste lid van artikel 2-8 van het Wetboek van Strafvordering worden na de verwijzing: « 225-2 » de verwijzingen: « , 225-16-4, 225-16-5, 225-16-6 » toegevoegd »;
Article 3	Artikel 3
I. – Après la section 3 bis du chapitre V du titre II du livre II du code pénal, est insérée une section 3 quater ainsi rédigée : « Section 3 quater « De l'apologie ou de la contestation non publique de crimes contre l'humanité	I. - Na afdeling 3 bis van hoofdstuk V van titel II van boek II van het Wetboek van Strafrecht wordt afdeling 3 quater: "Afdeling 3 quater" niet-openbare rechtvaardiging of betwisting van misdrijven tegen de menselijkheid ingevoegd
« Art. 225-16-8. – L'apologie non publique des crimes de guerre, des crimes contre l'humanité, des crimes de réduction en esclavage ou d'exploitation d'une personne réduite en esclavage ou des crimes et délits de collaboration avec l'ennemi, y compris si ces crimes n'ont pas donné lieu à la condamnation de leurs auteurs, est punie d'un an d'emprisonnement et de 45 000 euros d'amende.	« Art. 225-16-8. - Niet-openbare verdediging van oorlogsmisdaden, misdrijven tegen de menselijkheid, misdrijven van slavernij of uitbuiting van een tot slavernij gebracht persoon of (lichtere) misdrijven van collaboratie met de vijand, zelfs als deze (lichte) misdrijven niet hebben geleid tot de veroordeling van de daders daarvan, wordt gestraft met een jaar gevangenisstraf en een boete van 45.000 euro.

« Lorsque les faits mentionnés au premier alinéa sont commis par une personne dépositaire de l'autorité publique ou chargée d'une mission de service public dans l'exercice ou à l'occasion de l'exercice de ses fonctions ou de sa mission, les peines sont portées à trois ans d'emprisonnement et à 75 000 euros d'amende.	« Wanneer de in het eerste lid bedoelde handelingen worden gepleegd door een persoon bekleed met openbaar gezag of belast met een openbare taak, in de uitoefening van of ter gelegenheid van de uitoefening van diens functie of taak, worden de straffen verhoogd tot drie jaren gevangenisstraf en een geldboete van 75.000 euro.
« Les personnes coupables de l'infraction prévue au présent article encourent également les peines complémentaires suivantes : « 1° L'affichage ou la diffusion de la décision prononcée, dans les conditions prévues à l'article 131-35 ; « 2° Le travail d'intérêt général, pour une durée de vingt à cent vingt heures ; « 3° L'obligation d'accomplir un stage de citoyenneté. Sauf décision contraire de la juridiction, ce stage est effectué aux frais du condamné.	« Personen die zich schuldig maken aan het in dit artikel voorziene strafbare feit worden bovendien gestraft met de volgende bijkomende straffen: « 1° Het bekendmaken of verspreiden van het vonnis, overeenkomstig de voorwaarden bepaald in artikel 131-35; « 2° Een taakstraf van twintig tot honderdtwintig uur; « 3° De verplichting om een burgerschapskursus te volgen. Tenzij de rechter anders beslist, komen de kosten van deze cursus voor rekening van de veroordeelde.
« Art. 225-16-9. – La contestation non publique de l'existence d'un ou de plusieurs crimes contre l'humanité définis à l'article 6 du statut du tribunal militaire international annexé à l'accord de Londres du 8 août 1945 qui ont été commis soit par les membres d'une organisation déclarée criminelle en application de l'article 9 dudit statut, soit par une personne reconnue coupable de tels crimes par une juridiction française ou internationale est punie d'une amende de 3 750 euros.	« Art. 225-16-9. - Het niet-openbaar ontkennen van het bestaan van een of meer misdrijven tegen de menselijkheid als omschreven in artikel 6 van het aan het Akkoord van Londen van 8 augustus 1945 gehechte Statuut van het Internationaal Militair Tribunaal, begaan hetzij door leden van een organisatie die krachtens artikel 9 van genoemd Statuut crimineel is verklaard, hetzij door een persoon die door een Franse of internationale rechtbank schuldig is bevonden aan dergelijke misdaden, wordt gestraft met een geldboete van 3.750 euro.
« Sont punies de la même peine la négation, la minoration ou la banalisation outrancière non publiques de l'existence d'un crime de génocide autre que ceux mentionnés au premier alinéa du présent article, d'un autre crime contre l'humanité, d'un crime de réduction en esclavage ou d'exploitation d'une personne réduite en esclavage ou d'un crime de guerre défini aux articles 6, 7 et 8 du statut de la Cour pénale internationale signé à Rome le 18 juillet 1998 et aux articles 211-1 à 212-3, 224-1 A à 224-1 C et 461-1 à 461-31 du présent code, lorsque ce crime a donné lieu à une condamnation prononcée par une juridiction française ou internationale.	« Dezelfde straf is van toepassing op het niet-openbaar ontkennen, minimaliseren of schandelijk bagatelliseren van het bestaan van een ander genocidemisdrijf dan de in het eerste lid van dit artikel genoemde, een ander misdrijf tegen de menselijkheid, een misdrijf van slavernij of uitbuiting van een tot slavernij gebracht persoon of een oorlogsmisdrijf zoals gedefinieerd in de artikelen 6, 7 en 8 van het op 18 juli 1998 in Rome ondertekende Statuut van het Internationaal Strafhof en artikelen 211-1 tot 212-3, 224-1 A tot 224-1 C en 461-1 tot 461-31 van dit wetboek, wanneer dit misdrijf heeft geleid tot een veroordeling door een Franse of internationale rechtbank.
« Lorsque les faits mentionnés au présent article sont commis par une personne dépositaire de l'autorité publique ou chargée d'une mission de service public dans l'exercice ou à l'occasion de l'exercice de ses fonctions ou de sa mission, les peines sont portées à un an d'emprisonnement et à 15 000 euros d'amende.	« Wanneer de in dit artikel bedoelde handelingen worden gepleegd door een persoon bekleed met openbaar gezag of belast met een openbare taak, in de uitoefening van of ter gelegenheid van de uitoefening van diens functie of taak, worden de straffen verhoogd tot een jaar gevangenisstraf en een boete van 15.000 euro.
« Les personnes coupables des infractions prévues au présent article encourent également les peines complémentaires suivantes :	« Personen die zich schuldig maken aan de in dit artikel bedoelde strafbare feiten worden

« 1° L’affichage ou la diffusion de la décision prononcée, dans les conditions prévues à l’article 131-35 ; « 2° Le travail d’intérêt général, pour une durée de vingt à cent vingt heures ; « 3° L’obligation d’accomplir un stage de citoyenneté. Sauf décision contraire de la juridiction, ce stage est effectué aux frais du condamné. »	bovendien gestraft met de volgende bijkomende straffen: « 1° Het bekendmaken of verspreiden van de uitgesproken beslissing, onder de voorwaarden bepaald in artikel 131-35; « 2° Een taakstraf van twintig tot honderdtwintig uur; « 3° De verplichting om een burgerschapskursus te volgen. Tenzij de rechter anders beslist, komen de kosten van deze cursus voor rekening van de veroordeelde. »
--	---

Strafwetboek¹¹⁷

Art. 78bis [Strafverzwarende factoren]

Indien de wet voorziet in verzwarende factoren, moet de rechter deze factoren in overweging nemen wanneer hij de straf of de maatregel en de zwaarte ervan kiest, zonder dat hij een straf kan opleggen die hoger is dan de maximumstraf op dit misdrijf gesteld.

Art. 78ter [Discriminerende drijfveer als strafverzwarende factor]

[1] De discriminerende drijfveer van de dader is een verzwarende factor bij alle misdrijven, behoudens in die gevallen waarin de wet van de discriminerende drijfveer een verzwarende omstandigheid maakt.

[2] Een misdrijf wordt geacht te zijn gepleegd vanuit een discriminerende drijfveer wanneer een van de drijfveren van de dader bestaat uit de haat tegen, het misprijzen van of de vijandigheid tegen een persoon wegens diens zogenaamd ras, huidskleur, afkomst, nationale of etnische afstamming, nationaliteit, geslacht, zwangerschap, bevalling, het geven van borstvoeding, medisch begeleide voortplanting, ouderschap, zogenaamde geslachtsverandering, genderidentiteit, genderexpressie, seksekenmerken, seksuele geaardheid, burgerlijke staat, geboorte, leeftijd, vermogen, geloof of levensbeschouwing, gezondheidstoestand, handicap, taal, politieke overtuiging, syndicale overtuiging, fysieke of genetische eigenschap of sociale afkomst en positie, ongeacht of dit kenmerk daadwerkelijk aanwezig is of slechts vermeend is door de dader.

[3] Hetzelfde geldt wanneer een van de drijfveren van de dader erin bestaat dat het slachtoffer een band of vermeende band heeft met een persoon ten aanzien van wie hij haat, misprijzen of vijandigheid koestert wegens een of meer van de in het tweede lid aangehaalde werkelijke of vermeende kenmerken.

Art. 405quater [Levensdelicten en mishandeling met discriminerende drijfveer]

[1] Wanneer een van de drijfveren van de dader bestaat uit de haat tegen, het misprijzen van of de vijandigheid tegen een persoon wegens diens zogenaamd ras, huidskleur, afkomst, nationale of etnische afstamming, nationaliteit, geslacht, zwangerschap, bevalling, het geven van borstvoeding, medisch begeleide voortplanting, ouderschap, zogenaamde geslachtsverandering, genderidentiteit, genderexpressie, seksekenmerken, seksuele geaardheid, burgerlijke staat, geboorte, leeftijd, vermogen, geloof of levensbeschouwing, gezondheidstoestand, handicap, taal, politieke overtuiging, syndicale overtuiging, fysieke of genetische eigenschap of sociale afkomst en positie, ongeacht of dit kenmerk daadwerkelijk aanwezig is of slechts vermeend is door de dader, zijn de straffen de volgende :

1° in de in artikel 393 bedoelde gevallen is de straf levenslange opsluiting;

2° in de in de artikelen 398, 399, 405 en 405bis, 1° tot 3°, bedoelde gevallen wordt de in voornoemde artikelen bedoelde maximale gevangenisstraf verdubbeld met een maximum van vijf jaar en de maximale geldboete verdubbeld met een maximum van vijfhonderd euro;

3° in de in de artikelen 400, eerste lid, 402 en 405bis, 4°, bedoelde gevallen is de straf opsluiting van vijf jaar tot tien jaar;

4° in de in de artikelen 400, tweede lid, 401, eerste lid, 403, 405bis, 5° en 9°, bedoelde gevallen is de straf opsluiting van tien jaar tot vijftien jaar;

5° in de in de artikelen 401, tweede lid, 405bis, 6°, 7° en 10°, bedoelde gevallen is de straf opsluiting van vijftien jaar tot twintig jaar;

6° in de in de artikelen 404, 405bis, 8° en 11°, bedoelde gevallen is de straf opsluiting van twintig jaar tot dertig jaar.

[2] Hetzelfde geldt wanneer een van de drijfveren van de dader erin bestaat dat het slachtoffer een band of vermeende band heeft met een persoon ten aanzien van wie hij haat, misprijzen of vijandigheid koestert wegens een of meer van de in het eerste lid aangehaalde werkelijke of vermeende kenmerken.

[3] Bij de keuze van de straf of de maatregel en de zwaarte ervan moet de rechter in overweging nemen dat het misdrijf werd gepleegd in het bijzijn van een minderjarige.

¹¹⁷ Te raadplegen via:

https://www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/change_lg.pl?language=nl&la=N&cn=1867060801&table_name=wet.

Art. 417/20. Niet-consensuele seksuele handelingen gepleegd vanuit een discriminerende drijfveer

[1] Niet-consensuele seksuele handelingen waarvan een van de drijfveren bestaat uit de haat, het misprijzen van of de vijandigheid tegen een persoon wegens diens zogenaamd ras, huidskleur, afkomst, nationale of etnische afstamming, nationaliteit, geslacht, zwangerschap, bevalling, het geven van borstvoeding, medisch begeleide voortplanting, ouderschap, zogenaamde geslachtsverandering, genderidentiteit, genderexpressie, seksekenmerken, burgerlijke staat, geboorte, leeftijd, vermogen, geloof of levensbeschouwing, gezondheidstoestand, handicap, taal, politieke overtuiging, syndicale overtuiging, fysieke of genetische eigenschap of sociale afkomst en positie, ongeacht of dit kenmerk daadwerkelijk aanwezig is of slechts vermeend is door de dader, worden als volgt bestraft:

- aantasting van de seksuele integriteit wordt bestraft met opsluiting van tien jaar tot vijftien jaar;
- voyeurisme wordt bestraft met opsluiting van vijf jaar tot tien jaar;
- niet-consensuele verspreiding van seksueel getinte inhoud wordt bestraft met opsluiting van tien jaar tot vijftien jaar;
- niet-consensuele verspreiding, met kwaadwillig opzet of uit winstbejag, van seksueel getinte inhoud wordt bestraft met opsluiting van tien jaar tot vijftien jaar en met geldboete van tweehonderd euro tot tienduizend euro;
- verkrachting wordt bestraft met opsluiting van vijftien jaar tot twintig jaar.

[2] Dezelfde straffen worden opgelegd wanneer een van de drijfveren van de dader erin bestaat dat het slachtoffer een band of vermeende band heeft met een persoon ten aanzien van wie hij haat, misprijzen of vijandigheid koestert wegens een of meer van de in het eerste lid aangehaalde werkelijke of vermeende kenmerken.

Art. 422quater [Nalaten hulp te bieden bij groot gevaar voor anderen met discriminerende drijfveer]

In de gevallen bepaald in de artikelen 422bis en 422ter kan het minimum van de bij die artikelen bepaalde correctionele straffen worden verdubbeld, wanneer een van de drijfveren van de dader bestaat uit de haat tegen, het misprijzen van of de vijandigheid tegen een persoon wegens diens zogenaamd ras, huidskleur, afkomst, nationale of etnische afstamming, nationaliteit, geslacht, zwangerschap, bevalling, het geven van borstvoeding, medisch begeleide voortplanting, ouderschap, zogenaamde geslachtsverandering, genderidentiteit, genderexpressie, seksekenmerken, seksuele geaardheid, burgerlijke staat, geboorte, leeftijd, vermogen, geloof of levensbeschouwing, gezondheidstoestand, handicap, taal, politieke overtuiging, syndicale overtuiging, fysieke of genetische eigenschap of sociale afkomst en positie, ongeacht of dit kenmerk daadwerkelijk aanwezig is of slechts vermeend is door de dader.

Art. 438bis [Aanslag op de persoonlijke vrijheid en op de onschendbaarheid van de woning met discriminerende drijfveer].

[1] In de gevallen bepaald in dit hoofdstuk kan het minimum van de bij die artikelen bepaalde straffen worden verdubbeld in geval van correctionele straffen en met twee jaar verhoogd in geval van opsluiting, wanneer een van de drijfveren van de dader bestaat uit de haat tegen, het misprijzen van of de vijandigheid tegen een persoon wegens diens zogenaamd ras, huidskleur, afkomst, nationale of etnische afstamming, nationaliteit, geslacht, zwangerschap, bevalling, het geven van borstvoeding, medisch begeleide voortplanting, ouderschap, zogenaamde geslachtsverandering, genderidentiteit, genderexpressie, seksekenmerken, seksuele geaardheid, burgerlijke staat, geboorte, leeftijd, vermogen, geloof of levensbeschouwing, gezondheidstoestand, handicap, taal, politieke overtuiging, syndicale overtuiging, fysieke of genetische eigenschap of sociale afkomst en positie, ongeacht of dit kenmerk daadwerkelijk aanwezig is of slechts vermeend is door de dader.

[2] Hetzelfde geldt wanneer een van de drijfveren van de dader erin bestaat dat het slachtoffer een band of vermeende band heeft met een persoon ten aanzien van wie hij haat, misprijzen of vijandigheid koestert wegens een of meer van de in het eerste lid aangehaalde werkelijke of vermeende kenmerken.

Art. 442ter [Belaging met discriminerende drijfveer]

[1] In de gevallen bepaald in artikel 442bis kan het minimum van de bij dit artikel bepaalde correctionele straffen worden verdubbeld, wanneer een van de drijfveren van de dader bestaat uit de haat tegen, het misprijzen van of de vijandigheid tegen een persoon wegens diens zogenaamd ras, huidskleur, afkomst, nationale of etnische afstamming, nationaliteit, geslacht, zwangerschap, bevalling, het geven van borstvoeding, medisch begeleide voortplanting, ouderschap, zogenaamde geslachtsverandering, genderidentiteit, genderexpressie, seksekenmerken, seksuele geaardheid, burgerlijke staat, geboorte,

leeftijd, vermogen, geloof of levensbeschouwing, gezondheidstoestand, handicap, taal, politieke overtuiging, syndicale overtuiging, fysieke of genetische eigenschap of sociale afkomst en positie, ongeacht of dit kenmerk daadwerkelijk aanwezig is of slechts vermeend is door de dader.

[2] Hetzelfde geldt wanneer een van de drijfveren van de dader erin bestaat dat het slachtoffer een band of vermeende band heeft met een persoon ten aanzien van wie hij haat, misprijzen of vijandigheid koestert wegens een of meer van de in het eerste lid aangehaalde werkelijke of vermeende kenmerken.

Art. 444. [Strafverzwarende omstandigheden bij laster – bepaling waarnaar o.a. in Antiracismewet wordt verwezen]

De schuldige wordt gestraft met gevangenisstraf van acht dagen tot een jaar en met geldboete van zesentwintig [euro] tot tweehonderd [euro], wanneer de tenlasteleggingen geschieden :

Hetzij in openbare bijeenkomsten of plaatsen;

Hetzij in tegenwoordigheid van verscheidene personen, in een plaats die niet openbaar is, maar toegankelijk voor een aantal personen die het recht hebben er te vergaderen of ze te bezoeken;

Hetzij om het even welke plaats, in tegenwoordigheid van de beledigde en voor getuigen;

Hetzij door geschriften, al dan niet gedrukt, door prenten of zinnebeelden, die aangeplakt, verspreid of verkocht, te koop geboden of openlijk tentoongesteld worden;

Hetzij ten slotte door geschriften, die niet openbaar gemaakt, maar aan verscheidene personen toegestuurd of meegedeeld worden.

Art. 453bis. [Aanranding van de eer of goede naam van personen met discriminerende drijfveer]

[1] In de gevallen bepaald in dit hoofdstuk kan het minimum van de correctionele straffen worden verdubbeld, wanneer een van de drijfveren van de dader bestaat uit de haat tegen, het misprijzen van of de vijandigheid tegen een persoon wegens diens zogenaamd ras, huidskleur, afkomst, nationale of etnische afstamming, nationaliteit, geslacht, zwangerschap, bevalling, het geven van borstvoeding, medisch begeleide voortplanting, ouderschap, zogenaamde geslachtsverandering, genderidentiteit, genderexpressie, seksekenmerken, seksuele geaardheid, burgerlijke staat, geboorte, leeftijd, vermogen, geloof of levensbeschouwing, gezondheidstoestand, handicap, taal, politieke overtuiging, syndicale overtuiging, fysieke of genetische eigenschap of sociale afkomst en positie, ongeacht of dit kenmerk daadwerkelijk aanwezig is of slechts vermeend is door de dader.

[2] Hetzelfde geldt wanneer een van de drijfveren van de dader erin bestaat dat het slachtoffer een band of vermeende band heeft met een persoon ten aanzien van wie hij haat, misprijzen of vijandigheid koestert wegens een of meer van de in het eerste lid aangehaalde werkelijke of vermeende kenmerken.

Art. 514bis. [Brandstichting met discriminerende drijfveer]

[1] In de gevallen bepaald in de artikelen 510 tot 514 kan het minimum van de bij die artikelen bepaalde straffen worden verdubbeld in geval van correctionele straffen en met twee jaar verhoogd in geval van opsluiting, wanneer een van de drijfveren van de dader bestaat uit de haat tegen, het misprijzen van of de vijandigheid tegen een persoon wegens diens zogenaamd ras, huidskleur, afkomst, nationale of etnische afstamming, nationaliteit, geslacht, zwangerschap, bevalling, het geven van borstvoeding, medisch begeleide voortplanting, ouderschap, zogenaamde geslachtsverandering, genderidentiteit, genderexpressie, seksekenmerken, seksuele geaardheid, burgerlijke staat, geboorte, leeftijd, vermogen, geloof of levensbeschouwing, gezondheidstoestand, handicap, taal, politieke overtuiging, syndicale overtuiging, fysieke of genetische eigenschap of sociale afkomst en positie, ongeacht of dit kenmerk daadwerkelijk aanwezig is of slechts vermeend is door de dader.

[2] Hetzelfde geldt wanneer een van de drijfveren van de dader erin bestaat dat het slachtoffer een band of vermeende band heeft met een persoon ten aanzien van wie hij haat, misprijzen of vijandigheid koestert wegens een of meer van de in het eerste lid aangehaalde werkelijke of vermeende kenmerken.

Wet tot bestraffing van bepaalde door racisme of xenofobie ingegeven daden (Antiracismewet)¹¹⁸

Art. 4. [Definities]

Voor de toepassing van deze wet wordt verstaan onder :

4° beschermde criteria : nationaliteit, een zogenaamd ras, huidskleur, afkomst of nationale of etnische afstamming. Deze beschermde criteria kunnen werkelijke of vermeende, eigen of bij associatie toegekende beschermde criteria zijn, en kunnen alleenstaand zijn, of worden gecombineerd met een of meer beschermde criteria van deze wet, van de wet van 10 mei 2007 ter bestrijding van bepaalde vormen van discriminatie en van de wet van 10 mei 2007 ter bestrijding van discriminatie tussen vrouwen en mannen;

Art. 19. [Definitie discriminatie voor toepassing van strafbepalingen van de Antiracismewet]

Voor de toepassing van deze titel wordt begrepen onder discriminatie, elke vorm van opzettelijke directe discriminatie, opzettelijke indirecte discriminatie, opdracht tot discrimineren en intimidatie op grond van een of meer beschermde criteria.

Art. 20. [Aanzetten tot discriminatie, geweld, haat, segregatie jegens personen of groepen personen]

Met gevangenisstraf van een maand tot een jaar en met geldboete van vijftig euro tot duizend euro of met een van die straffen alleen wordt gestraft :

1° hij die in een van de in artikel 444 van het Strafwetboek bedoelde omstandigheden aanzet tot discriminatie jegens een persoon wegens een of meer beschermde criteria, en dit, zelfs buiten de in artikel 5 bedoelde domeinen;

2° hij die in een van de in artikel 444 van het Strafwetboek bedoelde omstandigheden aanzet tot haat of geweld jegens een persoon wegens een of meer beschermde criteria, en dit, zelfs buiten de in artikel 5 bedoelde domeinen;

3° hij die in een van de in artikel 444 van het Strafwetboek bedoelde omstandigheden aanzet tot discriminatie of tot segregatie jegens een groep, een gemeenschap of de leden ervan, wegens een of meer beschermde criteria, en dit, zelfs buiten de in artikel 5 bedoelde domeinen;

4° hij die in een van de in artikel 444 van het Strafwetboek bedoelde omstandigheden aanzet tot haat of geweld jegens een groep, een gemeenschap of de leden ervan, wegens een of meer beschermde criteria, en dit, zelfs buiten de in artikel 5 bedoelde domeinen.

5° hij die in een van de in artikel 444 van het Strafwetboek bedoelde omstandigheden, feiten overeenstemmend met een misdaad van genocide, een misdaad tegen de mensheid of een oorlogsmisdaad zoals bedoeld in artikel 136quater van het Strafwetboek, en als dusdanig vastgesteld door een eindbeslissing van een internationaal gerecht, ontkent, schromelijk minimaliseert, poogt te rechtvaardigen of goedkeurt, wetende of verondersteld zijnde te weten dat dit gedrag hetzij een persoon, hetzij een groep, een gemeenschap of leden ervan zou kunnen blootstellen aan discriminatie, haat of geweld wegens een of meer beschermde criteria of godsdienst, in de zin van artikel 1, lid 3, van het kaderbesluit van de Raad van de Europese Unie van 28 november 2008 betreffende de bestrijding van bepaalde vormen en uitingen van racisme en vreemdelingenhaat door middel van het strafrecht, en dit, zelfs buiten de in artikel 5 bedoelde domeinen.

Art. 21. [Verspreiden van denkbeelden op grond van rassuperioriteit of rassenhaat]

Met gevangenisstraf van een maand tot een jaar en met een geldboete van vijftig euro tot duizend euro of met een van die straffen alleen wordt gestraft, hij die in de in artikel 444 van het Strafwetboek bedoelde omstandigheden, denkbeelden die zijn gegrond op rassuperioriteit of rassenhaat, verspreidt.

Art. 22. [Verkondigen van discriminatie of segregatie]

Met gevangenisstraf van een maand tot een jaar en met geldboete van vijftig euro tot duizend euro of met een van die straffen alleen wordt gestraft, hij die behoort tot een groep of tot een vereniging die kennelijk en herhaaldelijk discriminatie of segregatie wegens een of meer beschermde criteria verkondigt in de in

¹¹⁸ Te raadplegen via:

https://www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/change_lg.pl?language=nl&la=N&cn=1981073035&table_name=wet.

artikel 444 van het Strafwetboek bedoelde omstandigheden, dan wel aan zodanige groep of vereniging zijn medewerking verleent.

Art. 23. [Discriminatie door openbaar officier of ambtenaar in uitoefening ambt]

[1] Met gevangenisstraf van twee maanden tot twee jaar wordt gestraft ieder openbaar officier of ambtenaar, iedere drager of agent van het openbaar gezag of van de openbare macht die in de uitoefening van zijn ambt een persoon discrimineert wegens een of meer beschermde criteria.

[2] Dezelfde straffen worden toegepast wanneer de feiten begaan zijn jegens een groep, een gemeenschap of de leden ervan, wegens een of meer beschermde criteria.

[3] Indien de verdachte bewijst dat hij heeft gehandeld op bevel van zijn meerderen, in zaken die tot hun bevoegdheid behoren en waarin hij hen als ondergeschikte gehoorzaamheid verschuldigd was, worden de straffen alleen toegepast op de meerderen die het bevel hebben gegeven.

[4] Indien de openbare officieren of ambtenaren die beticht worden de bovengenoemde daden van willekeur bevolen, toegelaten of vergemakkelijkt te hebben, en indien zij beweren dat hun handtekening bij verrassing is verkregen, zijn zij verplicht de daad in voorkomend geval te doen ophouden en de schuldige aan te geven; anders worden zij zelf vervolgd.

[5] Indien een van de bovengenoemde daden van willekeur is gepleegd door middel van de valse handtekening van een openbaar ambtenaar, worden de daders van de valsheid en zij die er kwaadwillig of bedrieglijk gebruik van maken, gestraft met opsluiting van tien jaar tot vijftien jaar.

Art. 24. [Discriminatie bij de toegang tot en het aanbod van goederen en diensten die publiekelijk beschikbaar zijn]

[1] De persoon die, binnen het domein bedoeld in artikel 5, § 1, 1°, een persoon discrimineert op basis van een of meer beschermde criteria, wordt gestraft met gevangenisstraf van een maand tot een jaar en met geldboete van vijftig euro tot duizend euro of met een van die straffen alleen.

[2] Dezelfde straffen worden toegepast bij discriminatie jegens een groep, een gemeenschap of de leden ervan op basis van een of meer beschermde criteria.

Art. 25. [Discriminatie bij arbeidsbetrekking]

[1] De persoon die op het vlak van de arbeidsbetrekkingen een persoon die discrimineert op basis van een of meer beschermde criteria, wordt gestraft met gevangenisstraf van een maand tot een jaar en met geldboete van vijftig euro tot duizend euro of met een van die straffen alleen.

[2] Dezelfde straffen worden toegepast bij discriminatie jegens een groep, een gemeenschap of de leden ervan op basis van een of meer beschermde criteria.

Art. 26. [Niet stoppen met discriminatoire gedragingen na rechterlijke uitspraak]

Met gevangenisstraf van een maand tot een jaar en met geldboete van vijftig euro tot duizend euro of met een van die straffen alleen wordt gestraft zij die zich niet voegen naar een vonnis of een arrest dat, als gevolg van een vordering tot staking, overeenkomstig artikel 18 werd gewezen.

Art. 27. [Ontzetting van rechten]

In geval van inbreuk op de artikelen 20 tot 26, kan de veroordeelde bovendien, overeenkomstig artikel 33 van het Strafwetboek tot de ontzetting worden veroordeeld.

Art. 28. [Toepasselijkheid van Strafwetboek]

Alle bepalingen van het boek I van het Strafwetboek, hoofdstuk VII en artikel 85 niet uitgezonderd, zijn van toepassing op de in deze wet bedoelde misdrijven.

Wet ter bestrijding van bepaalde vormen van discriminatie (Antidiscriminatiewet 2007)¹¹⁹

Artikel 4 [Definities]

Voor de toepassing van deze wet verstaat men onder :

(...)

4° beschermde criteria : leeftijd, seksuele oriëntatie, burgerlijke staat, geboorte, vermogen, geloof of levensbeschouwing, politieke overtuiging, syndicale overtuiging taal, gezondheidstoestand, een handicap, een fysieke of genetische eigenschap, sociale afkomst of toestand. Deze beschermde criteria kunnen werkelijke of vermeende, eigen of bij associatie toegekende beschermde criteria zijn, en kunnen alleenstaand zijn, of worden gecombineerd met een of meer beschermde criteria van deze wet, van de wet van 30 juli 1981 tot bestraffing van bepaalde door racisme of xenofobie ingegeven daden en van de wet van 10 mei 2007 ter bestrijding van discriminatie tussen vrouwen en mannen;

Art. 21. [Definitie discriminatie voor toepassing van strafbepalingen van de Antidiscriminatiewet]

Voor de toepassing van deze titel wordt begrepen onder discriminatie, elke vorm van opzettelijke directe discriminatie, opzettelijke indirecte discriminatie, opdracht tot discrimineren en intimidatie op grond van een of meer beschermde criteria]¹ alsook de weigering tot het maken van redelijke aanpassingen voor een persoon met een handicap.

Art. 22. [Aanzetten tot discriminatie, geweld, haat, segregatie jegens personen of groepen personen]

Met gevangenisstraf van een maand tot een jaar en met geldboete van vijftig euro tot duizend euro of met een van die straffen alleen wordt gestraft :

1° hij die in een van de in artikel 444 van het Strafwetboek bedoelde omstandigheden aanzet tot discriminatie jegens een persoon wegens een of meer beschermde criteria, en dit, zelfs buiten de in artikel 5 bedoelde domeinen;

2° hij die in een van de in artikel 444 van het Strafwetboek bedoelde omstandigheden aanzet tot haat of geweld jegens een persoon wegens een of meer beschermde criteria, en dit, zelfs buiten de in artikel 5 bedoelde domeinen;

3° hij die in een van de in artikel 444 van het Strafwetboek bedoelde omstandigheden aanzet tot discriminatie of tot segregatie jegens een groep, een gemeenschap of de leden ervan, wegens een of meer beschermde criteria, en dit, zelfs buiten de in artikel 5 bedoelde domeinen;

4° hij die in een van de in artikel 444 van het Strafwetboek bedoelde omstandigheden aanzet tot haat of geweld jegens een groep, een gemeenschap of de leden ervan, wegens een of meer beschermde criteria, en dit, zelfs buiten de in artikel 5 bedoelde domeinen.

Art. 23. [Discriminatie bij arbeidsbetrekking]

[1] Met gevangenisstraf van twee maanden tot twee jaar wordt gestraft ieder openbaar officier of ambtenaar, iedere drager of agent van het openbaar gezag of van de openbare macht die in de uitoefening van zijn ambt een persoon discrimineert wegens een of meer beschermde criteria.

[2] Dezelfde straffen worden toegepast wanneer de feiten begaan zijn jegens een groep, een gemeenschap of de leden ervan, wegens een of meer beschermde criteria.

[3] Indien de verdachte bewijst dat hij heeft gehandeld op bevel van zijn meerderen, in zaken die tot hun bevoegdheid behoren en waarin hij hen als ondergeschikte gehoorzaamheid verschuldigd was, worden de straffen alleen toegepast op de meerderen die het bevel hebben gegeven.

[4] Indien de openbare officieren of ambtenaren die beticht worden de bovengenoemde daden van willekeur bevolen, toegelaten of vergemakkelijkt te hebben, beweren dat hun handtekening bij verrassing is verkregen, zijn zij verplicht de daad, in voorkomend geval, te doen ophouden en de schuldige aan te geven; anders worden zij zelf vervolgd.

[5] Indien een van de bovengenoemde daden van willekeur is gepleegd door middel van de valse handtekening van een openbaar ambtenaar, worden de daders van de valsheid en zij die er kwaadwillig of bedrieglijk gebruik van maken, gestraft met opsluiting van tien jaar tot vijftien jaar.

¹¹⁹ Te raadplegen via:

https://www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/change_lg.pl?language=nl&la=N&cn=2007051035&table_name=wet#LNK0011.

Art. 24. [Niet stoppen met discriminatoire gedragingen na rechterlijke uitspraak]

Met gevangenisstraf van een maand tot een jaar en met geldboete van vijftig euro tot duizend euro of met een van die straffen alleen wordt gestraft zij die zich niet voegen naar een vonnis of een arrest dat, als gevolg van een vordering tot staking, overeenkomstig artikel 20 werd gewezen.

Art. 25. [Ontzetting van rechten]

In geval van een inbreuk op de artikelen 22, 23 of 24, kan de veroordeelde bovendien overeenkomstig artikel 33 van het Strafwetboek tot de ontzetting worden veroordeeld.

Art. 26. [Toepasselijkheid van Strafwetboek]

Alle bepalingen van boek I van het Strafwetboek, hoofdstuk VII en artikel 85 niet uitgezonderd, zijn van toepassing op de in deze wet bedoelde misdrijven.

Wet tot bestraffing van het ontkennen, minimaliseren, rechtvaardigen of goedkeuren van de genocide die tijdens de tweede wereldoorlog door het Duitse nationaalsocialistische regime is gepleegd (Negationismewet)¹²⁰

Artikel 1. [Strafbepaling]

[1] Met gevangenisstraf van acht dagen tot een jaar en met geldboete van zesentwintig frank tot vijfduizend frank wordt gestraft, hij die onder één der omstandigheden bepaald bij artikel 444 van het Strafwetboek, de genocide die tijdens de tweede wereldoorlog door het Duitse nationaalsocialistische regime is gepleegd, ontkent, schromelijk minimaliseert, poogt te rechtvaardigen of goedkeurt.

[2] Voor de toepassing van het vorige lid, dient de term genocide te worden begrepen in de zin van artikel 2 van het Internationaal Verdrag van 9 december 1948 inzake de voorkoming en de bestraffing van genocide.

[3] De veroordeelde kan bovendien overeenkomstig artikel 33 van het Strafwetboek tot de ontzetting worden veroordeeld.

Art. 2. [Openbaarmaking rechterlijke uitspraak]

In geval van veroordeling wegens overtreding van deze wet, kan worden bevolen dat het vonnis in zijn geheel of bij uittreksel in een of meer dagbladen wordt bekendgemaakt, alsmede dat het wordt aangeplakt, een en ander op kosten van de veroordeelde.

Art. 3. [Toepasselijkheid Strafwetboek]

Hoofdstuk VII van het eerste Boek van het Strafwetboek en artikel 85 van hetzelfde Wetboek zijn op deze wet van toepassing.

¹²⁰ Te raadplegen via: <https://www.ejustice.just.fgov.be/eli/wet/1995/03/23/1995009273/justel>.

Strafwetboek *[inwerkingtreding 8 april 2026]*¹²¹

Art. 28. Verzwarende factoren

De wet kan voorzien in verzwarende factoren die de rechter in overweging moet nemen wanneer hij de straf of de maatregel en de zwaarte ervan kiest, zonder dat hij een straf van een hoger niveau mag opleggen.

Art. 29. De discriminerende drijfveer

De discriminerende drijfveer van de dader is een verzwarende factor bij alle misdrijven, behoudens in die gevallen waarin de wet van de discriminerende drijfveer een verzwarend bestanddeel maakt. Een misdrijf wordt geacht te zijn gepleegd vanuit een discriminerende drijfveer wanneer een van de drijfveren van de dader bestaat uit de haat tegen, het misprijzen van of de vijandigheid tegen een persoon wegens diens zogenaamd ras, huidskleur, afkomst, nationale of etnische afstamming, nationaliteit, geslacht, zwangerschap, bevalling, het geven van borstvoeding, medisch begeleide voortplanting, moederschap, gezinsverantwoordelijkheden, medische of sociale transitie, genderidentiteit, genderexpressie, seksekenmerken, seksuele oriëntatie, burgerlijke staat, geboorte, leeftijd, vermogen, geloof of levensbeschouwing, gezondheidstoestand, handicap, taal, politieke overtuiging, syndicale overtuiging, fysieke of genetische eigenschap of sociale afkomst en positie, ongeacht of dit criterium daadwerkelijk aanwezig is of slechts vermeend is door de dader. Hetzelfde geldt wanneer een van de drijfveren van de dader erin bestaat dat het slachtoffer een band of vermeende band heeft met een persoon ten aanzien van wie hij haat, misprijzen of vijandigheid koestert wegens een of meer van de in het tweede lid aangehaalde werkelijke of vermeende criteria.

Art. 99. Doodslag gepleegd vanuit een discriminerende drijfveer

De doodslag gepleegd vanuit een discriminerende drijfveer wordt bestraft met een straf van niveau 8.

Art. 110. Verzwaarde aanzetting tot zelfdoding

Aanzetting tot zelfdoding wordt bestraft met een straf van niveau 3 wanneer:

- 1° (...)
- 2° de feiten gepleegd zijn vanuit een discriminerende drijfveer;
- 3° (...).

Art. 147. Niet-consensuele seksuele handelingen gepleegd vanuit een discriminerende drijfveer

Niet-consensuele seksuele handelingen gepleegd vanuit een discriminerende drijfveer bedoeld in artikel 29, worden als volgt bestraft:

- aantasting van de seksuele integriteit wordt bestraft met een straf van niveau 4;
- voyeurisme wordt bestraft met een straf van niveau 3;
- niet-consensuele verspreiding van seksueel getinte inhoud wordt bestraft met een straf van niveau 4;
- niet-consensuele verspreiding, met kwaadwillig opzet of uit winstbejag, van seksueel getinte inhoud wordt bestraft met een straf van niveau 4;
- verkrachting wordt bestraft met een straf van niveau 5.

Dezelfde straffen worden opgelegd wanneer een van de drijfveren van de dader erin bestaat dat het slachtoffer een band of vermeende band heeft met een persoon ten aanzien van wie hij haat, misprijzen of vijandigheid koestert wegens een of meer van de in het artikel 29 aangehaalde werkelijke of vermeende kenmerken.

Art. 199. Gewelddaden gepleegd vanuit een discriminerende drijfveer

Gewelddaden gepleegd vanuit een discriminerende drijfveer worden als volgt bestraft:

- 1° gewelddaden met een integriteitsaantasting van de eerste graad of zonder integriteitsaantasting tot gevolg worden bestraft met een straf van niveau 2;

¹²¹ Officiële publicatie: https://www.ejustice.just.fgov.be/mopdf/2024/04/08_1.pdf#Page54.

2° geweldsdaden met een integriteitsaantasting van de tweede graad tot gevolg worden bestraft met een straf van niveau 3;

3° geweldsdaden met een integriteitsaantasting van de derde graad tot gevolg worden bestraft met een straf van niveau 4;

4° geweldsdaden met de dood tot gevolg worden bestraft met een straf van niveau 5.

Bij de keuze van de straf of de maatregel en de zwaarte ervan neemt de rechter in overweging dat het misdrijf werd gepleegd in het bijzijn van een minderjarige.

Art. 249. Definitie van discriminatie

[1] Voor de toepassing van dit hoofdstuk wordt onder discriminatie verstaan elke vorm van directe opzettelijke discriminatie, indirecte opzettelijke discriminatie, opdracht tot discriminatie, intimidatie of seksuele intimidatie op grond van een of meer beschermde criteria bedoeld in het tweede lid, alsook de weigering om redelijke aanpassingen te treffen ten voordele van een persoon met een handicap.

[2] De beschermde criteria zijn: zogenaamd ras, huidskleur, afkomst, nationale of etnische afstamming, nationaliteit, geslacht, zwangerschap, bevalling, het geven van borstvoeding, medisch begeleide voortplanting, moederschap, gezinsverantwoordelijkheden, medische of sociale transitie, genderidentiteit, genderexpressie, seksekenmerken, seksuele oriëntatie, burgerlijke staat, geboorte, leeftijd, vermogen, geloof of levensbeschouwing, gezondheidstoestand, handicap, taal, politieke overtuiging, syndicale overtuiging, fysieke of genetische eigenschap of sociale afkomst of toestand, ongeacht of dit criterium daadwerkelijk aanwezig is of slechts vermeend is door de dader.

[3] Deze beschermde criteria kunnen werkelijke of vermeende, eigen of bij associatie toegekende beschermde criteria zijn, en kunnen alleenstaand zijn, of worden gecombineerd met een of meer van de beschermde criteria bedoeld in het tweede lid.

Art. 250. Aanzetting tot discriminatie of rassenhaat

[1] De aanzetting tot discriminatie of rassenhaat is het aannemen van een van de volgende gedragingen in het openbaar:

1° aanzetten tot discriminatie jegens een persoon op grond van een of meer beschermde criteria bedoeld in artikel 249, tweede lid;

2° aanzetten tot haat of geweld jegens een persoon op grond van een of meer beschermde criteria bedoeld in artikel 249, tweede lid;

3° aanzetten tot discriminatie of segregatie jegens een groep, een gemeenschap of de leden ervan op grond van een of meer beschermde criteria bedoeld in artikel 249, tweede lid;

4° aanzetten tot haat of geweld jegens een groep, een gemeenschap of de leden ervan op grond van een of meer beschermde criteria bedoeld in artikel 249, tweede lid;

5° feiten overeenstemmend met een misdaad van genocide bedoeld in artikel 82, een misdaad tegen de mensheid bedoeld in artikel 83 of een oorlogsmisdaad bedoeld in artikelen 84 tot 88, en als dusdanig vastgesteld door een eindbeslissing van een internationaal gerecht, ontkennen, schromelijk minimaliseren, pogen te rechtvaardigen of goedkeuren, wetende of verondersteld zijnde te weten dat dit gedrag hetzij een persoon, hetzij een groep, een gemeenschap of leden ervan zou kunnen blootstellen aan discriminatie, haat of geweld wegens een van een of meer beschermde criteria bedoeld in artikel 249, tweede lid, of godsdienst, in de zin van artikel 1, § 3, van het kaderbesluit van de Raad van de Europese Unie van 28 november 2008 betreffende de bestrijding van bepaalde vormen en uitingen van racisme en vreemdelingenhaat door middel van het strafrecht.

[2] Dit misdrijf wordt bestraft met een straf van niveau 2.

Art. 251. Verspreiding van raciale denkbeelden

[1] De verspreiding van raciale denkbeelden is het in het openbaar verspreiden van denkbeelden gegrond op rassenhaat of rassuperioriteit.

[2] Dit misdrijf wordt bestraft met een straf van niveau 2.

Art. 252. Deelneming aan een groepering die discriminatie of segregatie verkondigt

[1] De deelneming aan een groepering die discriminatie of segregatie verkondigt, is het behoren tot een groepering of een vereniging, dan wel er medewerking aan verlenen, terwijl die groepering of vereniging kennelijk en herhaaldelijk discriminatie of segregatie verkondigt in het openbaar op grond van een of meer beschermde criteria bedoeld in artikel 249, tweede lid.

[2] Dit misdrijf wordt bestraft met een straf van niveau 2.

Art. 253. Discriminatie gepleegd door een persoon die een openbare functie uitoefent of in zijn naam gepleegd door middel van een valse handtekening

§ 1. [1] De discriminatie gepleegd door een persoon die een openbare functie uitoefent is het plegen van een discriminatie jegens een persoon, een groep, een gemeenschap of de leden ervan op grond van een of meer beschermde criteria bedoeld in artikel 249, tweede lid, door een persoon met een openbare functie in het kader van de uitoefening van deze functie.

[2] Dit misdrijf wordt bestraft met een straf van niveau 2.

§ 2. Indien de dader bewijst dat hij heeft gehandeld op bevel van zijn meerderen, in zaken die tot hun bevoegdheid behoren en waarin hij hun als ondergeschikte gehoorzaamheid verschuldigd was, worden de straffen enkel toegepast op de meerderen die het bevel hebben gegeven.

§ 3. Indien personen met een openbare functie ervan beticht worden een van voormelde daden van willekeur te hebben bevolen, toegelaten of vergemakkelijkt, en zij beweren dat hun handtekening bij verrassing is verkregen, zijn zij in voorkomend geval verplicht de daad van willekeur te doen ophouden en de schuldige aan te geven; anders worden zij zelf vervolgd.

§ 4. Indien een van voormelde daden van willekeur wordt gepleegd door middel van de valse handtekening van een persoon met een openbare functie, worden de daders van de valsheid en zij die er kwaadwillig of bedrieglijk gebruik van maken, bestraft met een straf van niveau 3.

Art. 254. Discriminatie bij de toegang tot goederen of diensten

[1] Discriminatie bij de toegang tot goederen of diensten is het bij de toegang tot goederen of diensten en het aanbod van goederen of diensten die publiekelijk beschikbaar zijn, plegen van discriminatie jegens een persoon, een groep, een gemeenschap of de leden ervan op grond van een of meer beschermde criteria bedoeld in artikel 249, tweede lid.

[2] Dit misdrijf wordt bestraft met een straf van niveau 2.

Art. 255. Discriminatie binnen de arbeidsrelaties

[1] Discriminatie binnen de arbeidsrelaties is het binnen de arbeidsrelaties, plegen van discriminatie jegens een persoon, een groep, een gemeenschap of de leden ervan op grond van een of meer beschermde criteria bedoeld in artikel 249, tweede lid.

[2] Dit misdrijf wordt bestraft met een straf van niveau 2.

Art. 256. Negationisme

[1] Negationisme is het ontkennen, schromelijk minimaliseren, pogen te rechtvaardigen of goedkeuren, in het openbaar, van de genocide die tijdens de Tweede Wereldoorlog door het Duitse nationaalsocialistische regime is gepleegd.

[2] Dit misdrijf wordt bestraft met een straf van niveau 2.

Art. 260. Verzwaarde mensenhandel en mensensmokkel

§ 1. Mensenhandel en mensensmokkel worden bestraft met een straf van niveau 4 indien:

1° (...)

2° (...)

3° (...)

4° (...)

5° (...)

6° (...)

7° (...)

8° het misdrijf werd gepleegd met een discriminerende drijfveer;

9° (...)

Art. 280. Verzwaard illegaal wegnemen, transplanteren, gebruiken of beheren en ongeoorloofd ronselen van een donor of ontvanger van menselijke organen

§ 1. Het illegaal wegnemen, illegaal transplanteren of gebruiken, illegaal beheren en het ongeoorloofd ronselen van een donor of ontvanger van menselijke organen wordt bestraft met een straf van niveau 5 wanneer:

1° (...)

2° (...)

3° (...)

4° (...)

5° (...)

6° (...)

7° (...)

8° het misdrijf werd gepleegd vanuit een discriminerende drijfveer.

Art. 284. Verzwaard faciliteren of verspreiden van illegale praktijken en aanbieden of aanvaarden van een onterecht voordeel in het kader van de handel in menselijke organen

§ 1. Het faciliteren of verspreiden van illegale praktijken en het aanbieden of aanvaarden van een onterecht voordeel in het kader van de handel in menselijke organen worden bestraft met een straf van niveau 4 wanneer:

1° (...)

2° (...)

3° (...)

4° (...)

5° (...)

6° (...)

7° (...)

8° het misdrijf werd gepleegd vanuit een discriminerende drijfveer.

Art. 474. Verzwarende factoren van diefstal en afpersing

Bij de keuze van de straf of maatregel en de zwaarte ervan voor een in deze afdeling bedoeld misdrijf neemt de rechter in overweging dat:

1° (...)

2° (...)

3° (...)

4° het misdrijf werd gepleegd vanuit een discriminerende drijfveer

Art. 511. Verzwarende factoren [bij vandalisme]

Bij de keuze van de straf of de maatregel en de zwaarte ervan voor een misdrijf omschreven in de artikelen van deze afdeling neemt de rechter in overweging dat:

1° het misdrijf werd gepleegd vanuit een discriminerende drijfveer;

2° (...) etc.;

Art. 523. Verzwarende factoren

Bij de keuze van de straf of de maatregel en de zwaarte ervan voor een misdrijf omschreven in deze afdeling neemt de rechter in overweging dat:

1° het misdrijf werd gepleegd vanuit een discriminerende drijfveer;

2° (...) etc.;

Strafgesetzbuch¹²² Wetboek van Strafrecht

§ 46. Grundsätze der Strafzumessung	§ 46. Uitgangspunten van de straftoemeting
(1) Die Schuld des Täters ist Grundlage für die Zumessung der Strafe. Die Wirkungen, die von der Strafe für das künftige Leben des Täters in der Gesellschaft zu erwarten sind, sind zu berücksichtigen.	(1) De schuld van de dader is de basis voor de straftoemeting. Er moet rekening worden gehouden met de gevolgen die de straf naar verwachting zal hebben voor het verdere leven van de dader in de maatschappij.
(2) Bei der Zumessung wägt das Gericht die Umstände, die für und gegen den Täter sprechen, gegeneinander ab. Dabei kommen namentlich in Betracht: die Beweggründe und die Ziele des Täters, besonders auch rassistische, fremdenfeindliche, antisemitische, geschlechtsspezifische, gegen die sexuelle Orientierung gerichtete oder sonstige menschenverachtende, die Gesinnung, die aus der Tat spricht, und der bei der Tat aufgewendete Wille, das Maß der Pflichtwidrigkeit, die Art der Ausführung und die verschuldeten Auswirkungen der Tat, das Vorleben des Täters, seine persönlichen und wirtschaftlichen Verhältnisse sowie sein Verhalten nach der Tat, besonders sein Bemühen, den Schaden wiedergutzumachen, sowie das Bemühen des Täters, einen Ausgleich mit dem Verletzten zu erreichen.	(2) Bij de straftoemeting weegt het gerecht de omstandigheden ten gunste en ten laste van de dader tegen elkaar af. Daarbij komen met name de volgende factoren in aanmerking: de motieven en doelstellingen van de dader, in het bijzonder racistische, xenofobe, antisemitische, genderspecifieke, anti-seksuele of andere mensminachtende motieven, de houding die in het delict tot uiting komt en de wil die bij het delict is gebruikt de mate van plichtsverzuim, de wijze van uitvoering en de verwijtbare gevolgen van het delict, het verleden van de dader, zijn persoonlijke en economische omstandigheden en zijn gedrag na het strafbare feit, in het bijzonder zijn inspanningen om de schade te herstellen, alsmede de inspanningen van de dader om met de benadeelde partij tot een vergelijk te komen.
(3) Umstände, die schon Merkmale des gesetzlichen Tatbestandes sind, dürfen nicht berücksichtigt werden.	(3) Omstandigheden die reeds kenmerken van het wettelijk strafbare feit zijn, mogen niet in aanmerking worden genomen.
§ 130. Volksverhetzung	§ 130. Aanzetten tot haat
(1) Wer in einer Weise, die geeignet ist, den öffentlichen Frieden zu stören, 1. gegen eine nationale, rassische, religiöse oder durch ihre ethnische Herkunft bestimmte Gruppe, gegen Teile der Bevölkerung oder gegen einen Einzelnen wegen dessen Zugehörigkeit zu einer vorbezeichneten Gruppe oder zu einem Teil der Bevölkerung zum Hass aufstachelt, zu Gewalt- oder Willkürmaßnahmen auffordert oder 2. die Menschenwürde anderer dadurch angreift, dass er eine vorbezeichnete Gruppe, Teile der Bevölkerung oder einen Einzelnen wegen dessen Zugehörigkeit zu	(1) Eenieder die, op een wijze die de openbare orde kan verstoren, 1. aanzet tot haat tegen een nationale, raciale, religieuze of etnische groep, tegen delen van de bevolking of tegen een persoon wegens het behoren tot een aangewezen groep of deel van de bevolking, of aanzet tot geweld of willekeurige maatregelen, of 2. de menselijke waardigheid van anderen aantast door het beledigen, kwaadwillig denigreren of belasteren van een aangewezen groep, delen van de bevolking of een individu vanwege hun

¹²² Een door het ministerie van Justitie aangeboden versie is hier te raadplegen: <https://www.gesetze-im-internet.de/stgb/index.html#BJNR001270871BJNE011507360>.

einer vorbezeichneten Gruppe oder zu einem Teil der Bevölkerung beschimpft, böswillig verächtlich macht oder verleumdet, wird mit Freiheitsstrafe von drei Monaten bis zu fünf Jahren bestraft.	behoren tot een aangewezen groep of deel van de bevolking, wordt gestraft met een vrijheidsstraf van drie maanden tot vijf jaar.
(2) Mit Freiheitsstrafe bis zu drei Jahren oder mit Geldstrafe wird bestraft, wer 1. einen Inhalt (§ 11 Absatz 3) verbreitet oder der Öffentlichkeit zugänglich macht oder einer Person unter achtzehn Jahren einen Inhalt (§ 11 Absatz 3) anbietet, überlässt oder zugänglich macht, der a) zum Hass gegen eine in Absatz 1 Nummer 1 bezeichnete Gruppe, gegen Teile der Bevölkerung oder gegen einen Einzelnen wegen dessen Zugehörigkeit zu einer in Absatz 1 Nummer 1 bezeichneten Gruppe oder zu einem Teil der Bevölkerung aufstachelt, b) zu Gewalt- oder Willkürmaßnahmen gegen in Buchstabe a genannte Personen oder Personenmehrheiten auffordert oder c) die Menschenwürde von in Buchstabe a genannten Personen oder Personenmehrheiten dadurch angreift, dass diese beschimpft, böswillig verächtlich gemacht oder verleumdet werden oder 2. einen in Nummer 1 Buchstabe a bis c bezeichneten Inhalt (§ 11 Absatz 3) herstellt, bezieht, liefert, vorrätig hält, anbietet, bewirbt oder es unternimmt, diesen ein- oder auszuführen, um ihn im Sinne der Nummer 1 zu verwenden oder einer anderen Person eine solche Verwendung zu ermöglichen.	(2. Een vrijheidsstraf van ten hoogste drie jaar of een geldboete wordt opgelegd aan eenieder die 1 inhoud verspreidt onder of beschikbaar stelt aan het publiek (§ 11 Absatz 3) of inhoud aanbiedt, verstrekt of beschikbaar stelt aan een persoon jonger dan achttien jaar (§ 11 Absatz 3) die a) aanzet tot haat tegen een groep als bedoeld in het eerste lid, nummer 1, tegen delen van de bevolking of tegen een individu vanwege zijn of haar behoren tot een groep als bedoeld in het eerste lid, nummer 1, of van een deel van de bevolking, b) aanzet tot geweld of willekeurige maatregelen tegen personen of groepen van personen als bedoeld onder a), of c) de menselijke waardigheid van de onder a) bedoelde personen of groepen van personen aantast door hen te beledigen, kwaadwillig zwart te maken of te belasteren, of 2. in punt 1, onder a) tot en met c), bedoelde inhoud produceert, verkrijgt, levert, in voorraad houdt, aanbiedt, aanprijst of zich ertoe verbindt deze in te voeren of uit te voeren (§ 11, lid 3) teneinde deze in de zin van punt 1 te gebruiken of een ander in staat te stellen deze te gebruiken.
(3) Mit Freiheitsstrafe bis zu fünf Jahren oder mit Geldstrafe wird bestraft, wer eine unter der Herrschaft des Nationalsozialismus begangene Handlung der in § 6 Abs. 1 des Völkerstrafgesetzbuches bezeichneten Art in einer Weise, die geeignet ist, den öffentlichen Frieden zu stören, öffentlich oder in einer Versammlung billigt, leugnet oder verharmlost.	(3) Een vrijheidsstraf van ten hoogste vijf jaar of een geldboete wordt opgelegd aan eenieder die in het openbaar of in een vergadering een daad als bedoeld in artikel 6, lid 1 van het Internationaal Strafwetboek, begaan onder het bewind van het nationaalsocialisme, vergoelijkt, ontkent of bagatelliseert op een wijze die de openbare orde kan verstoren.
(4) Mit Freiheitsstrafe bis zu drei Jahren oder mit Geldstrafe wird bestraft, wer öffentlich oder in einer Versammlung den öffentlichen Frieden in einer die Würde der Opfer verletzenden Weise dadurch stört, dass er die nationalsozialistische Gewalt- und Willkürherrschaft billigt, verherrlicht oder rechtfertigt.	(4) Een vrijheidsstraf van ten hoogste drie jaar of een geldboete wordt opgelegd aan iedereen die in het openbaar of in een bijeenkomst de openbare orde verstoort op een wijze die de waardigheid van de slachtoffers aantast door het nationaalsocialistische bewind van geweld en despotisme te vergoelijken, te verheerlijken of te rechtvaardigen.
(5) Mit Freiheitsstrafe bis zu drei Jahren oder mit Geldstrafe wird bestraft, wer eine Handlung der in den §§ 6 bis 12 des Völkerstrafgesetzbuches bezeichneten Art gegen eine der in Absatz 1	(5) Hij die een daad als omschreven in de §§ 6 tot 12 van het Internationaal Strafwetboek tegen een van de meerderheden van personen bedoeld in het eerste lid, nummer 1, of tegen een persoon

Nummer 1 bezeichneten Personenmehrheiten oder gegen einen Einzelnen wegen dessen Zugehörigkeit zu einer dieser Personenmehrheiten öffentlich oder in einer Versammlung in einer Weise billigt, leugnet oder gröblich verharmlost, die geeignet ist, zu Hass oder Gewalt gegen eine solche Person oder Personenmehrheit aufzustacheln und den öffentlichen Frieden zu stören.	wegens het behoren tot een van deze meerderheden van personen in het openbaar of in een vergadering vergoelijkt, ontkent of verregaand bagatelliseert op een wijze die kan aanzetten tot haat of geweld tegen deze persoon of deze meerderheid van personen en die de openbare orde kan verstoren, wordt gestraft met een vrijheidsstraf van ten hoogste drie jaar of met een geldboete.
§ 185. Beleidigung	§ 185. Belediging
Die Beleidigung wird mit Freiheitsstrafe bis zu einem Jahr oder mit Geldstrafe und, wenn die Beleidigung öffentlich, in einer Versammlung, durch Verbreiten eines Inhalts (§ 11 Absatz 3) oder mittels einer Tätlichkeit begangen wird, mit Freiheitsstrafe bis zu zwei Jahren oder mit Geldstrafe bestraft.	Belediging wordt bestraft met een vrijheidsstraf van maximaal een jaar of een geldboete en, als het misdrijf in het openbaar wordt gepleegd, in een vergadering, door het verspreiden van inhoud (§ 11 Absatz 3) of door middel van een aanval, met een vrijheidsstraf van maximaal twee jaar of een geldboete.
§ 192a. Verhetzende beleidigung	§ 192a. Haatzaaiende belediging
Wer einen Inhalt (§ 11 Absatz 3), der geeignet ist, die Menschenwürde anderer dadurch anzugreifen, dass er eine durch ihre nationale, rassische, religiöse oder ethnische Herkunft, ihre Weltanschauung, ihre Behinderung oder ihre sexuelle Orientierung bestimmte Gruppe oder einen Einzelnen wegen dessen Zugehörigkeit zu einer dieser Gruppen beschimpft, böswillig verächtlich macht oder verleumdet, an eine andere Person, die zu einer der vorbezeichneten Gruppen gehört, gelangen lässt, ohne von dieser Person hierzu aufgefordert zu sein, wird mit Freiheitsstrafe bis zu zwei Jahren oder mit Geldstrafe bestraft.	Een ieder die inhoud (§ 11 Absatz 3), die de menselijke waardigheid van anderen kan aantasten door kritiek te leveren op een groep die wordt gedefinieerd door zijn nationale, raciale, religieuze of etnische afkomst, zijn wereldbeeld, zijn handicap of zijn seksuele geaardheid of [inhoud] die een persoon beledigt, kwaadwillig denigreert of belastert vanwege het behoren tot een van deze groepen, aan een andere persoon, die tot een van de bovengenoemde groepen behoort, ter beschikking stelt, zonder dat deze persoon daarom heeft verzocht, wordt gestraft met een vrijheidsstraf van ten hoogste twee jaar of een geldboete.